

קובץ

כ"ח סיון שמונים שנה

יום הבהיר כ"ח סיון התשפ"א

קובץ

כ"ה סיון שמונים שנה

יוצא לאור ע"י
ועד תלמידי התמימים העולמי

©

Published and Copyrighted by
VAAD TALMIDEI HATMIMIM HAOLAMI
770 Eastern Parkway, Brooklyn N.Y. 11213
Tel: 718.771.9674
Email: vaadhatmimim@gmail.com
5781-2021

הקובץ כולל חומרים של חברת המדי' החב"דית JEM
שעמדו לעזרתנו ובאדיבותם התאפשרה הוצאת הקובץ
במתכונתו, ותודתנו נתונה להם על כך.
חומרים אלו הינם תחת זכויות היוצרים
הבלעדיות של JEM.

ב"ה

פתח דבר

לכבוד יום הבהיר, כ"ח סיון הבעל"ט – יום מלאות שמונים שנה להצלת כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע והרבנית הצדקנית נ"ע מעמק הבכא האירופאי והגעתם צלחה לארצות הברית ביום שני, כ"ח סיון ה'תש"א,

הננו מוציאים לאור קובץ "כ"ח סיון – שמונים שנה", הכולל:

(א) סקירה היסטורית על פעילות ההצלה וההעברה לארה"ב. הסקירה מבוססת על הסקירה שנדפסה בקובץ "כ"ח סיון – יובל שנים", ונוספו בה פרטים רבים שנתגלו במשך השנים ונתפרסמו ע"ג בימות שונות¹. כמו כן מלווה הסקירה בצילומי מסמכים ותמונות.

(ב) סקירה על חגיגת היו"ט דכ"ח סיון אצל כ"ק אדמו"ר במשך השנים.

"עשר גליות גלתה² ליובאוויטש", והאחרונה שבהם (העשירית) היא "גלות אמעריקא"³. מאז התחלת התגלות והתייסדות תורת החסידות בכלל, ותורת חסידות חב"ד בפרט, היו כמה שלבים בנדודי רבותינו נשיאינו ממקום למקום, כאשר כל שלב מביא להתרחבות חדשה בגילוי והפצת המעיינות דתורת החסידות חוצה⁴.

אך בעוד שבתשע הגליות הראשונות התנהלה פעילות ההפצה וההרחבה בעיקר בין אנ"ש שי' ובתוך קהילות קדושות בישראל ("במדינה היא");

1 ובעיקר – בספר תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא.

2 ע"ד לשון חז"ל ר"ה לא, סע"א ואילך.

3 ראה ספר השיחות היש"ת ס"ע 125 ואילך. לקו"ש ח"ג ע' 836. שיחת שי"פ קרח תשמ"ט ס"א.

4 כידוע בנוגע למאסר וגאולת אדמו"ר הזקן, שאז התחיל עיקר הענין דיפוצו מעיינותיך חוצה (ס' השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך).

וגם בתקופה מאוחרת, כשההפצה הגיעה גם אל ה"חוצה" כפשוטו – נעשו הדברים בהגבלות מסויימות – הרי בגלות העשירית, באמערקא, בהיותה הגלות האחרונה – השלב הכי אחרון בעבודת הפצת המעינות חוצה – נתרחבה פעולת ההפצה בכל רחבי תבל, עד ל"חוצה שאין חוצה ממנו", כנראה בפועל⁵.

כמה "יומי דפגרא" בדור השביעי. מהם ימים המציינים מאורעות הקשורים ישירות עם הדור, וכגון יום קבלת הנשיאות – יום הולדת הדור; ומהם ימים המציינים מאורעות פרטיים של נשיא הדור, אשר היותו הנשיא הוא הכל – הנה גם הם שייכים לכל אנשי הדור.

כלול הוא היום טוב דכ"ח סיון משניהם יחד.

המיוחד ביום כ"ח סיון – מתבטא בשתי נקודות:

(א) יום נס הצלת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע מעמק הבכא האירופאי בשנות המלחמה – כמפורט להלן בסקירת המאורעות דאז – שעל כך חייב האדם בהודאה⁶. מיוחדים הדברים בעיקר כאשר הם אמורים כלפי כ"ק אדמו"ר שליט"א – אז "חתנא דבי נשיאה" (ולגבי הרבנית הצדקנית ע"ה, בתו של נשיא חב"ד) ואחר הסתלקות חותנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (ביו"ד שבט השי"ת) – נשיא חב"ד, שההודאה שייכת ומוטלת על כל א' וא' מישראל, כי "הנשיא הוא הכל"⁷.

(ב) ביום זה התחילה תקופה של תנופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה, ע"י כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, ביסדו את המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קרני הוד תורה" (קה"ת) ו"מרכז לעניני חינוך", ומסרם להנהלת כ"ק אדמו"ר שליט"א. ועינינו הרואות, כי הופעתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בארצות הברית בשנת תש"א, באה בהמשך א' להופעת חותנו כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע במדינה זו בט' אדר בשנת ה'ש"ת – שאז הועבר והושרש מרכז חסידות חב"ד ב"חצי כדור התחתון", ומשם יוצאת האורה לכל העולם כולו.

מב' טעמים אלו חוגגים בקהילות ישראל מידי שנה בשנה את היום המיוחד של "כח סיון", בארגון התוועדות חסידיות בהן עוסקים בדברי התעוררות

5 פתח דבר לקובץ "כ"ח סיון - יובל שנים".

6 ברכות נד, ב. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"ח. טושו"ע או"ח סרי"ט. הל' ברכות הנהנין לאדה"ז פי"ג ה"ב.

7 פרש"י חוקת כא. כא.

ובקבלת החלטות טובות, להוספה בכל עניני תורה ומצוות; לימוד בתורה הנגלית ותורה הפנימית וקיום המצוות בהידור; ובעיקר – להוספה בפעולות להחזקת התורה והיהדות ו"הפצת המעינות חוצה" – בהתאם לאופן המיוחד בעבודה זו שהתחדשה בהגיע רבותינו נשיאינו ל"חצי כדור התחתון"⁸.

ידוע מה שאמר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ אודות מאסרו (אשר מהעניינים העיקריים שבו הוא שע"י הגאולה נתאפשר בואו – וביאת חתנו, כ"ק אדמו"ר – לחצי כדור התחתון⁹) אשר אצל הנשיאים שום דבר אינו בהכרח ח"ו, אלא הכל הוא ברצונם.

נמצא א"כ שב' הנקודות האמורות לעיל במהות היום – בפנימיותם חד הם. אשר כל עניין המלחמה וההצלה לא הי' אלא אמצעי להפצעת אורו של נשיא הדור השביעי, ע"י בואו למקום עיקר עבודת הדור השביעי – חצי כדור התחתון.

מתייחד הוא היו"ט דכ"ח סיון בכך ששנים ארוכות הי' נעלם ונסתר, עד שזכינו ובחסד חינום נתגלה, בהמשך להוראת רבינו, ואף גם אז נתאחרה חגיגתו והותחלה באתעדל"ת. אבל מאידך, אחר שנעשתה בזה עבודת התחתון – נחתם בטבעת המלך בתכלית התוקף, ועד שבכמה עניינים עולה על גביהם של שאר יומי דפגרא.

מתאימים הדברים עם מהותו של יום – העבודה בחצי כדור התחתון דווקא, בו לא הי' מ"ת, אשר זהו מהעניינים שמתחדשים ע"י עבודתם של בני" באופן של "שלח לך – לדעתך", "הי' לך לעזרני"¹⁰.

השתתפות החסידים בשמחתו של הרבי – ענין עיקרי ויסודי הוא, כפי שכותב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ באגרת לר"י דזייקאבסאן במענה על ברכתו לרגל בוא הרבי לארה"ב: "ברכת מז"ט . . יקרה לי במאד מאד, כי כל רגש ידידות ואהבה וחיבה שהנני רואה ושומע מאחד מאנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, הן בינם לבין עצמם והן בינם לבני גורם לי קורת רוח אין קץ כי זהו כל ענין החסידות שהוד כ"ק רבותינו הק' מסרו נפשם הק' לנטוע באנ"ש שי' והנני מברכם בברכות מאליפות אין קץ".

8 פתח דבר לקובץ כ"ח סיון – יובל שנים.

9 שיחת כ"ח סיון תשמ"ו, קובץ כ"ח סיון – יובל שנים ע' 36. ועוד.

10 ראה בארוכה שיחת ש"פ שלח כ"ח סיון תשמ"ט, קובץ כ"ח סיון – יובל שנים ע' 43 ואילך.

בגבורת שמונים שנה

לימדנו רבינו אשר "הימים האלו נזכרים ונעשים". מידי שנה בשנה בבוא חג ומועד חוזרים ומתעוררים העניינים כפי שהיו בפעם הראשונה, ובכל שנה ביתר שאת וביתר עז. וכן הוא בענייננו, אשר מדי שנה בשנה בבוא "יום זכאי"¹¹ – יום כ"ח סיון חוזר ומתעורר אצל נשיא הדור, ובתר רישא גופא אזיל, עניין ה"הצלה" מחד, ו"תנופה חדשה" בעבודה מאידך.

על אחת כמה וכמה כאשר המדובר הוא ביובל מיוחד, ובפרט יובל שמונים שנה, שכמה פעמים¹² עורר כ"ק אדמו"ר בשיחותיו הק' בקשר למלאות שמונים שנה אשר זהו זמן נעלה והזדמנות מיוחדת שיש לנצלה על-מנת לעורר חיות חדשה ובאופן של גבורות ותגבורות.

וא"כ, עלינו לנצל יובל זה להתחזקות ותנופה חדשה בכל ענייני נשיא דורנו, ולכל לראש בחיזוק ההתקשרות לנשיא דורנו, ו"מצוות היום בהפצת המעיינות"¹³, ובאופן של "פרצת" שזהו מענייניו העיקריים דיום כ"ח סיון "שאע"פ שהיו ז' דורות, החל מליובאוויטש, ואח"כ ברוסטוב ובלנינגרד (או כפי שנקראה לפני"ז – "פטרבורג"), ואח"כ בפולין ובכמה מקומות בחצי כדור התחתון גופא – מ"מ עיקר הפצת המעיינות נעשה דוקא במקום זה שנמצאים בו עתה. וכפי שיהודים פירסמו ש-770 בגימטריא "פרצת", ובפשטות – כאשר ישנו ענין השבעה כמ"פ ועד מאה פעמים, ואח"כ המעלה דעשר פעמים שבעה (וביחד 770), נעשה בפשטות "פרצת" בתוך "פרצת"¹⁴.

תודתנו נתונה לכל המסייעים בהו"ל של הקובץ, ובראשם (ע"פ סדר הא-ב): השליח הרב ברוך שי' אבערלאנדער והרה"ת ר' לוי שי' גרייזמאן מפרוייקט "שנים ראשונות" של חברת המדי' החב"דית – JEM – בראשות הרה"ת ר' אלקנה פינחס שי' שמוטקין; הרה"ת ר' סימון שי' דוייקאבסאן; הרה"ת השליח ר' אליעזר יהושע שי' זאקליקובסקי; הרה"ת השליח ר' שמואל שי' לובעצקי; הרה"ת ר' שלום דובער שי'

11 שיחת כ"ח סיון תנש"א, סה"ש תנש"א ע' 635.

12 שיחות ח"י אלול תשל"ז; י"א ניסן תשמ"א; י"א ניסן תשמ"ב.

13 שיחת כ"ח סיון תשמ"ו, קובץ כ"ח סיון יובל שנים ע' 42.

14 ר"ד משיחת כ"ח סיון תנש"א לאחר תפלת מנחה.

לזין – הספרן הראשי בספריית אגודת חסידי חב"ד והרה"ת ר' יוסף שי' מלול, וכן למערכת מגזין "א חסידישער דערהער" שפתחו בפנינו את ארכיונם.

עומדים אנו ימים ספורים לפני היום הגדול והקדוש יום ההילולא ג' תמוז, היום המר והנמהר בו החל ההעלם והסתר הכי גדול ונורא שלא הי' דוגמתו, אשר אין אנו זוכים לראות באור פני מלך חיים ולשמוע דברי אלוקים חיים כמימים ימימה, זה קרוב לעשרים ושבע שנה!

סמוכים ובטוחים אנו אשר "הוא בחיים", ולא עזב ולא יעזוב הרועה את צאן מרעיתו, אך אין בכך להוריד מעוצם הכאב, וזועקים ומייחלים אנו "רצוננו לראות את מלכנו"!

וכשם שלפני שמונים שנה הופיע מלכנו בהדר גאון עוזו על פני תבל, כן נזכה בקרוב ממש לראות באור פני מלך חיים, מלך ביפיו, ו"אנשטאט מאכן א הפסקה" אשר הסתרת פני ממך "וועט מען איצטער מאכן א המשך" ש"דאס קען דאך . . נשיא דורנו מאנען און אויספירן, אז צום אלעם ערשטן ווערט דער גילוי פון "מקדש אד' כוננו ידיך" אין דעם ארט ("זיבן הונדערט און זיבעציק")¹⁵ תיכף ומיד ממש.

ועד תלמידי התמימים העולמי

ערב כח סיון, ה'תשפ"א

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

ברוקלין נ.י.

חלק ראשון

פרשת ההצלה

הרבי בפארק לוקסמבורג בפאריז בשנות הצד"ק

המעבר מברלין לפאריז

אחר נישואיהם של הרבי והרבנית ביום הבהיר י"ד כסלו תרפ"ט קבעו מושבם בעיר ברלין שבגרמני, לשם יצאו ביום י' שבט תרפ"ט.¹

עם עלותו של הצורך הנאצי לשלטון בתחילת חודש שבט תרצ"ג, ננקטו צעדים רבים שהצרו את חייהם של היהודים בגרמני. במהלך חודש אדר באותה שנה נערכו פרעות ביהודי ברלין ושאר ערי גרמני.

לאור ההתפתחויות, החליטו לעזוב את גרמניה ולעבור לצרפת. בי"א אדר הגיע הרבי לפאריז, וכעבור כחודש ימים – בי' ניסן – הצטרפה אליו הרבנית, ושם קבעו את מושבם.²

"ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה"

לימים סיפרה הרבנית, כי בתקופת עלייתם של הנאצים ימ"ש לשלטון, בעת שהלכה עם הרבי ברחובות ברלין, ראו הרבי והרבנית קבוצת נאצים לובשי מדים מתקרבים לעברם. כשראתה זאת הרבנית, ביקשה מהרבי להסתתר בחנות קרובה לשעה קלה. אך הרבי החליט להתעלם כליל מקיומם והמשיך לצעוד בדרכו כאילו הם אינם.

אדמו"רי חב"ד ויהדות צרפת ע' 387.

החלטת הרבי הריי"צ להגר לארה"ב

בסוף שנות הצדי"ק החלו לנשב רוחות מלחמה.

בחורף תרצ"ט ביקש הרבי הריי"צ לסדר עבור משפחתו ניירות הגירה לארה"ב, אף שבאותה העת לא דובר על הגירה בפועל.

את הדברים הללו מפרש המזכיר הר"ר יחזקאל פייגין במכתבו שכתב אל הר"ר ישראל דזייקאבסאן, יו"ר אגודת חב"ד בארה"ב, בכ"ח ניסן תרצ"ט:

1 שנים ראשונות ע' 500.

2 שם. וראה שיחת ש"פ וישב תשנ"ב ס"ז (סה"ש תשנ"ב ע' 181 ואילך).

אודות הכנות הניירות עבור כ"ק אדמו"ר . . היום מסר לי כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות זה . . כי עליכם לדעת אשר כללות הענין הזה הוא הכנה, אשר לפי מצב הזמן והתהפכות אשר במדינות אלו, גורם להכין הכנות, אשר אם יהי' לפי מצב מוכרח ההעתקה לא יהי' מניעות ח"ו. אבל אם יהי' המצב של מנוחה בהמדינות, אין עדיין החלט להעתקה. זהו תוכן הדברים אשר אמר לי בענין זה.

באמצע חודש אלול תרצ"ט (לפני פרוץ המלחמה) נכנס הר"י דזייקאבסאן ליחידות אצל הרבי הריי"צ, אשר דיבר אתו בין היתר גם בנושא ההגירה לארה"ב, והורה לו³:

כשאתה מגיע לאמריקה, תסדר הכל באופן טוב ומסודר, על יסודות מוצקים, ובעוד כחצי שנה בעזה"ת נגיע לאמריקה.

הרי שבמהלך הקיץ התקבלה ההחלטה לעבור לארה"ב⁴.

פרוץ המלחמה

בי"ז אלול תרצ"ט פרצה המלחמה. ימים אחדים⁵ לאחר מכן עזבו הרבי הריי"צ ובני ביתו את אטוואצק לווארשא בדרכם לריגא, אך נקלעו למצור הווארשאי עקב הפצצות הגרמנים, ועקב כך נמנע מהם להמשיך בדרכם.

באותה עת החלו אגודת חסידי חב"ד בארה"ב במאמצים כבירים להצלת הרבי הריי"צ ובני ביתו, ובכללם הרבי והרבנית ששהו בפאריז.

על פעולות ההצלה ניצחו הרה"ח ר' ישראל דזייקאבסאן והאחים ר' חיים שניאור זלמן ויקותיאל (סעם) קרעמער.

לשם השגת רישיונות ההגירה לארה"ב היו נחוצים פרטים שונים של המבקשים. באגרת מיום כ"ח תשרי כתב הרבי לאגודת חסידי חב"ד את הפרטים הידועים לו (תרגום מצרפתית)⁶ (תצלום א-ב):

"ברצון הייתי נותן לכבודו את כל תאריכי ומקומות הלידה של משפחתינו כפי בקשתכם, כדי להקל עליכם בקבלת הרשיונות האמריקניים . . חי' מוסי' שניאורסאהן נולדה 13 באוגוסט 1901 בסמאלענסק מיוסף ודינה; מענדל

3 כפר חב"ד גיליון 1362 ע' 30.

4 תולדות חב"ד בפולין, ליטא ולטביא ע' שמ.

5 בשמועות וסיפורים ח"ג ע' 119: ביום ג' כ"א אלול (וכ"ה בקובץ כ"ח סיון יובל שנים ע' 9).

6. ובשמועות וסיפורים שם ע' 129: ביום ב' כ"ף אלול.

7 אג"ק שלו ח"א אגרת טז, ע' ל ואילך.

Paris 11/7 1939

Mon cher Rabbin!

Je vous remercie pour votre lettre du 22 et 25 dernier. Nous n'avons aucune nouvelles de nos parents. Par une lettre de M^r. Liberman nous avons appris qu'ils n'ont pas pu quitter Varsovie, et nous sommes très inquiets à leur sujet.

Je vous aurais donné très volontiers tous les dates et lieux de naissance de notre famille, comme vous l'avez demandé pour vous faciliter d'obtenir les permis américains. Malheureusement je les ignore, sauf ceux de: Mendel Horenstein né 1905 à Januszpol; Chayna Horenstein née 1904 à Lubawitz; Haya Moussia Schneerson née 13 août 1901 à Smolensk de Joseph et Dina; Mendel Schneerson né 1 Mars 1895, de Leyvik et Chana Janowska, à Nicolaev; j'ai écrit à M^r. Liberman en le demandant de vous donner tous les renseignements nécessaires, mais je

trouve que cela serait très utile, que vous de votre part, vous adressiez aussi directement et sans retard à lui ou Mr. Dubin qu'ils vous fournissent les dates exactes.

J'ai aussi une faveur personnelle à vous demander: Il s'agit d'un ami intime de notre famille Mr. Alexandre Rainin habitant Paris, et il demande de lui obtenir une affidavit. Il et son épouse Sylvia sont assez riches et n'auront besoin d'aucune aide financière.

Mes remerciements cordiaux à Mr. Haskind pour sa lettre.

Je serais heureux de vous lire prochainement et je vous prie, Monsieur le Rabbin, d'agréer mes sentiments les plus distingués

M. Schmeisser

שניאורסאהן נולד 1 במרס 1895 מלויק וחנה ינובסקי, בניקולייב".

(תאריכי הלידה הרשומים במכתב זה, הינם אלו הרשומים במסמכים הרשמיים, ואינם התאריכים המדויקים).

כמו כן מציין הרבי את פרטיהם של גיסו וגיסתו הרמ"מ והרבנית שיינא הארנשטיין, וכן מבקש לסדר אפידייביט עבור "ידיד יקר מהמשפחה שלנו, מר אלכסנדר ריינין".

מכתבים רבים בתקופה זו – ובכללם מכתב זה – נכתבו בצרפתית וברוסית, בעקבות המלחמה ומגבלות הצנזורה. מכתבים מסוימים נכתבו גם בהסוואה וברמזים.

הרבי מזרז את פעילי ההצלה

באגרות נוספות שנכתבו על ידו בתקופת החדשים חשון-כסלו זירז הרבי את העסקנים להשתדל בקבלת אישורי הכניסה האמריקניים עבור הרבי הריי"צ ובני משפחתו.

בו' חשון כותב להם הרבי (תרגום מצרפתית)⁸:

הנני בטוח, שלמותר לבקש מאתכם לזרז ההשתדלות לקבלת הוויזות האמריקניים עבור אבינו והמשפחה, ושאתם עושים בזה כל מה שאפשר לכם.

המשכורת הקצובה לאבינו תהי' בטח מספיקה, כך שזה לא יוכל למנוע קבלת רשיונו בהקדם האפשרי.

בתקווה שקיבלתם מכתבי האחרון, ואבקש מאתכם להודיע לי את הפעולות הנעשים בקשר לזה.

ובה' כסלו כותב הרבי (תרגום מצרפתית)⁹:

הנני בטוח, רב יקר, שהנכם עושים כל מה שבאפשרותכם לבוא לעזרתם ובעיקר להוציא אותם בהקדם האפשרי, לאור מצבם.

הרבי והרבנית כאנשי קשר

חלק מהידיעות שהגיעו אודות הרבי הריי"צ הועברו לפעילי ההצלה בארצות הברית באמצעות הרבי והרבנית שקיבלו את החדשות מניצולים שהצליחו למלט עצמם מן המצור הווארשאי.

7 וראה גם לקמן ע' 46.

8 אג"ק שם אגרת יז, ע' לב ואילך.

9 שם אגרת יט, ע' לד ואילך.

בכ"ח תשרי כותב הרבי (תרגום מצרפתית)¹⁰:

ממכתב של מר ליבערמאן נודע לנו שלא התאפשר להם לעזוב את וורשא.

ובה' כסלו כותב הרבי (תרגום מצרפתית)¹¹:

קבלתי היום מכתב ממר ליברמאן, והנני נחפז למסור תוכנו לכבודו.

הבית של שמוטקין בוורשא, שבו גרו אבי עם המשפחה, נהרס לגמרי ע"י שרפה גדולה. ברוך השם שהם כולם בריאים ושלמים.

בשריפה נאבדו כל חפציהם, כך שכנראה אין להם עתה כסות בקרה.

. . מאז הם גרים אצל מר הירש גורארי'.

אחד ממקורביו של הרבי הריי"צ הצליח להימלט מווארשא בח' תשרי, ודיווח לרבי ולרבנית על התפתחות העניינים.

במכתב מיום י"ח כסלו כותבת לו הרבנית (בתרגום מרוסית)¹² (תצלום ג):

חלפו עשרה ימים מאז קיבלנו את מכתבך. מעומק הלב אני מודה לך יקירי על דרישת השלום שהעברת לנו מאבא והמשפחה.

. . האגרת שלך על בואם האפשרי והקרוב לריגא שוב מפיתה בי תקווה. מעבר לתודתי, העמוקה מכדי שאוכל להביעה, תשומת הלב שלך נוגעת לעומק לבי, על כך שמיהרת לשגר לנו דרישת שלום מהם וידיעות שייתכן שיהיו בקרוב בריגא.

. . מזה שלשה שבועות לא קבלנו שום מכתב מיעקובסון, ולפני כן הוא כתב לנו לעתים די קרובות.

ובמכתב שצורף למכתב הרבנית הוסיף הרבי (בתרגום מרוסית): (תצלום ד)

מוסיא חוששת ומתביישת לבקש להמשיך ולכתוב לנו בפרוטרוט אודות דרישת השלום שקיבלנו מאז. אני כאדם שלא מתבייש, גם מבקש זאת ומודה על כך בכנות, מראש.

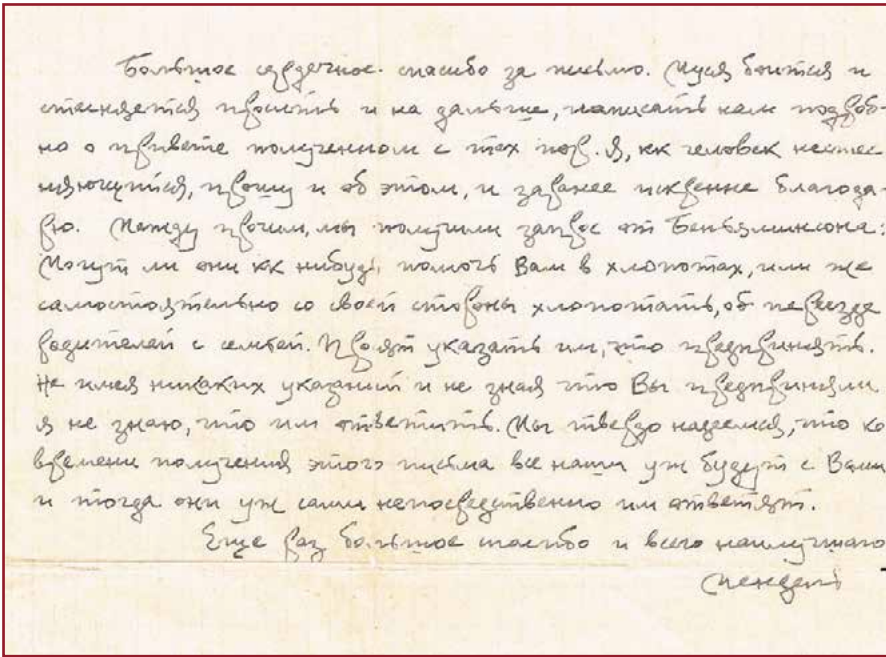
10 אג"ק שלו ח"א אגרת טז, ע' ל ואילך.

11 שם אגרת יט, ע' לד ואילך.

12 קובץ כ"ה אדר מאה ועשרים שנה, ע' יט.

תצלום 1

"הרמ"ש ממאן לבא לאמעריקא"

בחורף ת"ש, כותב הר"ר יחזקאל פייגין לידידו הר"י דוייקאבסאן¹³:

הרמ"ש ממאן לבא לאמעריקע, וראיתי כי אצל הרמ"ש הוא כבר דבר מוחלטי . וע"כ אחשוב . . לכל הענינים הי' הרבה טובה מהיותו של הנ"ל אצל כ"ק, והי' גם כח גדול לקרב הצעירים, צו ציען זיי.

וע"כ אולי הי' ראוי כי אתה תבא במכתב אליו, תוכנו, כי כתבתי לך אשר הוא לע"ע לא יבא לאמעריקא, ותכתוב בזה אליו דברי התעוררות, כי ביאתו נוגע ביותר לכבודו של כ"ק, ובדרך ממילא מהיותו הי' תועלת להפצת החסידות. אמנם לא תפריז על המדה במכתבך אז מען שטעלט אויף אים אויס יותר מדאי, כי אז כבר ידוע לי דרכו, כי יהי' זה גופא אצלו טעם לשלילה, כי אינו מוצא בעצמו כחות על ענינים אחראים כאלו.

וע"כ עיקר הענין תסביר אשר נוגע ביאתו לכבודו של כ"ק ולהיות לעזר

13 ספר "הרי"ף" (מכתבי הרב יחזקאל פייגין – בעריכת הרב אהרן לייב ראסקין) ח"א ע' יז.

בהענינים, ותדגיש כי בעזה"י יוכל להיות גם פה במנוחה ולעסוק בתורה¹⁴.

התחלת ההשתדלות לויזה עבור הרבי

בשלב זה כל המאמצים הושקעו בעיקר בכיוון אחד: הצלתו של הרבי הריי"צ שהי' נתון בסכנה גדולה בווארשא הנצורה. אלא שבתקופה בה נאלצו לחכות לאישורים השונים לצורך הצלתו מפולין הכבושה, קיבל עורך הדין מאקס ראד – מי שהטיפול בנושא הצלתו של הרבי הריי"צ במשרדי ההגירה בוואשינגטון הופקד בידי הנאמנות¹⁵ – הוראה מהר"י דזייקאבסאן להשקיע מאמץ מיוחד אף בסידור הרשימות עבור הרבי. שהייתו בפאריז, שעדיין טרם נכבשה ע"י הנאצים, הקלה לכאורה את סיכויי הצלתו. ובין נימוקי ההוראה הוזכרה התקוה כי הצלתו של החתן, הידוע בכשרון ארגון מיוחד, תעזור בסופו של דבר להצלתו של חותנו.

תזכורת להוראה זו קיבל העו"ד ראד באגרת שכתב אליו העו"ד סעם קרעמר ביום כ"א חשון ת"ש.

חוקי ההגירה

לשם הכרת התמונה והבנת התהליכים שקדמו להנפקת הויזה, כדאי להקדים מעט דברי רקע:

חוק ההגירה שנחקק בתרפ"ד נועד להקשות ולהגביל את גלי ההגירה הגדולים לארה"ב ממקומות שונים בעולם, ומזרח אירופה בכללם. לשם כך הציבה ארה"ב מכסת הגירה מוגבלת שאין לחרוג ממנה. עם זאת החוק 'התחשב' בקבוצות שונות שכניסתן לארה"ב התאפשרה מחוץ למכסה השנתית הקבועה בחוק. בקטגוריה זו נכללו בין השאר: נשים וילדים של אזרחי ארה"ב, תושבי חצי הכדור המערבי וכן אנשי דת ואנשי מקצוע אקדמיים. שאר המהגרים כונו "מהגרי מכסה" אשר היו כפופים להגבלות המכסה השנתית. משנת תרפ"ז התחלקה המכסה הכללית (שעמדה על 150,000 מהגרים לשנה) בין המדינות השונות על בסיס האחוז שלהם מאוכלוסיית הכלל של ארה"ב כפי שהם נרשמו בשנת תר"פ.

היתרון בויזה "מיוחדת" הוא שמספר הזכאים לויזות רגילות כ"מהגרי מכסה" הינו

14 אולי יש להעיר מהנכתב בפ"נ של הרבי הריי"צ מיום כ"א אייר (הובא לקמן ע' 26): "זיתן השי"ת . . לתת להם זיעה ישרה לנסוע לפה".

15 ראה תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא פרק סג.

מוגבל מראש והשגתו אפוא אינה מובטחת; לעומת זאת, מספר הויזות של אנשי דת אינו מוגבל, ובמידה שפלוני נמצא זכאי לה – מובטח לו שיקבל אותה ללא דיחוי.

הרבי והרבנית מגישים בקשה לויזה

בחודש כסלו ה'ש"ת הוחל בטיפול מעשי בנוגע להצלתו של הרבי, והוחלט לסדר עבורו את המסמכים הנחוצים להגשת בקשת כניסה.

על שמו של יהודי בשם מאיר ב. הארטאן¹⁶ – בעצמו צאצא למשפחה חב"דית שחש מחויבות נפשית לעזור בהצלתה של משפחת בית הרב – נשלח לרבי ולרבנית אישור המעיד על הבטחת תמיכה כספית עם הגעתם העתידה לארה"ב ("אפידיביט").

באישור התמיכה הוזכרה גם העובדה שהרבי מתמחה במקצוע הנדסת החשמל, דבר שיקל עליו את ההתבססות בארה"ב וימנע את חשש הממשלה שמא יפול עלי' למעמסה.

מצויידים באישור זה הלכו הרבי והרבנית בכ"ו כסלו למשרד הקונסול האמריקאי בפאריז והגישו בקשה, כיוצאי מדינת רוסיה, לקבלת אשרת כניסה ("ויזה") רגילה לארצות הברית.

חוסר בהירות במענה הקונסול

ידעו אז כי הטיפול באשרות שכאלו, שמספרן הי' מוגבל, עשוי להמשך כחצי שנה, אלא שהתהפוכות שעברו על אירופא בתקופה זו לא הניחו לעסקנים להמתין בחיבוק ידים והם השתדלו לפעול לזירוז הענין.

אולם הידיעות שהגיעו לארה"ב לא הצליחו להבהיר מה הי' מענה הקונסול האמריקאי בפאריז על בקשות הזירוז הללו.

נסיונותיו של העו"ד ראד ליצור קשר עם הקונסול שם לא הועילו, ואי לכך הוא שיגר בקשה אל הר"י דזייקאבסאן – ביום ט"ו טבת – לשלוח מברק אל הרבי ולברר האם נתקבל ה"אפידיביט", ובאם כן – מהי תשובתו של הקונסול.

16 הרבי הריי"צ מודה לו על כך באגרת מיום ה' אדר ה'תש"א (אג"ק שלו חי"ג אגרת ד'תתי, ע' שכג): וביחוד הנני מודה לכבודו בעד הטוב אשר עשה בנתינת אפידייועט עבור חתני הרב הגאון מוהרמ"מ שליט"א שניאורסאהן. (אמנם ייתכן שהאגרת נכתבה בקשר עם כך שבאותה העת נשלח בשנית ה"אפידיביט" עבור הרבי, כדלקמן ע' 55 ואילך).

בינתיים, ביום חמישי ב' טבת יצאו הרבי הרי"צ ובני ביתו מווארשא, והגיעו לריגא (דרך ברלין) ביום ראשון ה' טבת.

בקשת ויזות "מיוחדות"

בשלב מסויים החליטו העסקנים הנוגעים בדבר – ע"פ הסכמת הרבי הרי"צ – להגיש בקשות לאשרות כניסה "מיוחדות" עבור הרבי הרי"צ ועבור מקורביו. בבקשות אלו תוארו אנשי הקבוצה לא סתם כרבנים מן השורה אלא כאנשים ממעמד הירארכי גבוה וכמנהיגים בעלי שיעור קומה רוחני אשר הצלתם נחוצה ליהדות העולם. הסכמתם של נציגי ה"סטייט דעפארטמענט" – משרד החוץ של ארה"ב – לקביעת קבוצה שכזו ניתנה הודות להשתדלותם של העסקנים¹⁷.

הגשת הבקשה לאשרה הקבוצתית נעשתה בריגא, כאשר בין שמות המקורבים מננה כמובן גם הרבי. ליד שמו צויין תפקידו הרבני והוזכרה העובדה שעסק בניהול עסקנות ציבורית, בנוסף לעבודתו בעריכת הקובץ התורני 'התמים' שהופיע בווארשא בין השנים תרצ"ה-תרצ"ט ואשר הוצאתו נפסקה עם פרוץ המלחמה. הרבי תואר בהקשר זה כהוגה דעות ממדרגה ראשונה וכמי שעשוי לתרום רבות בשטח מדעי היהדות.

בכ"ה טבת נתקבל במשרד "אגודת חסידי חב"ד" מברק מהרש"ג, ובו מוזכרת בקשת חותנו לדאוג בדחיפות לאשרות כניסה עבור שני חתניו האחרים של הרבי הרי"צ:

"שניאורסאהן בפאריז והורנשטיין בטריאסט".

הבטחה לסידור ויזות

במכתב מז' שבט כותב הרבי הרי"צ לחתנו - הרבי¹⁸ (תצלום ה):

ת"ל כולנו חיים ושלום, ותמול הודעתי כי נתקבל עבור כולנו הויזעס לארצה"ב, עבורכם גם כן. ועתה צריכים לידע איך בעזה"י לסדר הנסיעה, איפוא נפגש שנוכל בעזה"י לנסוע יחדיו להצלחה בגו"ר. יודיעו דעתם והצעתם בזה.

למעשה הסתבר שמדובר רק בהבטחה שמסדרים עבורם ויזות, אך לפועל עדיין לא התקבלו הויזות.

17 ראה תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא פרק סג.

18 אג"ק שלו חט"ו אגרת ה'תרפא, ע' שסד.

בשלהי חודש שבט שלח הרבי הריי"צ מברק אל הר"י דזייקאבסאן (תרגום מאנגלית)¹⁹:
שניאורסאהן שבפאריז לא קיבל אפידיוווט.

הפסקת ההתעסקות בויזת הרבי

באמצע חודש שבט נערך דיון בין העסקנים האם להתמסר מיד לסידור הגירתו של הרבי, או שמא להמתין מפני החשש דלהלן: בבקשת האשרה הרגילה השתמשו – כאמור – בהזכרת מקצוע הנדסת החשמל, ואילו בבקשת האשרה המיוחדת הוא תואר כאיש דת, כך שגילוי ה"סתירה" בין שני סוגי הבקשות (כפי שאכן אירע – כדלקמן) – הרגילה והמיוחדת – עלול הי' לפגוע במאמצי ההצלה של קבוצת המקורבים כולה, ואף של הרבי הריי"צ עצמו. נוספה לכל זה גם היראה שמא סיבוכים בהצלת מי שנשא אף הוא את שם המשפחה "שניאורסאהן" עלולים להזיק להצלתו של הרבי הריי"צ. גם העובדה שבמשך כל השנים, מאז יציאתם את רוסיא, היו הרבי והרבנית חסרי אזרחות של מדינה כלשהי²⁰, הקשתה על הטיפול בהשגת הרשיונות עבורם.

מסקנת הדיון היתה, ע"פ עצתם של עורכי הדין, להמתין תקופה קצרה עד שיסודר סופית ענין הרשיון של הרבי הריי"צ והצלתו מריגא, ורק אח"כ לחדש את המאמצים להצלת חתנו ובתו מפאריז.

הרבי הריי"צ מגיע לארה"ב

בתאריך ד' אדר ראשון נתקבל מברק מהרבי הריי"צ המודיע שנתקבלו אשרות הכניסה עבורו ועבור הנמצאים עמו²¹.

ביום כ"ד אדר ראשון, יצאו הרבי הריי"צ ובני ביתו מריגא לעבר שטוקהולם, וביום כ"ו אדר יצאו משם בספינה "דראטנינגהאלם" בדרכם לארצות הברית.

עם הגיעו לחוף מבטחים בעיר ניו יארק – בתשיעי לחודש אדר שני ה"ש"ת – פתח הרבי הריי"צ בסדרה של מאמצים להצלתם של שאר אחיו היהודים שנשארו בעמק

19 שם חי"ז אגרת ו'תסא, ע' ריב.

20 ראה בפ"נ שכתב הרבי הריי"צ בכ"א אייר (הובא לקמן ע' 26): ומנחם מענדיל הוא נאנסעניסט – אינו אזרח צרפתי. וראה הנסמן בהערה 30.

21 ע"פ מכתבו של מר סעם קרעמער לעו"ד בוטלער, נדפס (באנגלית) בספר "Out of the Inferno" ע' 262, ושם: שמח אני להודיע לך, על המברק שהתקבל מהרב שניאורסאהן, אשר כל הויזות לארה"ב, עבור הרבנים שנמצאים כעת בריגא, כבר התקבלו.

הבכא²², ובד בבד גם בפעילות מסועפת להצלת בני משפחתו הקרובים, שתי בנותיו וחתניו. גלגלי הצלתו של הרבי הונעו מעתה על-ידי חותנו, בדאגה ובמסירות ללא קץ.

בקשת ויזה מיוחדת עבור הרבי

בתאריך ד' אדר ראשון (היום בו התקבלה הויזה עבור הרבי הרי"צ) כותב העסקן ר' יקותיאל (סעם) קרעמער לעו"ד הענרי בוטלער – שהחליף את העו"ד ראד (תרגום מאנגלית)²³:

להבטיח ויזה עבור הרב מענדל שניאורסאהן בפאריז, כחבר הנהגת התנועה.

כלומר, להשתדל בווישינגטון להשיג עבור הרבי אשרת כניסה "מיוחדת" כמי שנמנה עם קבוצת המקורבים.

בי"א אד"ר כתב העו"ד בוטלער לר"י דזייקאבסאן כי הוא ממליץ לא להפעיל לחץ לקבלת ויזה מיוחדת עבור הרבי כל עוד הרבי הרי"צ ובניו לא הגיעו לארה"ב, וזאת בגלל ה"סתירות" בתיאור עיסוקו של הרבי בין בקשות הויזה השונות, כדלעיל.

באותו זמן הייתה התקווה שבקרוב יקבלו הרבי והרבנית את הויזות. הדבר ניכר באגרותיו של הרבי הרי"צ. באגרת מיום כ"ה אד"ר כותב הרבי הרי"צ לרבי ולרבנית אודות כסף עבור ההוצאות שיידרשו בעת ההכנות לנסיעה לארה"ב, וכן אודות כרטיסי הנסיעה (תרגום מרוסית)²⁴:

אני מאד שמח לדעת, שבעלה של יענטע מר אדם²⁵, הודיע למוסיא, שמענדל יתן לה 1000 דולר לצרכים והוצאות של ההכנות לנסיעה, וביקש אותה לבדוק אם הם יכולים לקנות כרטיסים בעצמם, או שמר דזייקאבסאן צריך לשלוח להם כרטיסים. ותודיעו במברק לדזייקאבסאן בשמי.

בפועל, בי' אדר שני הודיע העו"ד בוטלער לעסקנים החב"דיים שעדיין לא הצליח לברר את תוצאות בקשת ההגירה של הרבי.

22 ראה מבוא לאג"ק שלו ח"ה, ועוד.

23 מהמכתב דלעיל הע' 21.

24 אג"ק שלו חט"ו אגרת ה'תרפ"ב, ע' שסה.

25 הכתב אינו ברור כל צורכו. בכל אופן הכוונה לרבי הרי"צ עצמו, וכבר נתפרש כמה פעמים, שבדרך זו הורה לרבי, לקחת 1,000 דולר מהקופה לצורך הוצאות ההכנות לנסיעה (– הערת המו"ל באג"ק שם).

"משלוחי מצה שמורה עבור הרבי"

באותה העת, שיגר הרבי הריי"צ מהספינה העושה את דרכה אל חוף מבטחים מכתב לא' העסקנים בירושלים בו מבקשו שישלח מצה שמורה בדואר אויר עבור הרבי והרבנית הנמצאים בפאריז:

ב"ה כ"ז אדר ת"ש
ספינה דראטינגהאלם
ידידי וו"ח אי"א מו"ה . . שי'
שלום וברכה!

בבקשה מיד בקבלת מכתבי זה לשלוח לי . . מצה שמורה ([כ] מובן מהודרת על כל ההידורים) . . עשרה פונט ישלח ע"י לופט פאסט לפאריז לחתני הרמ"מ שליט"א.
ידידו הדו"ש
מזכיר

(אג"ק שלו ח"ה אגרת א'קסד ע' לח)

במקביל, שיגר הרבי בקשה לר' מרדכי חפץ – הי"ד – ששהה באותה העת בריגא, שיואיל לשלוח לו מצות.

עובדה זו מופיעה במכתב ששיגר ר"מ חפץ לרבי הריי"צ ביום כ"א אדר"ש:

קבלתי מכתב מחתנא דבי נשיאה שליט"א מפאריז ומבקש שאשלח להם שמורה ואפינו בדאנקרע ואי"ה מחר אשלח להם ע"י לופט פאסט . . ."
(שם ח"ב ע' לג בשולי הגליון).

זמן קצר לאחמ"כ נפסקה הדרך האוירית מריגא, אך הר' חפץ כבר הספיק לשלוח שלושה ק"ג מצות לרבי, על-כך הוא מודיע לרבי הריי"צ במכתב מיום ו' ניסן:

"שלחתי לבתנו וחתנו כ"ק לפאריז שלושה קילו מצה שמורה ות"ל אשר שלחתי טרם שנפסק הדרך האוירי מפה לפאריז".

לא הגיע לידינו מידע מה אירע בגורלם של המשלוחים, ואיזה מהם הגיע לשולחנו של הרבי, אך באגרות הרבי הריי"צ (שם) מופיע מכתב שנשלח לר' חפץ ביו"ד ניסן:
"תודה רבה עבור ששלח מצה שמורה לבתי וחתני הרה"ג רממ"ש שליט"א".

ר' גרשון בער דזייקאבסאן סיפר כי בהזדמנות מסוימת (בעת היחידות, חודש שבט תשל"א¹) סיפר לו הרבי בדברו על אותה תקופה: "מצות בפסח קיבלנו מכ"ק מו"ח אדמו"ר".

בקשה חוזרת לויזות מיוחדות

בכ' אדר שני הודיע להם העו"ד כי החליט להגיש ל"סטייט דעפארטמענט" בקשה חוזרת בענין האשרות המיוחדות לקבוצת המקורבים שעדיין נשארו באירופה, כולל גם עבור הרבי.

גם עתה הייתה התקווה גדולה שבקרוב יקבלו את הויזות המיוחדות.

באמצע חודש אדר שני כותב הרבי הרי"צ לרבי ולרבנית (תרגום מרוסית)²⁶:

מסתמא קבלתם את מכתבי המפורט משטוקהולם, ואני מקווה בימים הקרובים לקבל מכם מכתב מפורט אודות הבריאות שלכם, ואודות ההכנות שלכם לנסיעה מוצלחת אלינו, שאנחנו מחכים לה בקוצר רוח.

יתכן וכבר קיבלתם ויזה אמריקאית. אתמול כתבנו פעם נוספת לוואשינגטון, וגם שלחנו מברק לכם.

פאריז

ברשימות הרבי מצויות רשימות שנכתבו בתקופה זו²⁷.

באביב ת"ש, קודם כניסתם של הנאצים לפאריז, דאג הרבי להשגת מסמך המעיד על רישומו לצבא הצרפתי, דבר שהקל עליו בעתיד את ההליכה ברחוב: לא פעם נעצר ע"י שוטרים בדרישה להזדהות והתעודה שהחזיק פטרה אותו מחקירות והטרדות, או ממצער כמשתמט גיוס²⁸.

הדבר נזכר גם בפ"נ שכתב הרבי הרי"צ ביום כ"א אייר²⁹:

ד' כא אייר

אנא לעורר רחמים רבים ממקור הרחמים והחסדים האמיתים ע"ד מכניסי רחמים כמבואר בתשובת מהרי"ב ז"ל, עבור נכדתו חי' מושקא, ובעלה מנחם מענדיל בן חנה, הנמצאים כעת בעיר פאריז צרפת, ומנחם מענדיל הוא

26 שם אגרת ה'תרפג, ע' שסו.

27 פורים – חוברת ו, וב' ניסן – חוברת נג.

28 ר' שלום דובער לוינ בשם הרבנית ע"ה, הובא במבוא לאג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' 21; תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' שמז-ח.

29 מיומנו, נעתק באג"ק שלו חי"ג שוה"ג לאגרת ד'תשעא, ע' עדר.

"בודאי עושים ר"ד מהשיחות"

על אף הריחוק הגשמי בין הרבי לחצר חותנו – הרבי הריי"צ, כל אותה העת היו כל מעייניו של הרבי בנעשה והנשמע בבית חיינו.

בתאריך כ"ד ניסן כותב הרבי אל הר"ר דובער חסקינד:

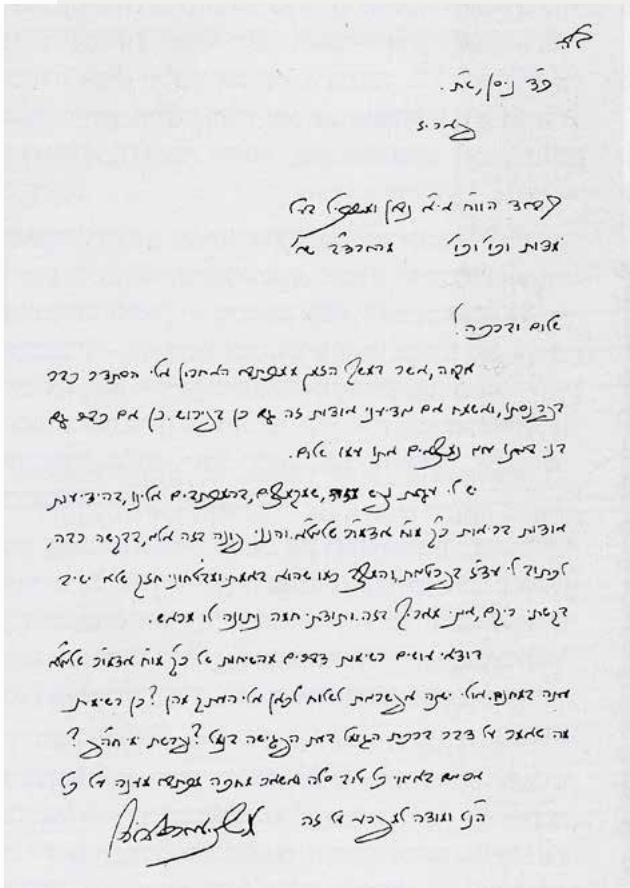
. . יש לי עגמת נפש מזה, שמקמצים, בהמכתבים אלינו, בהדיעות אודות בריאות כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א. והנני פונה בזה אליו, בבקשה רבה, לכתוב לי עד"ז בפרטיות, והמצב כמו שהוא באמת. ומובטחני חזק שלא ישיב בקשתי ריקם, איני מאריך בזה. ותודתי נתונה לו מראש.

בודאי עושים רשימות דברים מהשיחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר

שליט"א עתה במחנם. אולי ישנה אפשרות לשלוח אלי העתק מהן? כן רשימת מה שאמר על דבר ברכת הגומל בעת הפגישה בנמל? ופרשת ימי חה"פ?

אסיים באיווי כל טוב סלה ואשאר מחכה מכתבו מענה על כל הנ"ל ומודה למפרע על זה.

אג"ק שלו חכ"א אגרת ז'תשסב, ע' י.

נאנסעניסט – אינו אזרח צרפתי³⁰ – ובעת ובזמן המלחמה רשמו אותו בין העומדים לעשות בשביל הצלת המדינה, ות"ל לא קראוהו. אנא לעורר רחמים רבים בעדם שיהיו נשמרים מכל צרה וצוקה נגע ומחלה ולא יקראו אותו ויהיו במנוחה, ויתן השי"ת דיעה טובה בלב הקונסול האמעריקאני לתת להם את הויזה האמריקאנית, ולתת להם דיעה ישרה לנסוע לפה, ויצליחם השי"ת בנסיעה כשורה ויבאו להצלחה אלינו ויסתדרו בסדר טוב בגשמיות וברוחניות.

אגרת שמיימית

באגרת שמיימית שנכתבה למחרת ביום כ"ב אייר כותב הרבי הרי"צ³¹:

חתני הרה"ג מוהרמ"מ שליט"א שניאורסאהן ורעיתו בתי תחילי, הנהו כעת בפאריז ..

הניירות הדרושות לביאתם למדינה זו כבר ת"ל נסדרו, ותקוה טובה כי בעזה"י ויכולו לבוא צלחה והשי"ת יעזרם בגשמיות וברוחניות.

אין איתנו יודע עד מה כוונת הרבי הרי"צ באגרת זו.

העברת התיק מריגא לפאריז

בכ"ה אייר ה'ש"ת התקיימה בארצות הברית פגישה בין העו"ד בוטלער ונציגי ה"סטייט דעפארטמענט". העו"ד בוטלער ביקשם לשלוח מברק לקונסול בפאריז ולברר את ענין האשרה עבור הרבי כחבר קבוצת המקורבים שהוגשו עבורם בקשות לאשרות מיוחדות. נציגי ה"סטייט דעפארטמענט" הודיעו לו בשם הקונסולי בפאריז כי התיק ובו מסמכי הבקשה המיוחדת של הרבי, שנמסרה בריגא, כבר הועבר משם לבורדו שבצרפת ומשם הוא אמור להגיע לפאריז.

באותה תקופה נתקבלה במזכירות הרבי הרי"צ ידיעה מהרבי, בה נאמר כי התיק אמנם הגיע כבר לפאריז אך כנראה שישנם עדיין בעיות להשגת רשיון הכניסה לארה"ב. בהתאם לכך ביקש העו"ד בוטלער מנציגי ה"סטייט דעפארטמענט" לברר את הענין אצל הקונסול בפאריז.

30 ראה קובץ כ"ה אדר מאה ועשרים שנה (ע' יב ואילך). ספר "הרבי בפאריז" ע' 124 בקשת הרבי לקבל אזרחות צרפתית.

31 אג"ק שלו ח"ג ד'תשעא, ע' עדר.

"ימי מלחמה"

בהזדמנויות נדירות, גילה הרבי ברבים את זכרונותיו מימי המלחמה הארוכה, וכהוראת הבעש"ט שכל דבר שיהודי שומע או רואה עליו ללמוד ממנו הוראה בעבודת ה', לימד הרבי הוראות שיש ללמוד ממאורעות אלו.

"עתה נקל הרבה יותר לעסוק בהפצת תורת החסידות, כיון שכללות המצב הוא באופן ד"עולם הפוך", שהנהגת העולם היא שלא ע"פ שכל.

– הייתי בצרפת בזמן המלחמה עם הגרמנים. בצרפת היו אז ביצורים חזקים, ואילו לגרמנים לא הי' שום דבר, ואעפ"כ – יצאו למלחמה עם צרפת. וכשהיו שואלים את הגרמנים: איך יוצאים אתם למלחמה באופן כזה? – היו משיבים תשובה, שאיני רוצה לחזור עלי' מצד הענין ד"ימחה שמו של עמלק"... אבל עכ"פ תוכנה הי' – שזהו ענין של תוקף שאין לו מקום בשכל. ואומנם בפועל ניצחו הגרמנים את צרפת באותה מלחמה. ולאחרי "הצלה פורתא" זו של הגרמנים (במלחמתם נגד צרפת) – הרי בשכל לא הי' שום מקום לסילוקם משם, כיון שלא היתה שום דרך לסלקם. ואעפ"כ הצליחו בזה כו'.

. . נמצא, שהמצב הוא באופן ד"עולם הפוך" – כל המאורעות שמתרחשים בעולם אין להם מקום בשכל".

ש"פ צו, שושן פורים, תשי"ד

*

"ובעצם, זוהי תכלית הכוונה בבריאת מכשיר הרדיו והטלפון – כדי שעיי"ז יפעלו את הענין דהפצת המעינות חוצה . .

– ח"ו לחשוד ביהודי שיש לו "רדיו" עבור ענינים בלתי רצויים ח"ו, כי אם עבור עניני הרשות.

ובדידי הוה עובדא: בזמן פלישת הנאצים ימח שמם וזכרם, היו יהודים רבים שבעזרת מכשיר הרדיו שהי' ברשותם, ידעו את מהלך התקדמותם של הנאצים ימ"ש, ועיי"ז הצליחו לברוח בעוד מועד, ולהציל את נפשם".

ש"פ אחרי-קדושים, י"ג אייר תשמ"ה

הקונסול מערים קשיים

בכ"ח אייר נתקבל לראשונה מברק מהקונסול בפאריז המבהיר את עמדתו: הוא אינו שבע רצון מהוכחת תפקיד הרבנות של המבקש, בשעה שידוע לו שהלה נושא בתואר מהנדס. העו"ד בוטלער פנה איפוא בבקשה לעסקני "אגודת חסידי חב"ד", להמציא לפניו מסמכים נוספים המוכיחים את היותו של הרבי ראוי לאשרה מיוחדת.

כיבוש פאריז

בעקבות כיבוש פאריז ע"י הנאצים ימ"ש בתחילת חודש סיון, החליט הרבי לעזוב את האיזור.

גנרל בכיר בצבא צרפת – שהתגורר בשכנות לרבי ולרבנית – פנה אז אל הרבי בהצעה לשהות, עד יעבור זעם, בטירתו ששכנה מחוץ לעיר. כוונתו של הגנרל – שנמנה עם הידידים – היתה לטובה, אך מסתבר כי הצעתו זו נבעה מן העובדה שהצרפתים עדיין לא יכלו לתאר לעצמם את טירוף הכיבוש הנאצי. אלא שהרבי חזה את הנולד וסירב לקבל הצעה זו. הרבי העדיף עלי' את הבריחה, מעבר לגבול הכיבוש הנאצי, אל העיר וישי³². למעשה התברר כי הגרמנים הגיעו מהכיוון בו שכנה הטירה.

טרם צאתם את פאריז השמיע הרבי דרשת פרידה בפני חוג שומעיו, בה עודד את הנשארים ועוררם על החיוניות בבטחון בה' ובעבודתו בכל התנאים. לקיום הדרישה האחרונה לא הי' צורך להביא הוכחות שהדבר אפשרי: הנהגתו האישית של הרבי יכלה לשמש לשם כך דוגמא למופת. באותה עת כבר נפוצו עליו בין יהודי פאריז סיפורי מופת, בנוסף לידיעות על גאוותו היהודית שאין בה פשרות ועל מסירות נפשו לקיום מצוות בכל ההידור האפשרי.

המעבר לוישי

כמה ימים לפני חג השבועות עזבו הרבי והרבנית את פאריז, באחת הרכבות האחרונות שהצליחו לצאת את העיר. העובדה שהרבי הי' רשום בצבא הצרפתי הקלה עליהם את הנסיעה לוישי, בשעה שתחנת הרכבת הייתה גדושה באנשים הרוצים לברוח מפאריז.

שכן שהתגורר באותו בנין בו התגוררו הרבי והרבנית שהי' בעל דרגה גבוהה ניצל את סמכותו להעלות את הרבי והרבנית לאחת הרכבות, למרות היותן מלאות.

32 ר' מענדל נוטיק בשם הרבנית נ"ע (ראיון לתכנית "שנים ראשונות" של JEM, חלק 4).

חלק מהכתבים שהרבי לקח עמו

הרבי החזיק בידיו את הטו"ת שלו ובמזוודה היו אוסף הספרים והכתי"ק שהיו תח"ש³³, וכן מחברות הרשימות שלו.

לאחר שעלה בידם לצאת את איזור הכיבוש, תוך סיכון עצמי רב, הגיעו לעיר וישי בערב חג השבועות לפנות ערב. הי' זה זמן מועט לפני כניסת החג. הרבנית נסעה בעגלה הרתומה לסוס והרבי השאיר את המזוודה בעגלה אצל הרבנית, והורה לעגלון להעבירם למלון מסוים, כאשר הרבי צועד ברגל לאחר רדת החשיכה במקביל לעגלה, לעבר אותו מלון³⁴.

"מאז הותחלה המלחמה בצרפת.."

בעקבות המלחמה בצרפת נפסק קשר המכתבים בין הרבי וחותנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, ולא ידעו את הקורות אותם. רק באור לט' תמוז קיבל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מברק מהרבי והרבנית בו הודיעו כי הם נמצאים בווישי³⁵.

33 ר' מענדל נוטיק בשם הרבנית ע"ה (ראיון לתכנית "שנים ראשונות" של JEM, חלק 4).

34 ר' שלום דובער לוין בשם הרבנית ע"ה (ראיון לתכנית "שנים ראשונות" של JEM, חלק 4).

35 ביומנו של הרבי הריי"צ: א. ח תמוז, שעה עשירית לילה. היום נתבשרנו בתלגרם

"ומעתיקים"

בהשלמות לשלשלת היחס שהוכנסו לרבי להגהה בקיץ תש"נ נכתב: "לפני חג השבועות ה'ת"ש – עוזבים (מפני הכיבוש הנאצי) את פאריז ובורחים לוישי (שם הגיעו בערב חג השבועות)".

הרבי מחק את המילה "ובורחים" וכתב במקומה: "ומעתיקים".

(ששה לזמן מסויים בפאריז). לפני חג השבועות ה'ת"ש – עוזבים (מפני הכיבוש הנאצי) את פאריז ובורחים לוישי (שם הגיעו בערב חג השבועות). שוהים שם כמה חדשים, ומשם ממשיכים לניצא. בניצא שוהים מקיץ ה'ת"ש עד תחילת קיץ תש"א. ובכ"ח סיון באים "איש וביתו" צלחה לעיר ניו יארק.

באגרת מכ"ה סיון כותב הרבי הרי"צ אל הר"ר שלמה יהודה לייב אליעזרוב³⁶:

הנני מקוה אשר בכל עת היותו במקומות הקדש הוא מזכיר . . את בתנו האמצעית ובעלה . . אשר כולנו צריכים לרחמים רבים בחיזוק הבריאות ובשמירה מכל נו"מ צו"צ . .

ובאגרת מיום י"ט תמוז כותב הרבי הרי"צ להר"ר דוד מאיר רבינוביץ³⁷:

מאז הותחלה המלחמה בצרפת לא ידעתי מה נעשה עם בתי מרת חי' מוסיא תחי' וחתני הרה"ג הרה"ח הרמ"מ שי' שניאורסאן. ות"ל ביום ט' לחדש זה קבלנו טע"ג מאתם כי הם בעיר וישי – צרפת – ושלחנו להם טע"ג, ולא קבלנו שום מענה, ותמול קבלנו מאתם עוד טע"ג, וכנראה אשר לא קבלו את הטע"ג אשר שלחנו להם ביו"ד לחדש זה, סיבת הדבר לא ידענו.

כל משך העת לא אוכל לדעת סיבת הדבר מפני מה לא נתן הקונסול האמעריקאני בצרפת את . .

מבתנו מרת חי' מושקא ובעלה חתנינו הרב רמ"מ שליט"א כי נמצאים המה בושי – צרפת – ושולם להם.

36 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'רח, ע' צו.

37 שם חי"ג ד'תשעו, ע' רפב.

חלק מהכתבים שהרבי לקח עמו

בתקנון הרשמי של "אגודת חסידי חב"ד" בארצה"ב – שנקבע בי"ט תמוז ה'ש"ת – הופיע שמו של הרבי בין 20 חברי ההנהלה שתחת נשיאותו של הרבי הריי"צ³⁸.

בב' מנחם אב כותב הרבי הריי"צ במברק לרבי (תרגום מאנגלית)³⁹:

הודיע במברק מצב בריאותך, ואם לקחת איתך ספרים וכתבי יד.

הכוונה היא למזוודות הספרים וכתבי היד שהיו בידיו, כולל הספרים שקיבל בחתונתו, וכרכי תצלומי דרושי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, מחברות ה"רשימות" שלו, את אוסף אגרות קדשו של חותנו הרבי הריי"צ אותם מיין והכין לדפוס, ועוד ספרים וכתבי יד השמורים כיום בספרי'. כפי שהובא לעיל בשם הרבנית – הרבי אכן לקחם עמו.

בו' מנחם-אב קיבל הרבי מאת "קהלת החרדים בפריז" אישור שיהיה כרב הקהילה מאז חודש יולי 1937 [תמוז תרצ"ז] ואילך⁴⁰ (תצלום ו). אישור זה הי' דרוש לקבלת היוזמה המיוחדת, בכדי להוכיח שגם בעבר כיהן כרב בפועל.

38 בסקירה שבקובץ כ"ח סיון יובל שנים נכתב (ע' 12) כי הדבר מורה ש"התקוה כי עתה קרוב מועד בואו של חתן האדמו"ר היתה כה חזקה", אך ייתכן שהדבר נעשה כדי להוכיח שהרבי נמנה בין חברי הנהלת תנועת חב"ד ואשר לכן הינו ראוי לקבל ויזמה מיוחדת.

39 שם ח"ב אגרת ד'תנג, ע' קו.

40 תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' שמט.

Té. BOIZAN 75 37

קהלת החרדים
ASSOCIATION DES ISRAÉLITES PRATIQUANTS
« Kehilath Hachredim »
10, RUE DIEU - P A R I S (X^e)
Actuellement - 9 av. des Célestins Vichy (Allier)

Synagogues { 10, Rue Dieu. (X^e)
Rbis. Av. de Montspan

Cantines { 10, Rue Dieu
20, Rue Villiers de l'Isle Adam

Ecoles { 10, Rue Dieu

Talmud Torah { 20, R. Villiers de l'Isle Adam

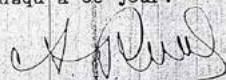
Colonie d'Enfants { Château de Morelles
à Beau-Vernet (Allier)

Vichy le 10 août 1940

~~XXXXX~~

C E R T I F I C A T

L'Association des Israélites Pratiques certifie par la présente que Monsieur Mendel SCHNEERSON, demeurant 7 villa Robert-Lindet à Paris (15e) occupe dans notre communauté le poste de rabbin depuis le mois de juillet 1937 et jusqu'à ce jour.

Vice-Président

Newyork 8/10/41 *Ernst and Amalie* Enregistre le 10/10/41
Following transportation received..... Ernst and Amalie H a a a
years may fifteenth 200 dollars step Bertha H a h a eurs march
twentysixth years august fourteenth additional 114 total 420 dollars
step Meise Marc S x e f t e l years september nineteenth 420
dollars step Walter S c h n e e r s o n care Philipps Swas 9 bvd
step Alfred S t e r n care year

"גאווה יהודית"

כאשר הרבי שהה בווישי, גזרו השלטונות על כל יהודי להירשם בשמו וכתובתו, כאשר באו השוטרים לבית מלון בו שהה הרבי בווישי, שאלו את הרבנית מה לרשום בסעיף הדת? והרבנית ענתה: "אורתודוקסית", מילה זו יכולה להתפרש גם לדת יונית אורתודוקסית, וכך הבינו השוטרים, כשהרבי הגיע למלון, סיפרה לו הרבנית את אשר ארע, מששמע זאת הרבי החווה דעתו כי הוא אינו רוצה להינתק מהקב"ה אפילו על הנייר!.. הרבי הלך לתחנת המשטרה והצהיר ברורות כי הם "יהודים אורתודוקסים"!

מאורע זה מזכיר מאורע דומה (אך שונה, כמובן) שאירע שנה וחצי לפני-כן, עם אביו של הרבי, הרה"ג הרה"ח המקובל וכו' מוהר"ר לוי יצחק ז"ל בעיר יקטרינוסלב, על כך מסופר בזכרונותי של אמו של הרבי הרבנית הצדקנית מרת חנה (חוברת ב' ע' 11) תחת הכותרת "א דעקלעראציע פון אמונה אין דעם כפירה פעסטונג [= הצהרת אמונה במעוז הכפירה]" (תרגום מאידיש):

"לפני חג הפסח של אותה שנה התקיים גם מפקד אוכלסין של כלל האוכלוסייה, ובין כל השאלות שעליהן נדרשו הנפקדים לענות היתה השאלה: "האם אתה מאמין?"

היו מאמינים שחששו לכתוב שהם אכן כאלו. בשבת עלה איפוא בעלי על הבימה בבית הכנסת, בשעה שנכח בו קהל גדול, והכריז שתשובה שלילית על שאלה זו היא בגדר כפירה של ממש, ואסור ליהודי לעשות זאת.

לדברים אלו היתה השפעה כה רבה, עד שיהודי אחד, שעבד במוסד ממשלתי, עבודה שהיתה נחוצה לו לפרנסתו, ואשתו כתבה בשמו שהוא אינו מאמין – פנה אל המשרד שריכז את הנתונים הסטטיסטיים, והורה לתקן ולכתוב שהתשובה הקודמת לא היתה נכונה, ושהוא אכן מאמין. האיש היה מלא סיפוק על כך שהיה לו העוז לעשות זאת, ובא להודות לרב על כך שהשפיע עליו בכיון זה."

ברשימות הרבי מצויות רשימות שנכתבו בתקופת היותו בושי: חוקת⁴¹, בלק⁴², פינחס⁴³ – י"ב תמוז, מטות⁴⁴, נחמו⁴⁵, ורשימה ללא תאריך⁴⁶.

המעבר מוישי לניצא

לקראת סוף חודש מנחם אב העתיקו הרבי והרבנית את מקום מושבם מוישי שהייתה תחת שלטון הגרמנים, לניצא (ניס) שהייתה תחת שלטון איטלקי.

בכ"ה מנ"א הגישו הרבי והרבנית בקשה לקבלת הארכת היתר שהי' בניצא⁴⁷.

בהודעה ששיגר הרש"ג אל העו"ד בוטלער – בתאריך כ"ו מנחם אב – נאמר כי הם כבר עזבו את וישי ועברו לעיר ניצא, בדרום צרפת.

העברת התיק לניצא

בדברי התשובה של בוטלער – שנכתבו בתאריך ל' מנחם אב – נאמר שעדיין לא נתקבלה התשובה המיוחלת מאת הקונסול בפאריז וכי הועברה בקשה ל"סטייט דעפארטמנט" להעביר את תיק המסמכים של הרבי לניצא. המסמכים אכן הועברו לשם (תצלום ז).

*

באדר"ח אלול מילאו הרבי והרבנית טפסי בקשה לאישור שהי' בניצא, זאת בעקבות בקשת מושל המחוז ממפקד המשטרה של ניצא לקבל מידע אודות הרבי המבקש לקבל הארכת היתר שהי'⁴⁸.

הבקשה לויזות מיוחדות התקבלה

בט"ו אלול ת"ש כתב הקונסול האמריקאי בניצא לרבי כי בקשתו לקבלת ויזה מיוחדת

41 נדפסה בחוברת מט.

42 נדפסה בחוברת נ.

43 נדפסה בחוברות קב-קג.

44 נדפסה בחוברת נא.

45 נדפסה בחוברת יג.

46 נדפסה בחוברת כג.

47 "הרבי והרבנית בניס" (תשורה טייב תשע"ח) ע' 4.

48 שם.

LAW OFFICES
 CHARLES HENRY BUTLER
 HENRY F. BUTLER
 INVESTMENT BUILDING
 WASHINGTON, D. C.

September 3, 1940

Rabbi S. Gourary
 Greystone Hotel
 Broadway at W. 91st Street
 New York City

Dear Rabbi Gourary:

Re: Rabbi Mendel Schneersohn

This will acknowledge receipt of your letter of August 30 advising me that Rabbi Mendel Schneersohn has moved to Nice.

As I have already advised you, I heretofore requested the State Department to make inquiry by cable concerning the present status of Rabbi Schneersohn's application for visa, ascertaining what, if any, documents are missing and supplying information regarding the Hierarchy if that appears to be the difficulty. As yet I have received no report in response to that inquiry.

However, I have now advised the State Department of Rabbi Schneersohn's move to Nice and have requested that his file be transferred to the American Consul at Nice, but that I also be advised of the status of his application and that the Department take such steps as may be possible to satisfy the Consul regarding the Hierarchy.

As soon as I have any further information I will communicate with you.

Very truly yours,

HENRY F. BUTLER
 Henry F. Butler

HFB:BG

“זכרונות ימי היותנו בעיר וישי וניצא”

אחד מאלו שהיתה להם הזכות להכיר את הרבי בימי נדודיו הי' יהודי בשם דב פדבר, באג"ק (ח"ב אגרת קעה ע' יד-טו) מופיע מכתב מעורר המיועד למר פדבר:

ב"ה, ג' חנוכה, תש"ה

ידידי הנכבד והנעלה, מר דב פדבר

שלום וברכה!

. . . עורר בי מכתבו זכרונות היותנו בעיר וישי וניצא, כל אחד בתנאי חיים שלא הורגל בהם.

וכשנעקר אדם מסביבה בה נתיישן הרי עד שיתרגל בתנאים ודרישות החדשות נראים בו קוים מצורתו הפנימית כמו שהיא בלי כחל ובלי שרק שהחברה דורשת.

ולפעמים תכופות קוים אלו מגלים את הטוב הצפון באדם זה ואשר אפשר שגם הוא לא ידע אודותו מפני היות הטוב מכוסה בשכבת "נמוסי העולם", ואזי אשריו אם לא יניח לקוים אלה להתעלם עוד גם בבואו אל המנוחה.

במצב נפשי כזה – אבל במדה גדולה (באיכות ובכמות) ביותר – נמצא האדם גם בשעה של מסירות נפש, שאז מתגלים בו כוחות נעלמים, כוחות עצמיים, ולכן ביכלתו לשנות אח"כ חייו מן הקצה אל הקצה.

וזהו הקשר וה"מדה כנגד מדה" בזה שבעד מסירת נפש – ענין הפך הטבע של האדם – נעשה לו נס – ענין הפך הטבע הכללי.

וכן הוא גם בכלל, האומה כלה, וכמו שהי' בימים ההם בזמן הזה: ישראל עם קטן בגוים התרומם נגד מלכות יון האדירה, ועי"ז נמסרו גבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, כו'.

בברכת חנוכה ובפ"ש כל משפחתו, לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה.

הרב מנחם מ. שניאורסאהן

עבורו ועבור הרבנית התקבלה, וכי הקונסולי' מוכנה לתת את הויזות ברגע בו יהיו בידם אישורי יציאה מצרפת⁴⁹:

בקשתכם הרשמית לקבל ויזת הגירה לארצות הברית התקבלה, כמו כן בקשת זוגתכם חי' שניאורסאהן. הקונסולי' מוכנה לתת לכם את הויזות שלכם ברגע שיהיו ברשותכם ויזות יציאה. כמו כן תקבלו ויזה מיוחדת היות ועליכם לנסוע לארצות הברית לשמש בתור רב.

בכ' אלול הודיעו נציגי ה"סטייט דעפארטמענט" על מברק שקבלו מהקונסול של ניצא. במברק זה, אותו שילם הרבי, מודיעים הקונסול על כוונתו לתת לרבי ולרבנית אשרות כניסה מיוחדות, אלא שכנראה נתקלים הם בקשיים להשגת אשרת יציאה מצרפת⁵⁰.

*

בא' דראש השנה כתב מושל המחוז למפקד המשטרה של ניצא כי אין לרבי ולרבנית היתר שהי' במחוז. בעיו"כ חתם הרבי על המכתב כאישור לקבלתו⁵¹.

קשיים בקבלת הויזות

בי' חשון כתב הרש"ג אל העו"ד בוטלער בוואשינגטון (בתרגום מאנגלית)⁵²:

"ברצוני להודיע לך, שקבלנו מברק מהרב מענדל שניאורסאהן מניס, המודיע לנו, כי השגריר החדש של ארה"ב שם, סרב לאשר את הויזה עבורם".

ובעקבות כך מבקשו להשתדל בסטייט דעפארטמענט, לזרז את השגרירות בניצא למסור לרבי את הויזה בלי עיכובים.

בתחילת שנת תש"א – בי"ב חשון – נודעו עסקני ההצלה על קשיים נוספים, והפעם שוב בהשגת אשרת כניסה לארה"ב (תצלום ח).

לפי הידיעות שקיבלו השלטונות האמריקאיים מהקונסול בניצא התברר שאחר עיון נוסף בתיק המסמכים גילה הקונסול כי המבקש רשום בו כמהנדס, היודע גם פרק במדע הפיזיקה ואף ידוע כ"עתונאי" (זאת על סמך ההודעה על עזרתו בעריכת 'התמים').

49 שם ע' 13.

50 ראה לקמן ע' 47.

51 "הרבי והרבנית בניס" (תשורה טייב תשע"ח) ע' 4.

52 תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' שמט.

(LETTERHEAD OF)

In reply refer to
VD 811.111 Schneersohn, MendelDEPARTMENT OF STATE
WASHINGTON

November 13, 1940

My dear Mr. Butler:

I refer to my letter of September 23, 1940, informing you that a telegraphic report had been received from the American consular officer at Nice, stating that he expected to issue nonquota immigration visas to Rabbi Mendel Schneersohn and his wife under section 4 (d) of the Immigration Act of 1924.

It appears, however, from a further telegraphic report which has now been received from the consular officer that upon final examination of their nonquota applications it was disclosed that for a number of years past Rabbi Schneersohn has not been carrying on the vocation of a minister of religion but has been variously engaged as an engineer, a newspaper correspondent and a mechanic. Unfortunately, under these circumstances it was found that Rabbi Schneersohn was not properly entitled to exemption from quota restrictions and it was necessary to withhold nonquota classification from him and his wife. As you may know, section 4 (d) of the Immigration Act of 1924 requires that an alien shall have been carrying on the vocation of minister of religion "for at least two years immediately preceding the time of his application."

The report adds that consideration will be given to the applications of Rabbi Schneersohn and his wife as nonpreference immigrants in their turn under the quota to which they are chargeable and that they have been informed regarding the procedure to be followed and the evidence to be submitted in this connection, particularly with regard to their assurances of support in the United States. With respect to the latter question it is indicated that the evidence thus far presented is insufficient and that it apparently consists of an affidavit from a sponsor who is not related to the applicants and whose statements regarding the extent to which he expects to support or assist them are of an indefinite nature.

I am sure that the consular officer will carefully examine any additional evidence submitted by Rabbi Schneersohn and his wife and that he will continue to accord them every consideration consistent with the immigration laws.

Sincerely yours,

Elliot B. Coulter

Elliot B. Coulter
Acting Chief, Visa Division

לפיכך – הודיע הקונסול – רואה הוא את בקשת ההגירה בגדר של אשרה רגילה, ולא של כזו, מיוחדת, בה הוא צריך להיות רשום בתפקיד רבני.

אלא שאף באישור האשרה הרגילה הערים הקונסול של ניצא קשיים: לדבריו הי' צורך באישור תמיכה ("אפדייביט") חדש, שכן זה שהוגש להם לא הי' מקרוב משפחה ואף לא נאמר בו בצורה ברורה למשך כמה זמן מובטחת התמיכה.

המאמצים נמשכים

בתגובה לידיעות שהקונסול מסרב לאשר את הויזה הודיע העו"ד בוטלער – בתאריך י"ד חשון – לעסקני "אגודת חסידי חב"ד" כי בתוכניתו להמשיך לפעול בדרגים הגבוהים ב"סטייט דעפארטמענט" לעמוד על דעתם והסכמתם מכבר לסדר את הרבי כראוי לאשרה מיוחדת, על אף הקשיים שעורר הקונסול. הודעות בסגנון זה, מבוטלער לעסקנים, נמסרו גם בכ"ב וכ"ח חשון.

בתחילת המאמצים לקבלת הויזה התרכזו כל המאמצים להשיג עבור הרבי ויזה מיוחדת "מחוץ למכסה" כאיש דת, ונראה היה כי הליך זה קורם עור וגידים. ברם, לאחר שמחלקת המדינה והקונסול חזרו והעלו את שאלת הזכאות לאור המופיע בניירותיו הרשמיים, סברו אנשי משרד הייסע"ם⁵³, כי מוטב לפעול ולבקש עבורו ויזה של פליט רוסי. וטעמם ונימוקם עמם: המכסה השנתית שהקציבה ארה"ב למהגרים רוסים כמעט ולא התמלאה משנה לשנה, שהרי רק למעטים התאפשר להגר מברית המועצות, וגדולים הם אפוא הסיכויים לקבלה.

ניכר כי לאורך כל התקופה הבאה נעשו מאמצים להשיג את הויזה האמריקנית עבור הרבי באמצעות שני הערוצים (הן כאיש דת והן כפליט רוסי), שכן באותה שעה לא ידעו אל נכון איזה הליך יעיל יותר.

*

בי"ד מרחשון נשלח מכתב נוסף מטעם מושל המחוז אל מפקד המשטרה של ניצא, בו הוא מודיע כי איסור השהי' עומד בתקפו, ואשר יש להודיע לרבי ולרבנית כי אם ייתפסו (לאחר התאריך בו עליהם לעזוב את המחוז) – ייעצרו⁵⁴.

53 ארגון הייסע"ם (HICEM) עסק בסיוע ליהודים בהגירה מאירופה בתקופת המלחמה.

54 "הרבי והרבנית בניס" (תשורה טייב תשע"ח) ע' 5.

"מכל ההבטחות הגדולות .. עדיין לא יצא כלום"...

יחד עם פעילותו של העו"ד בוטלער, שהונעה ע"י עסקני "אגודת חסידי חב"ד", הפעיל הרבי הריי"צ עסקן נוסף בדמותו של עורך דין נמרץ מוואשינגטון – ר' אשר רבינוביץ שמו, בנו של אחד מחשובי החסידים – הר"ר דוד מאיר ממסצ'וסטס, שנטל חלק נכבד בהצלחתו שלו. את פעילותו מתאר הרבי הריי"צ באגרת לאביו⁵⁵:

ידידי בנו מר אשר שי' ראוי לתהלה ולא לתוכחה כי הוא עשה ועושה את שלו באמונת אומן.

עמו ועם העו"ד בוטלער עמד בקשר רצוף הרש"ג, שהרבה לשוחח איתם בטלפון,

ולכתוב להם (באנגלית, ע"י המזכיר ה"ר ניסן מינדל).

העו"ד ר' אשר רבינוביץ

באגרת שכתב לו הרבי הריי"צ – בו' כסלו תש"א – מופיעים הדברים הבאים⁵⁶:

"ליידער איז פון די אלע גרויסע הבטחות און די זיסע רייד וואס מען זאגט אייך, נאך דערווייל גאר נישט אויפגעטאן. איך בין זייער צובראכען און האב גרויס צער פון דעם."

[= לצערי, מכל ההבטחות הגדולות והדיבורים הנעימים שנאמרים לכם, עדיין לא יצא כלום. אני מאד שבור מכך ויש לי, בשל כך, צער גדול]

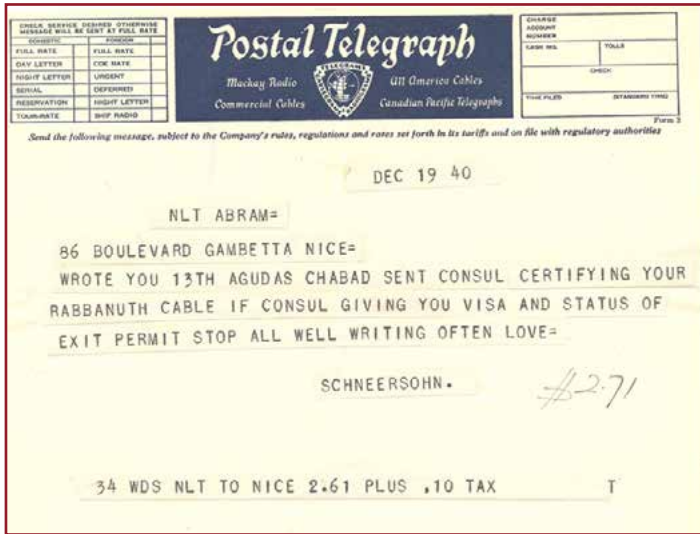
בהמשך מופיעה בקשה להשפיע על הקונסול לדאוג הן לאשרות ההגירה האמריקאיות והן בסיוע להשגת אשרות יציאה מממשלת צרפת:

יכתוב נא – לא מברק ולא טלפונית, אלא רק יכתוב – למכיריו, שהם יפעלו ברצינות שיתנו להורנשטיין את הוויזות לאמריקה, ושהקונסול בצרפת, בניס, יתן לרב שניאורסאהן הוויזה, ושיעזור להם מול השלטונות הצרפתיים אודות נסיעתם משם.

55 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'שה, ע' רו.

56 שם אגרת א'רצד, ע' קצו ואילך.

Jem / Early Years

תצלום ט

"הזברים יגעים"

בתקופת ניצא התגוררו הרבי והרבנית במלון "רושאמבו". בכדי להקל את ההתכתבות בינם ובין הרבי הריי"צ התנהלה ההתכתבות באמצעות יהודי בשם דובער אבראם⁵⁷, שהתגורר בסמיכות למלון.

בי"ג כסלו תש"א נשלח מכתב מאת "אגודת חסידי חב"ד" אל הקונסול בניצא ובו "אישור רבנות"⁵⁸ עבור הרבי.

בי"ט כסלו תש"א שלח הרבי הריי"צ מברק לר"ד אבראם בו הודיע ע"ד משלוח ה"אישור רבנות"⁵⁹ (תצלום ט):

אגודת חב"ד שלחה לקונסול אישור הרבנות שלך. הברק אם הקונסול נותן לך ויזה, וסטטוס רשיון היציאה.

באגרתו של הרבי הריי"צ אל רד"מ רבינוביץ, שנכתבה בט"ו כסלו יש התייחסות למכתב שבו "אישור הרבנות", בצירוף בקשה להזמין לחץ מה"סטייט דעפארטמענט"

57 נזכר בלוח תו"ת ווארשא-אטוואצק לשנת תרצ"ט בין תומכי הישיבה. ראה אודותיו בתולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' שמט הע' 37.

58 האישור אותו קיבל בו' מנ"א, כדלעיל.

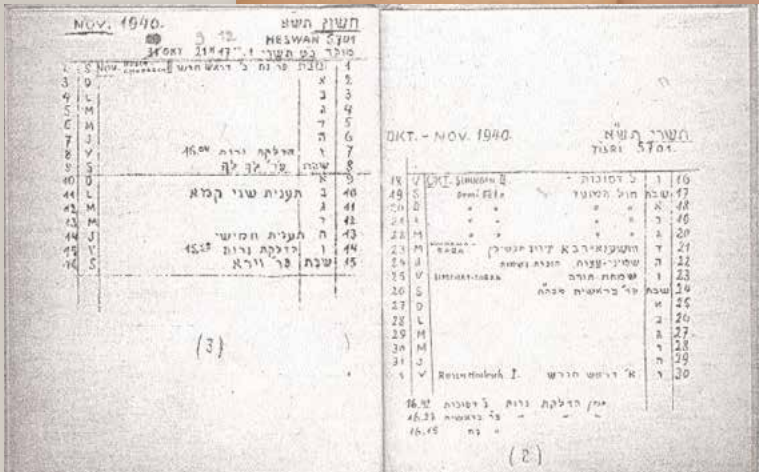
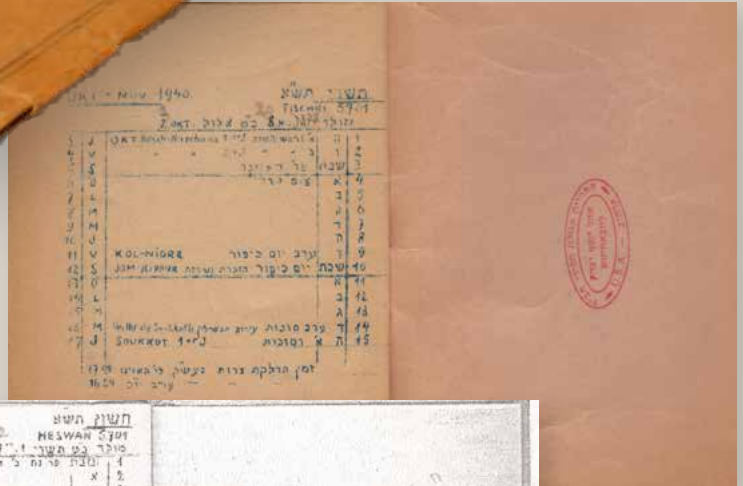
59 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'שיד, ע' רטו.

"יודעי בינה לעיתים"

(דברי הימים א יב, לג)

באותו זמן, הודפס בצרפת ע"י הפליטים לוח שנה עברי לשנת תש"א שלא הי' אלא כתב יד משוכפל. הרבי תיקן ע"ג הלוח שלו בכתי"ק את זמני המולדות, ציין את תענית בה"ב האחרונה של חודש חשוון (שנשמטה בלוח), ואת כל תעניות בה"ב של חודש אייר ועוד.

תשרי תש"ח
CESH WAT 5701

16	א	16
17	ב	17
18	ג	18
19	ד	19
20	ה	20
21	ו	21
22	שבת	22
23	א	23
24	ב	24
25	ג	25
26	ד	26
27	ה	27
28	ו	28
29	שבת	29

הדלקת נרות 15.43
פר' חיי שרה

הדלקת נרות 15.43
שבת פר' תולדות מרים

אפריל 1944.   ניסן תש"ח
Nissan 5704

13	ד	13	א	13
14	ה	14	ב	14
15	ו	15	ג	15
16	ז	16	ד	16
17	ח	17	ה	17
18	ט	18	ו	18
19	י	19	ז	19
20	יא	20	ח	20
21	יב	21	ט	21
22	יג	22	י	22
23	יד	23	יא	23
24	טו	24	יב	24
25	טז	25	יג	25
26	יז	26	יד	26
27	יח	27	טו	27
28	יט	28	טז	28
29	כ	29	יז	29
30	כא	30	יח	30

הדלקת נרות 18.55
פר' שמיני

הדלקת נרות 18.55
פר' שמיני

מאי 1944.   אייר תש"ח
Iyar 5704

1	א	1	א	1
2	ב	2	ב	2
3	ג	3	ג	3
4	ד	4	ד	4
5	ה	5	ה	5
6	ו	6	ו	6
7	ז	7	ז	7
8	ח	8	ח	8
9	ט	9	ט	9
10	י	10	י	10
11	יא	11	יא	11
12	יב	12	יב	12
13	יג	13	יג	13
14	יד	14	יד	14
15	טו	15	טו	15
16	טז	16	טז	16
17	יז	17	יז	17
18	יח	18	יח	18
19	יט	19	יט	19
20	כ	20	כ	20
21	כא	21	כא	21
22	כב	22	כב	22
23	כג	23	כג	23
24	כד	24	כד	24
25	כה	25	כה	25
26	כו	26	כו	26
27	כז	27	כז	27
28	כח	28	כח	28
29	כט	29	כט	29
30	ל	30	ל	30

הדלקת נרות 19.55
פר' חמשה עשר

אוגוסט 1944.   אב תש"ח
AB 5704

6	א	6	א	6
7	ב	7	ב	7
8	ג	8	ג	8
9	ד	9	ד	9
10	ה	10	ה	10
11	ו	11	ו	11
12	ז	12	ז	12
13	ח	13	ח	13
14	ט	14	ט	14
15	י	15	י	15
16	יא	16	יא	16
17	יב	17	יב	17
18	יג	18	יג	18
19	יד	19	יד	19
20	טו	20	טו	20
21	טז	21	טז	21
22	יז	22	יז	22
23	יח	23	יח	23
24	יט	24	יט	24
25	כ	25	כ	25
26	כא	26	כא	26
27	כב	27	כב	27
28	כג	28	כג	28
29	כד	29	כד	29
30	כה	30	כה	30

הדלקת נרות 18.55
פר' חמשה עשר

הדלקת נרות 18.55
פר' חמשה עשר

על הקונסול כדי שהדברים אכן יפעלו⁶⁰:

ביום ועש"ק העבר נשלחו מכתבים להקונסולים בברלין ובניצע מאת אגודת חסידי חב"ד, אודות הרמ"מ שליט"א שניאורסאהן לניצע ואודות הרמ"מ שליט"א הארענשטיין לברלין, ונחוץ הדבר אשר מהסטייט דעפארטמענט יעוררו או יבקשו או יצוו על זה כי אינני יודע באיזה סגנון צריכים לכתוב.

ידידי בנו מר אשר שי' ראוי לתהלה ולא לתוכחה כי הוא עשה ועושה את שלו באמונת אומן ומה יוכל לעשות כי ממלל הוא על אודנין דלא שמעין, וכוונתי היתה – וגם בהווה – לעוררו אשר צריך לכתוב עוד פעם ועוד פעם עד כי יעזר השי"ת ויתעוררו לעשות נאמנה, והשי"ת יעזרנו להוושע כי יבאו בנותינו וחתנינו יחיו כשורה וצלחה בגשמיות וברוחניות.

באגרת אחרת מאותו יום למזכירו הר"ר יחזקאל פייגין כותב הרבי הריי"צ⁶¹:

"ועד כמה הדברים יגעים אפשר לראות מזה כי זה . . איזה חדשים אשר הבטיחו למסור הרשיונות להרמ"ש ורעיתו יחיו ועדיין לא בא אל הפועל טוב".

בט"ו כסלו כותב הרבי הריי"צ לר' אלכסנדר סענדר ריינין במארסיי מכתב מוסווה בקשר להצלת הרבי⁶²:

ער איז א נאמען נאך דעם צמח צדק און די פרוי זיינע נאך דעם צמח צדק'ס פרוי, און זיי דארפן קומען צו זיין שותף בעריל, און אזוי וי איצטער איז דאך זייער שווער מיט די ויזעס, הן די ואס מי דארף אריין און הן ואס מי בעדארף ארויס . . איז דער בעקאנטער זינער פארט אפט אין דעם ארט וואו משקה'ס בעקאנטער לעבט, און דער בעקאנטער ועט זעהן העלפן זיי אז זיי זאהלן קאנען ארויספארין.

[= הוא קרוי על שם הצמח צדק, וזוגתו קרוי' על שם אשת הצמח צדק, הם צריכים להגיע לשותפו בערל⁶³, והיות ועתה קשה מאוד עם הויזות, הן לכניסה (לארה"ב) והן ליציאה (מצרפת) . . הנה מכרו נוסע תכופות למקום מגוריו של מכרו של משה⁶⁴, ומכרו זה ישתדל לעזור שהם יוכלו לנסוע].

בי"ז כסלו כתב מושל המחוז למפקד המשטרה של ניצא שהרבי והרבנית קיבלו היתר

60 שם אגרת א'שה, ע' רו ואילך.
 61 שם אגרת א'שו, ע' רט.
 62 שם ח"ג אגרת ד'תשצח, ע' שיב.
 63 חסקינד, שהי' אצל כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בנ. י..
 64 גורארי' – המכר הוא הרבי, ע"ש.

שהי' זמני בניצא עד ד' ניסן. בג' טבת חתם הרבי על המכתב כאישור לקבלתו⁶⁵.
 בכ"ב כסלו הגיע ר' אשר רבינוביץ מוואשינגטאן לנ.י. ודיווח לרבי הרי"צ על פעילותו
 להצלת חתנו.

את התרשמותו מהתקדמות הענינים סיכם הרבי הרי"צ למחרת, באגרת מהתאריך
 כ"ג כסלו⁶⁶:

"אבל אותי הנה עוד טרם הרגיע הדבר".

בכ"ז כסלו נשלח מברק מ"חסקינד" בניו יורק ל"אבראם" בניס⁶⁷:

"נשלח לך פ"ש ע"י ד"ר מרקוס כהן"

– אשר בודאי אין זה אלא רמז לניירות, או מעות ששלח הרבי הרי"צ לרבי.

בקשות אישורי יציאה

בא' טבת הגיש הרבי למושל המחוז בקשה לאישור יציאה (תצלום י-יא), ובג' טבת
 הגישה הרבנית בקשה זהה (תצלום יב). לבקשות צירפו את מכתב המושל מט"ו
 אלול⁶⁸.

כבוד מושל מחוז האלפים הימיים, ניס.

ניס, 31 דצמבר 1940

כבוד המושל,

הנני החתום מטה שניאורסאהן מענדל נולד ב1.3.1895 בניקולייב (רוסי')
 וזוגתי שניאורסאהן חי' נולדה ב13.8.1901 בסומלנסק (רוסי') שנינו פליטים
 רוסיים מתכבדים לבקש מרום מעלתכם לקבל אישור נסיעה לספרד, לפורטוגל
 וצפון אמריקה, וכן ויזה לאישור יציאתנו מצרפת.

הננו בצרפת מאז אפריל 1933 ואנחנו מחזיקים בתעודת זהות מס'
 AC70522/33 – 36EA.89582 תקפים עד ל 27.6.41 ו 9.4.43 בהתאמה.

נתבקשתי לשמש בתור רב עבור הקהילה של ברוקלין – ניו יורק, ומצד סיבה

65 "הרבי והרבנית בניס" (תשורה טייב תשע"ח) ע' 5.

66 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'שיט, ע' ריט.

67 מבוא לאג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה ע' 22.

68 קובץ כ"ה אדר מאה ועשרים שנה ע' כא ואילך.

Jem / Early Years

CN 25625

Monsieur le Préfet
des Alpes Maritimes
M. le

N. le 22 Décembre 1940

D.A.

Monsieur le Préfet,

Je soussigné Schneerson Feindel
né le 1/3/1895 à Nicolaev (Russie) et mon épouse
Schneerson Haspa née le 13/8/1901 à Smoleusk
(Russie) tous deux réfugiés Russes avons
l'honneur de solliciter de votre haute
bienveillance, l'obtention d'un titre
de voyage pour l'Espagne, le Portugal
et l'Amérique du Nord ainsi que notre
visa d'autorisation de sortie de France.

Nous sommes entrés en France depuis
Avril 1933. et sommes titulaires des cartes
d'identité N°s 75522/33 - 73668.89582 valables
jusqu'au 27/6/41 et 9/4/43 respectivement

Je suis engagé comme Rabbim par la
Communauté de Brooklyn, New York et pour
cette raison un visa spécial m'est accordé
pour l'Amérique ainsi qu'en témoigne la
photographie de la lettre que m'a adressée
M. le Consul d'Amérique et que je me
permets de joindre à la présente demande
Coutes les formalités de mon départ

sont accomplies et je n'attends plus
que le titre de voyage et mon autorisation
de sortie de France pays dont je saurai
faire valoir la généreuse hospitalité
de mon arrivée à New York dans le poste
important que je vais occuper.

Dans l'espoir que vous voudrez
bien donner le plus rapidement pos-
sible un avis favorable à notre demande,
nous vous prions d'agréer, Monsieur le
Prefet, l'assurance de notre respectueuse
considération.

M. Schneerson

ψ. m. Schneerson

Hotel Rochambeau
27 Avenue Chiers
Nice

1 pièce jointe.

זו הוענקה לי ויזה מיוחדת לאמריקה, כפי שיוכיח צילום המכתב ששלח לי הקונסול של אמריקה ושהנני מרשה לעצמי לצרף למכתב בקשה זו.

כל המסמכים בקשר ליציאתי הושלמו, והנני מחכה רק לכרטיס נסיעה ואישור יציאתי מצרפת, מדינה בה אתגאה על האירוח הנדיב מיד בהגיעי לניו יורק במשרתי החשובה בה אתעסק.

בתקווה שתתנו במהירות הכי אפשרית מענה חיובי לבקשתנו, ונא לקבל מאיתנו כבוד המושל את מלוא הכבוד וההערכה.

מ. שניאורסאהן

ח. מ. שניאורסאהן

מלון רושאמבו

Ave Thiers. Nice 27

*

ניס, 2 ינואר 1941

למושל מחוז האלפים הימיים ניס

כבוד המושל,

הנני שניאורסאהן חי', נולדה ב-13.8.1901 בסמולנסק (רוסי'), פליטה רוסי', מתכבדת לבקש מרום מעלתכם לקבל אישור נסיעה לספרד, לפורטוגל וצפון אמריקה, וכן ויזה לאישור יציאתנו מצרפת.

הנני בצרפת מאז אפריל 1933 והנני מחזיקה בתעודת זהות מס' N436EA.89582 תקיפה עד 9-4-1943.

הנני מלווה את בעלי שנתבקש לשמש כרב עבור הקהילה היהודית של ברוקלין – ניו יורק ומצד סיבה זו הוענקה לנו ויזה מיוחדת לאמריקה, כפי שיוכיח צילום המכתב ששלח הקונסול של אמריקה ומצורף למכתב הבקשה של בעלי.

בתקווה שתואילו לתת במהירות האפשרית מענה חיובי לבקשתי, הואילו נא לקבל כבוד המושל את מלוא הכבוד וההערכה.

ח. מ. שניאורסאהן

מלון רושאמבו

Ave Thiers. Nice 27

GN 25624

Nice le 2 Janvier 1941.

Monsieur le Préfet des Alpes Maritimes
Vice.

Monsieur le Préfet,

D.A.

Je soussignée Schmeersson Leya Moussia
née le 13-8-1901 à Smolemsk (Russie) réfugiée
Russe au l'honneur de solliciter de votre haute
bienveillance l'obtention d'un titre de voyage
pour l'Espagne le Portugal et l'Amérique du Nord,
ainsi que d'un visa d'autorisation de sortie de
France.

Je suis entrée en France depuis Avril 1933
et suis titulaire de la carte d'identité n°
n° 36 EA 49582 valable jusqu'au 3-4-1943 respectivement
j'accompagne mon mari engagé comme Rabbin pour
la Communauté Israélite de Brooklyn N.Y. et
pour cette raison un visa spécial nous est accordé
pour l'Amérique ainsi qu'en témoignent la photographie
de la lettre qui nous a adressée M^r le Consul
d'Amérique qui est jointe à la demande de mon
mari.

Dans l'espoir que vous voudrez bien donner
plus rapidement possible un avis favorable
notre demande je vous prie d'agréer
Monsieur le Préfet l'assurance de notre
respectueuse considération

P. M. Schmeersson

Hotel Rochambour

27 rue J. Jiers. Nice.

העברת התיק למארסיי

בערך אז – בשלהי כסלו – נתקבלה בקשה מהרבי להעביר את תיקי המסמכים, המטפלים בבקשת ההגירה, מניצא למארסיי.

באותה עת לא הייתה ידועה בארה"ב הסיבה לבקשה זו, ואף עלתה מחשבה שהרבי והרבנית החליטו לעבור לשם. הרבי אף נשאל על כך מחותנו, הרבי הריי"צ, במברק מיום י"ד טבת לר"ד אבראם⁶⁹ תצלום יג:

תודיע מצב הבריאות של מוסיא, מענדל, כתובתם, ומדוע ביקשו להעביר את התיקים שלהם למארסיי.

[ייתכן שהסיבה לכך נעוצה באישיותו של הקונסול בניצא, המצטיירת בספרות ההסטוריה כדמות אנטישמית שניצלה כל אפשרות בכדי להצר את צעדי היהודים. לעומת זאת ידוע שהקונסול במארסיי הי' מאוהדי היהודים, שלמרות הבקשות של מחלקת המדינה בארצות הברית לא להעניק ויזות ליהודים, סגני הקונסול הפרו את ההוראה והעניקו אלפי ויזות ומסמכים רבים כדי להציל יהודים].

69 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'שלב, ע' רלב.

CHECK SERVICE DESIRED OTHERWISE MESSAGE WILL BE SENT AT FULL RATE		 Mackay Radio All America Cables Commercial Cables Canadian Pacific Telegraphs		CHARGE ACCOUNT NUMBER	
DOMESTIC	FOREIGN			DASH NO.	FILE
FULL RATE	FULL RATE	CHECK		TIME FILED	
DAY LETTER	ODD RATE	STANDARD TIME			
NIGHT LETTER	URGENT				
SERIAL	DEFERRED				
RESERVATION	NIGHT LETTER				
TOUR-RATE	SHIP RADIO				

Send the following message, subject to the Company's rules, regulations and rates set forth in its tariffs and on file with regulatory authorities

BRSG JAN 13 41

NLT ABRAM=

86 BOULEVARD GAMBETTA NICE=

INFORM HEALTH OF MUSIA MENDEL THEIR ADDRESS AND WHY

THEY REQUESTED THEIR FILES TRANSFERRED TO MARSEILLES

GREETINGS- RABBI SCHNEERSOHN.

RSR 25 CABLE JAN 13 1941 RSR RECD 1 N 1205P MXC

Jem / Early Years

בט"ז טבת הודיעו מהסטייט דעפארטמענט אל העו"ד רבינוביץ כי הודיעו מהסטייט דעפארטמענט אל השגרירות במרסיי על כל הפרטים של מסירת הויזה, וכעת מחכים לדיווח טלגרפי מהשגרירות על התוצאות.

בי"ז טבת הודיעו ממשדד הייסע"ם במארסיי לרבי, אשר סוף סוף הגיע התיק מניצא למארסיי, והוא נמסר לידם בכדי להכין את הניירות המתאימים, וכי הם מקבלים את מלוא הסמכות להתעסק בכך. כמו כן הביעו את דעתם שנסיון להשיג ויזה כפליט רוסי, יהי' קל הרבה יותר מהשגת ויזה מיוחדת כרב⁷⁰.

באותו יום כתבו ממזכירות הרבי הריי"צ לר"י בנימינסון⁷¹:

הרמ"מ שניאורסאהן הוא עכשו בעיר ניצע, ויש לו עדיין קישויים בקבלת התעודות הנצרכות לבא לכאן.

בכ"ב טבת כתב הרבי להייסע"ם בפרטיות, והוסיף (תרגום מצרפתית)⁷² (תצלום יד):

אדון נכבד, יש לי העונג לאשר את קבלת מכתבך מתאריך 16 ינואר [י"ז טבת]. אני מודה לך עמוקות על חסדך, אני בכלל לא מודע על הסיבות מדוע הקונסלי' בניס שינתה את החלטתה להעניק לי ויזה שלא מן המכסה.

ארגון אגודת חב"ד שקיבל אותי לעבודה עומד על כך שאסע בהקדם האפשרי כדי להשתתף בהכנות למבצע פסח הדתי, מסיבה זו אני מפציר בך בבקשה לעמוד על כך שאקבל את הוויזות במהירות האפשרית.

אני אמור לקבל מחר את אישור היציאה. לכן אני זקוק כעת רק לויזה האמריקאית, כדי להגיש בקשה לויזת מעבר.

בסופו של דבר, בר"ח שבט נשלח לרבי מכתב ממשדד הייסע"ם במארסיי, בו כתבו שבחנו מחדש את התיק, וסגן הקונסול בחר להימנע ממתן תשובה מוחלטת, ומבקש שהרבי והרבנית יבואו למרסיי עם כל המסמכים הדרושים שבידם במהלך חודש פברואר [שבט]. כמו כן הוסיפו אשר לפני ההליכה לשגרירות יכנס למשרד הייסע"ם במארסיי, לסידורים סופיים.

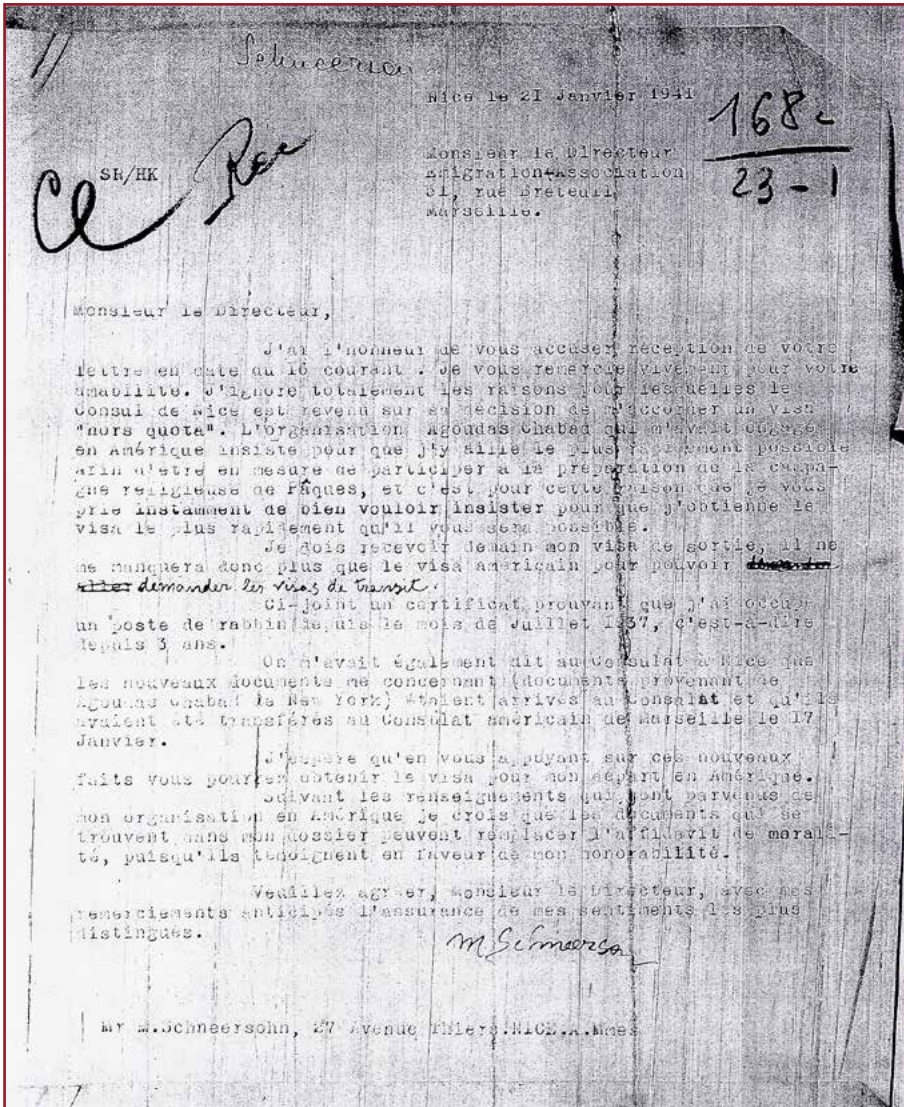
הרבי נסע למארסיי כמה פעמים בקשר לסידור המסמכים⁷³.

70 תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' ש.נא.

71 תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' ש.נ.

72 שם ע' ש.נא.

73 עדויות בתכנית "שנים ראשונות" של JEM חלק 4.

[ידוע כי בחמשה עשר בשבט שהה הרבי במארסיי⁷⁴. כמו כן באחת הפעמים הרבי ביקר בבית היתומים היהודי במארסיי שהקים הר"ר זלמן שניאורסאהן – ראה מסגרת. כמו כן במארסיי התגורר ר' סענדר ריינין אותו מכנה הרבי⁷⁵ "ידיד יקר"].

בי"ט שבט ביקר הרש"ג בוואשינגטון בקשר עם פעילות ההצלה.

"הנה אנכי והילדים"

הר' חיים מנחם טייכטל הי' באותה העת מנהל בית היתומים היהודי במארסיי.

בהזדמנות סיפר על אחד מביקוריו של הרבי במוסד, במהלכו נאם בפני הילדים והלהיבם לעבודת ה' מתוך אהבה ושמחה.

כמו"כ סיפר, שמדריכי בית היתומים היו מספרים בינם לבין עצמם, על פי מקורות שונים, סיפורים מפליאים על אישיותו וקדושתו של אורחם, חתנו של הרבי הריי"צ.

סיפורי הגבורה והמסירות נפש אודות הרבי, פעולו התרוממות רוח אצל המדריכים, וחיזקו אותם לעמוד חזק בקיום התורה והמצוות גם בעת ההיא.

שליחת המסמכים מחדש למארסיי

ע"י השתדלות בדרגים הגבוהים הצליח עורך הדין של "אגודת חסידי חב"ד" לשלוח מחדש את כל סדרת מסמכי ההגירה למארסיי, כשהוא מודיע על כך במברק מיוחד לקונסול שם.

בכ"א שבט הודיע העו"ד בוטלער במכתבו לרש"ג⁷⁶ כי ה"סטייט דעפארטמענט"

74 ש.ם.

75 אגרת כ"ח תשרי ת"ש, הובאה לעיל ע' 12 ואילך. וראה גם לעיל ע' 46 אגרת הרבי הריי"צ אליו אודות הרבי.

76 אג"ק אדמו"ר מהורי"צ חי"ג ע' שכג ואילך.

הודיע מפורשות לקונסול במארסיי שאף אם לא יאשרו את האפידייביט, תספיק העובדה שהרבי הוא חבר הנהלת תנועת חב"ד⁷⁷, ואשר לכן אין לו לדרוש אישור על תמיכה כספית לאחר ההגירה, מאחר שמבחינתם הדבר כבר מאושר.

בענינים שכאלו – מודיע העו"ד – נשמע בדרך כלל הקונסול לדרישת ה"סטייט דעפארטמענט". אלא שאעפ"כ נשלח למארסיי גם אישור התמיכה הישן ("אפידייביט")⁷⁸, אך מבלי להודיע על כך במברק לקונסול, כדי שלא לעכב את ההליכים.

עדיין נמשכו הסיבוכים, ובכ"ג שבט שלח הרבי הריי"צ מברק להייסע"ם במארסיי⁷⁹ (תצלום טו):

אבקש להבריק בפרטיות מה עוד עלי לעשות להצלת שניאורסאהן.

מברק דומה נשלח ע"י הרבי הריי"צ בשלהי חודש שבט (בערך) למשרד הראשי של הייסע"ם בברצלונה⁸⁰ (תצלום טז):

אבקש להבריק בפרטיות מה עוד עלי לעשות כדי לזרז את תיק שניאורסאהן.

בתחילת חודש אדר שלח הרבי הריי"צ מברק נוסף למשרד הייסע"ם בברצלונה⁸¹ (תצלום יז):

אנא הודיעו מצב תיק שניאורסאהן.

קבלת הויזות

במכתב מי"ב אדר, מודיע העו"ד בוטלער מוואשינגטון אל הרש"ג (בתרגום מאנגלית)⁸²:

הסטייט דעפארטמענט צלצל לי זה עתה להודיע לי, אשר קיבל מברק מהשגרירות האמריקאית במארסיי צרפת, להודיע אשר מענדל שניאורסאהן ואשתו נמצאו כשירים לויזה על חשבון המכסה, שתינתן להם בקרוב.

77 ראה לעיל הערה 38.

78 ראה לעיל הערה 16.

79 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'שעד, ע' רעא.

80 מבית הגנזים ע' עז.

81 מבית הגנזים ע' עח.

82 תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' שנא.

STANDARD TIME INDICATED
RECEIVED AT

Postal Telegraph
Mackay Radio
Commercial Cables
All America Cables
Canadian Pacific Telegraphs

THIS IS A FULL RATE TELEGRAM, EARLY BREAK OR PRIORITY UNLESS OTHERWISE INDICATED BY SYMBOLS IN THE MESSAGE OR IN THE ADDRESS OF THE MESSAGE. SPECIAL DISCOUNTS SERVICE RATE FEES ARE COLLECTED IN THE COUNTRY'S CURRENCY DEDUCTED AT END OFFICE AND QUOTED WITH REGULATORY AUTHORITY.

42.05

RSG CABLE FEB 20 1941= BROOKLYNNY=

LC HICEM= MARSEILLES=

PLEASE CABLE FULLY WHAT ELSE MUST I DO TO EXPEDITE

SCHNEERSOHN CAASE=

RABBI SCHNEERSOHN.

RSG 17 CABLE=

115
17
115
115
170
2-5

תצלום

27/2/41
Cable
RECEIVED

RECEIVED, rue de la République, MARSEILLE 52/28 N°607

Reinhold
28/2

Signification des principales indications éventuelles pouvant figurer en tête de l'adresse

D..... - Urgent.	AR..... - Remettre contre reçu.	PC..... - Accusé de réception.	RP..... - Réponse payée.	TC..... - Télégramme collationné.	ME..... - Remettre en mains propres.	KP..... - Expres pays.	NUIT..... - Remettre même pendant la nuit.	JOUR..... - Remettre seulement pendant le jour.	OUVERT..... - Remettre ouvert.
------------------	---------------------------------	--------------------------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------	------------------------	--	---	--------------------------------

11164

BARCELONE

BROOKLYNNY 118 17 20 18 '21, VIARDIARDTA

PLEASE CABLE FULLY WHAT ELSE MUST I DO TO EXPEDITE SCHNEERSOHN CAASE =

RABBI SCHNEERSOHN

56
22-2

Jem / Early Years

תצלום

R 12/3

cl

Signification des principales indications éventuelles pouvant figurer en tête de l'adresse

D..... - Urgent.	AR..... - Remettre contre reçu.	PC..... - Accusé de réception.	RP..... - Réponse payée.	TC..... - Télégramme collationné.	ME..... - Remettre en mains propres.	KP..... - Expres pays.	NUIT..... - Remettre même pendant la nuit.	JOUR..... - Remettre seulement pendant le jour.	OUVERT..... - Remettre ouvert.
------------------	---------------------------------	--------------------------------	--------------------------	-----------------------------------	--------------------------------------	------------------------	--	---	--------------------------------

11086

BARCELONE

BROOKLYN NY 143 9 11 8,56, VIARDIARDTA

PLEASE CABLE POSITION SCHNEERSOHN CAASE =

SCHNEERSOHN =

204
13-3

N° 704 bis (Ann. 1934) - P. 206132 (Ann. 1935) - 150 (Ann. 1934-35)

תצלום

ביום הפורים הבריכו הייסע"ם לרבי הריי"צ (בתרגום מאנגלית)⁸³:

מענדל שניאורסאהן יקבל ויזה ב-17 אפריל [כ' ניסן].

באגרת שכתבה הרבנית – בכ"ו אדר תש"א – אל אבי' הרבי הריי"צ מופיעה הידיעה כי הקונסול האמריקאי הבטיח לתת את אשרות הכניסה לארה"ב. לכשתתקבלנה אלו – כותבת הרבנית – יוכלו הם לנקוט בצעדים המתאימים לקבלת התעודות (תרגום מרוסית)⁸⁴ (תצלום יח):

הקונסול האמריקאי הבטיח לתת לנו וויזה. כשתגיע הוויזה נוכל לנקוט בצעדים המתאימים לקבל תעודות.

כואב שעבור הוויזות הללו אתם צריכים לבזבז כל כך הרבה כוחות.

התקווה היתה איפוא, כפי שכותב הרבי הריי"צ באגרת מיום ט' ניסן⁸⁵:

בתנו ח"מ ובעלה הרב רמ"מ שי' עודם בצרפת, ומקוים שאחר חה"פ יבואו צלחה לכאן.

בכ' בניסן קיבלו הרבי והרבנית במארסי את אשרות הכניסה לארה"ב (תצלום יט-כ).

הרבי הריי"צ כותב על כך באגרת מיום ד' אייר⁸⁶:

בתי מרת חי' מושקא תחי' ובעלה חתני הרב הגאון רמ"מ שי' עדיין בצרפת בעיר ניצא, ת"ל כבר קבלו רשיון הכניסה למדינה זו, יתן להם השי"ת נסיעה כשורה בנקל להצלחה בגשמיות וברוחניות.

באותו יום בישר העו"ד בוטלער במכתבו לרש"ג, כי משרד הפנים קיבל מברק מהשגרירות האמריקאית במארסי, אשר הרבי והרבנית קיבלו את הוויזות שלהם בכ' ניסן (תצלום כא).

השגת ויזות מעבר וכרטיסי נסיעה

לפני קבלת הוויזות הוצרכו לספק את התשלום לכרטיסי הנסיעה, שאותו מסר הריי"צ

83 ש.ם.

84 ימי מלך ח"א ע' 532; קובץ כ"ה אדר מאה ועשרים שנה אגרת יז, ע' כו.

85 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'תא, ע' שא.

86 שם אגרת א'תלג, ע' שמח.

Form No. 200
Passport Service
(Revised March 1935)

American Consulate
AT **Marseille, France**

No. **1965**

APPLICATION FOR IMMIGRATION VISA (QUOTA)

I, the undersigned APPLICANT FOR AN IMMIGRATION VISA, being duly sworn, state that my full and true name is **Mendel SCHNEERSON**; that I am **46** years of age, of the **male** sex and **Hebrew** race; that I was born on the **1st** day of **March 1895** at **Nicolaev, Kherson, Soviet Union**; that since reaching the age of 14 years I have resided at the following places, during the periods stated, to wit:
From Birth to 1927 - Russia; **From 1927 to 1933 - Latvia**
From 1933 to date - Paris, Nice and Marseille, France
(12 rue de la Grande Armee)

That I am married, and the name of my husband/wife is **Heyn (Chela) Schneerson** who was born at **Smolensk, Soviet Union**; and resides at **Marseille, France, 12 rue de la Grande Armee**
That the names, dates of birth, and places of residence of my minor children are: -----

That my calling or occupation is **Rabbin**; that my height is **5** feet and **9** inches; my complexion **fair**; color of hair, **brown**; color of eyes, **blue**; and that I bear the following marks of identification: **wears a beard**

That I am able to speak **Russian French** to read **German Hebrew** to write the **same** languages; that the names and addresses of my parents are as follows:
(Name of language or dialect)
Mother, **Chana Janovsky Schneerson**; address, **Dnepropetrovsk, 13 rue Uppnais, Soviet Union**
Father, **Levlik Schneerson**; address, -----

That number of my parents is living, and that the name of my nearest relative in the country from which I come is -----
-----, whose relationship is ----- and whose address is -----

That my port of embarkation is **Lisbon, Portugal**; that I shall enter the United States at the port of **New York**; that my final destination beyond such port is **New York, N.Y.**; and that I do ----- have a ticket through to such destination; that my passage was paid for by **parents in law: Joseph Schneerson** whose address is **770 Eastern Parkway, New York, N.Y.**; that I intend to join relative **parents in law: Joseph Schneerson** as above (City, street, room, and number)

That my purpose in going to the United States is **residence**, and I intend to remain **permanently** (Temporary or legal or non)

that I have **never** been in prison or almshouse; that I have **never** been in an institution or hospital for the care and treatment of -----
of ----- father ----- has not been in an institution or hospital for the care and treatment of the insane; that I have -----

תצלום

*If you are an immigrant or prospect visa at any American consulate, either formally or informally.

That, except as hereafter noted, I am not a member of any one of the following classes of individuals excluded from admission to the United States under the Immigration laws: (1) idiots; (2) imbeciles; (3) feeble-minded; (4) epileptics; (5) insane persons; (6) persons having had previous attacks of insanity; (7) persons with constitutional psychopathic inferiority; (8) persons with chronic alcoholism; (9) paupers; (10) professional beggars; (11) vagrants; (12) persons afflicted with tuberculosis (13) persons afflicted with a loathsome or dangerous contagious disease; (14) criminals; (15) polygamists; (16) anarchists; (17) persons who believe in or advocate the overthrow by force or violence of the Government of the United States; (18) persons inadmissible under the provisions of section 3 of the act of February 5, 1917; (19) persons inadmissible under the provisions of the act entitled, "An Act to Exclude and Expel from the United States Aliens who are Members of the Anarchists and Similar Classes", approved October 16, 1918, as amended by the act approved June 5, 1920; (20) prostitutes; (21) procurers; (22) contract laborers; (23) persons liable to deportation; (24) persons previously deported or ordered deported and permitted to leave the United States voluntarily in lieu of deportation; (25) persons previously excluded from admission to the United States at a port of entry; (26) persons whose passage paid by another; (27) unaccompanied children; (28) natives of Asiatic barred zone; (29) illiterates; (30) aliens ineligible to citizenship; or (31) persons registered at the expense of the U. S. Government.

That I claim to be exempt from exclusion on account of the class or classes noted above, for the reasons following, to wit:
(26) passage paid by parents-in-law - otherwise admissible.

That I am the **legitimate** son/daughter of **Levlik Schneerson** of **Smolensk, Soviet Union**, who is **legitimate** son/daughter of **Levlik Schneerson**, of the United States, ----- years of age, and resides at ----- (City, Street, room, and number)

That because of the relationship aforesaid I am entitled to and claim the preference provided for in paragraph (b) of Subdivision (a) of Section 6 of the Immigration Act of 1924, as amended.

That I am the **legitimate** son/daughter of **Levlik Schneerson**, a skilled agriculturalist and entitled to and claim preference provided for in paragraph (1) of Subdivision (a) of Section 6 of the Immigration Act of 1924, as amended.

That I am aware that the Deportation Act of March 4, 1929, provides in part that an alien who enters the United States in an illegal manner, or who studies examination or inspection by immigration officials, or who obtains entry to the United States by a willfully false or subverting representation or willful concealment of a material fact shall be punishable by fine or imprisonment, or both; and that Immigration Act of 1924 provides in part that a person who knowingly makes under oath any false statement in any application, affidavit, or other document required by the immigration laws or regulations inasmuch as shall be punishable by fine or imprisonment, or both.

Available documents required by the Immigration Act of 1924, as amended, are filed herewith and made part hereof, as follows:
Document to replace birth certificate, French Judicial records, Good conduct certificate and medical certificate. (Marriage certificate attached to wife's application)

WHEREFORE, I apply for an Immigration Visa as quota immigrant, pursuant to the provisions of the Immigration Act of 1924, as amended.

Subscribed and sworn to before me this **17th** day of **April 1934**

Fee No. **3574**
Fee \$ 1.00

AMERICAN CONSULATE
MARSEILLE, FRANCE
APR 17 1934

M. Schneerson
Levlik Schneerson
Myles Sandich
Consul of the United States of America

תצלום

LAW OFFICES
CHARLES HENRY BUTLER
HENRY F. BUTLER
GIBBS L. BAKER
INVESTMENT BUILDING
WASHINGTON, D. C.

May 1, 1941

770 Eastern Parkway
Brooklyn, New York

Dear

Re: Rabbi Mendel Schneersohn and Wife

The State Department has just advised me as follows:

"The Department has received a telegraphic report from the Consular Officer at Marseille in which it is stated that visas were issued to Rabbi Schneersohn and his wife on April 17."

When you hear further from Rabbi Schneersohn regarding his plans to come to the United States -- and particularly when he successfully arrives in the United States -- I shall be glad to hear from you so that my records may be complete.

If Rabbi Schneersohn does not encounter unexpected difficulties, this should indicate a satisfactory conclusion of his case.

Very truly yours,

HENRY F. BUTLER

Henry F. Butler

HFB:BG

למשרד הייא"ס⁸⁷ בני. שהודיעו למשרדי הייסע"ם בברצלונה במברק ביום כ"א אדר כי התקבל סכום של 840 דולר עבור הוצאות הנסיעה, והם הודיעו על כך לשגרירות האמריקאית במארסיי במברק ביום כ"ה אדר (תצלום כב):

הדבר נזכר גם במכתב הרבי הריי"צ מח' אייר⁸⁸:

זה כששה שבועות אשר שלחתי להאיצע"ם במארסעל – על ידי האיאס דנויארק – את הסכום הדרוש לתשלומין בעד שיפסקארטן [כרטיסי הפלגה בספינה].

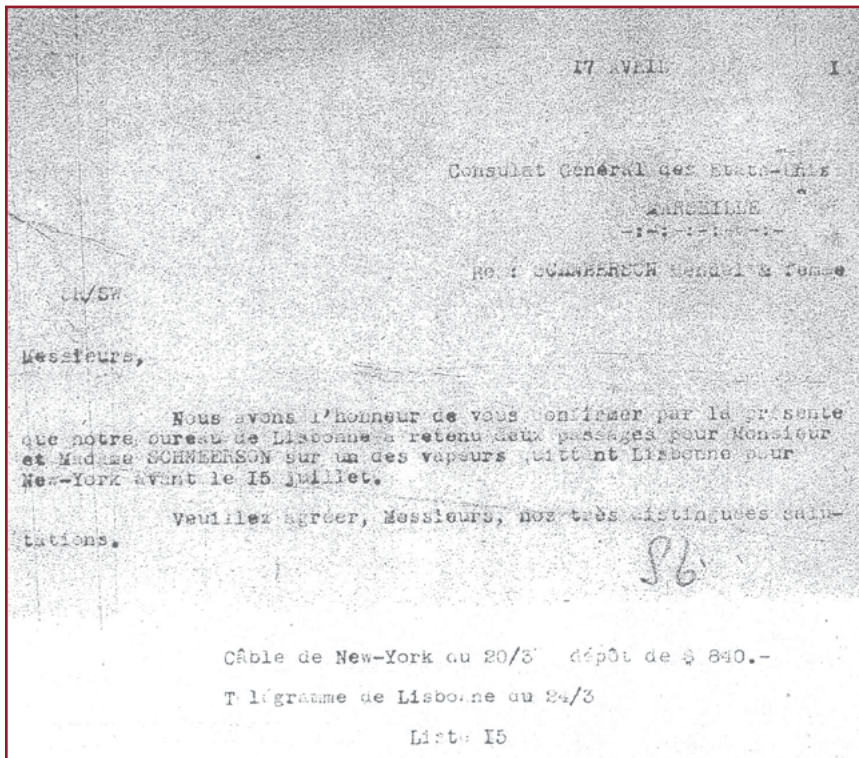
בהודעה מהשגרירות האמריקאית במארסיי שנכתבה ביום כ' ניסן (היום בו קיבלו את היוזות) נכתב⁸⁹:

שמחים אנו לאשר כי משרדנו בליסבון סידר עבור מר ומרת שניאורסאהן את

87 HIAS – אחד הארגונים שהרכיב את ארגון הייסע"ם.

88 שם אגרת א'תלו, ע' שנא.

89 מבית הגנזים ע' עח; תולדות חב"ד בפולין ליטא ולטביא ע' שנב.

המסע מליסבון לניו יארק, לא יאוחר מיולי 15 [כ' תמוז].

בשלב זה עדיין היו חסרים ויזות מעבר פורטוגליות והשגת מקומות באחת הספינות, כפי שמתואר באגרת שכתב הרבי הרי"צ ביום ח' אייר תש"א⁹⁰:

"... חתני הרב הגאון מוהר"ר מנחם מענדיל שליט"א שניאורסאן ובתי רעיתו מרת מושקא תחי' הנמצאים כעת בעיר ניצא, ותודה לאל כבר יש להם רשיונות כניסה למדינה זו להצלחה והמניעה היא רק מטראנזיט וויזות פורטוגליות ומקומות באחת הספינות הגדולות – מחלקה שני' – ההולכות בזמן היותר קרוב".

ברשימותיו של הרבי מצויות רשימות שנכתבו בניצא – ביהכ"נ ט"ז-י"ז מ"ח תש"א. ניצא⁹¹, כא' כד' טבת, תש"א. ניצא⁹². כד' טבת תש"א⁹³. פסח תש"א, ניצא⁹⁴.

בי"א סיון כתב הרבי הרי"צ אל משרד אגודת חב"ד בשיקאגו⁹⁵:

מחכים אנחנו להתבשר כי בתנו מרת חי' מושקא תי' ובעלה חתנינו הרה"ג הרמ"מ שליט"א נסעו צלחה מצרפת לליסבון, ומשם יבואו בעזה"י צלחה אלינו בשמחה וטוב לבב.

מסופר שלאחר שהושגו הכרטיסים לספינה שהפלגתה אמורה היתה להיות אחרונה, הגיע פתאום מברק בהול מהרבי הרי"צ ובו הוראה מפתיעה לבל יסעו באותה הפלגה. רק מאוחר יותר התברר כי נוסעי אותה ספינה נשבו בידי האיטלקים⁹⁶.

שוב נעשו מאמצים להשיג כרטיסי נסיעה שבהתאם לנסיבות היו שלא בנמצא⁹⁷.

בסופו של דבר סודר הענין הודות להשתדלותו של הרה"ח ר' מרדכי ביסטריצקי ע"ה שהתגורר בארה"ב: ברשותו היו שני כרטיסים, אותם רכש עבור חמיו הרה"ח ר' לוי

90 שם אג"ק א'תלו.

91 נדפסה בחוברת קמד.

92 נדפסה בחוברת קנ.

93 נדפסה בחוברת כ.

94 נדפסה בחוברת לח.

95 אג"ק שלו חי"ג אגרת ד'תתטז, ע' שלא.

96 הר"ר צבי מאיר שטיינמץ ("צבי יאיר") שמע בשנת תשי"ט מהרה"צ ר' דוד הלברשטם מקשאנוב ע"ה (שהכיר את הרבי בפאריז ובמהלך המלחמה עבר לניצא) שהסיפור אירע בקשר לנסיעתם של הרבי והרבנית מניצא לפורטוגל (כפר חב"ד גיליון 478 ע' 24).

97 עוד לפני קבלת הויזות מסר הרבי הרי"צ למשרדי הייא"ס בנ.י. כסף עבור כרטיסי נסיעה, כמסופר לעיל, אך ייתכן שלא הי' בזה די להבטיח השגת כרטיסים בפועל.

לוגוויר וחמותו מרת רחמה. הזוג לוגוויר ברח מאנטווערפן לניצא ונתקל בסירוב לקבל אשרות כניסה לפורטוגל.

ביום שקודם ההפלגה מפורטוגל עדיין שהו בני הזוג בספרד וכשראו שאינם מצליחים בשום אופן להגיע לעיר הנמל הודיעו על כך לחתנם שבניו יורק. בלילה שקודם ההפלגה ביקר ר' מרדכי בבית הרבי הרי"צ והודיע לו שברשותו שני כרטיסי נסיעה בספינה שתפליג בבוקר מפורטוגל לארה"ב והוא מוכן למסור אותם עבור בתו וחתנו.

ההצעה נתקבלה ובעקבות הוראה מתאימה שנשלחה לפורטוגל שונו השמות בכרטיסים מ"לגוויר" ל"שניאורסאהן" ונשלחה על כך הודעה אל הרבי. (מאוחר יותר נספו בני הזוג לוגוויר במחנה ההשמדה "אשוויץ" – הי"ד).

מאוחר יותר דרש הרבי הרי"צ שיסכים לקבל ממנו את מחיר הכרטיסים, כיוון שברצונו לשלם זאת מכספו⁹⁸.

הנסיעה

ברשימותיו של הרבי מצוי' רשימה שנכתבה בט"ז סיון – ערב הנסיעה – טז' סיון תשא. ליסאבון.

בתאריך י"ז סיון עלו הרבי והרבנית על סיפונה של הספינה "סורפא פינטא", שהפליגה מליסבון שבפורטוגל בדרכה לארצות הברית.

על המזוודה עמה נסעו הרבי והרבנית מופיעה מדבקה המציינת כי בעל המדבקה נוסע במחלקה הראשונה.

ברשימת הנוסעים של הספינה נרשם (תצלום כג):

15) שניאורסאהן מענדל, גיל 46⁹⁹, זכר, נשוי, רב, קורא וכותב צרפתית, אזרחות: פליט רוסי, יהודי, נולד בניקוליוב רוסיה, הויזה התקבלה במארסיי, באפריל 17 1941 [כ' ניסן תש"א], מקום דירה האחרון במארסיי צרפת, הכרטיס שולם על ידי חותנו, יעד אחרון בני. אצל חותנו רבי יוסף שניאורסאהן, 770 איסטערן

98 ברישומי חשבונות הספינה שבארכיון הג'וינט (ששכר את הספינה בימי המלחמה להבאת יהודים מאירופא לארה"ב) ממסע זה לא מופיעים שמותיהם של הרבי והרבנית (כפר חב"ד גיליון 717 ע' 30), כמו כן לא מופיעים שמותיהם של בני הזוג לוגוויר. אך ייתכן (ומסתבר) שהסיבה לכך היא מפני שהתשלום בוצע בני. ולכן אינו מופיע ברישום התשלומים שהתקבלו מאת הנוסעים.

99 ציון הגיל של הרבי הוא ע"פ הנכתב במסמכים הרשמיים.

Derher

ארגז המטען עמו נסעו הרבי והרבנית

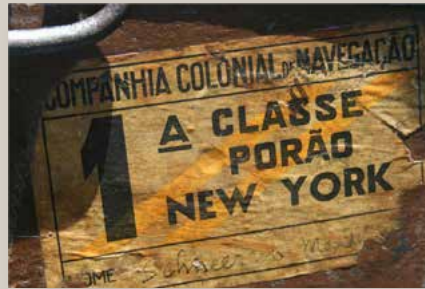
המדבקות השונות מעידות על החניית השונות במהלך המסע, ואחת מהם מעידה על ההפלגה האחרונה בדרךם - מנמל ליסבון, פורטוגל.

על המדבקות מופיעה חתי"ק של הרבי.

נברשת שנמצאה בארגז המטען ברבות השנים, ומשוער כי הרבי הביאה עמו מאירופה

Jem / Early Years

Jan / Early Years

LIST OR MANIFEST OF ALIEN PASSENGERS FOR THE UNITED STATES																				
S. S. <i>Serpa Pinto</i> Passengers sailing from LISBON on the 12, June, 1941																				
No. on list	SEX	NAME IN FULL	Age	Sex	Mar.	Prof.	Country of birth	Place of birth	Country	Place of birth	Date of arrival	Date of departure	Date of arrival	Date of departure	Date of arrival	Date of departure	Date of arrival	Date of departure	Date of arrival	
																				Country
1	M	HEINLEIN <i>(see WEISS)</i>	64	M	Married	Yes	English	Poland	London	Poland	London	LT 3041	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
2	F	GIROUX Anna	36	F	None	Yes	French	France	As above	France	As above	LT 3042	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
3	M	ELSON Denny	40	M	Banker	Yes	English	Germany	Hamburg	Germany	Hamburg	LT 10079	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
4	M	CASPO Julian Leopold de Silva Arvelo	30	M	Student	Yes	English	Portugal	Portugal	Portugal	Lisbon	LT 157	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
5	M	FEINSTEIN Bruno	38	M	Agent	Yes	English	Germany	Hamburg	Germany	Hamburg	LT 3616	Oporto	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
6	M	ZAKHREY Alyia Substaitel Cherikie	30	M	None	Yes	English	Russia	Odessa	Russia	Odessa	LT 3616	Oporto	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
7	M	GILBERMAN Jola	30	F	Housewife	Yes	English	Poland	Warsaw	Poland	Petrozavodsk	LT 10020	Oporto	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
8	M	GILBERMAN Tolanda Sida	3	F	None	Yes	Portuguese	Portugal	Portugal	Portugal	Portugal	LT 6011	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
9	M	KAUER Otto	30	M	Booker	Yes	English	Poland	Warsaw	Poland	Warsaw	LT 4666	Oporto	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
10	M	BERENSON Elizabeth	30	F	None	Yes	English	Russia	Odessa	Russia	Odessa	LT 2859	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
11	M	KATZ Samuel	50	M	At Law	Yes	English	Poland	Warsaw	Poland	Berlin	LT 10020	Berlin	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
12	M	KAPLAN Nathan	33	M	Farmer	Yes	Polish	Poland	Warsaw	Poland	Warsaw	LT 3174	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
13	M	KAPLAN Rosaia	26	F	Housewife	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Germany	LT 2143	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
14	M	KAPLAN Margit	6	F	None	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Germany	LT 3975	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
15	M	SCHNEERSON Mendel	46	M	Banker	Yes	French	Poland	Warsaw	Poland	Warsaw	LT 3635	Kassel	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
16	M	SCHNEERSON Schoenroba	40	M	None	Yes	English	Poland	Warsaw	Poland	Warsaw	LT 3636	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
17	M	KATZ Nathan	51	M	Housewife	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Hamburg	LT 20743	Stuttgart	1/1/41	1/1/41	1/1/41	1/1/41	1/1/41	1/1/41	1/1/41
18	M	SCHNEERSON Leopold	50	M	Farmer	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Birkenfeld	LT 10020	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
19	M	SCHNEERSON Rim	46	M	Housewife	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Thalbach	LT 10024	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
20	M	SCHNEERSON Mendel	46	M	Student	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Birkenfeld	LT 10020	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
21	M	BERENSON Nora	40	F	None	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Germany	LT 2138	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
22	M	ZAKHREY Prita Moritz	48	F	None	Yes	English	Germany	Hamburg	Germany	Hamburg	LT 3688	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
23	M	ZAKHREY Freddy	15	M	Farmer	Yes	English	Swiss	Swiss	Swiss	Swiss	St. Gall	LT 1090	Oporto	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
24	M	ZAKHREY Regina Anna Maria Edelmann	28	F	None	Yes	English	As above	As above	As above	As above	As above	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
25	M	SCHNEERSON Joseph	52	M	Importer	Yes	English	Poland	Warsaw	Poland	Warsaw	LT 34	Paris	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
26	M	SCHNEERSON Josef	71	M	Farmer	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Germany	LT 3614	Oporto	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
27	M	SCHNEERSON Bertha	62	F	Housewife	Yes	German	Germany	Germany	Germany	Hamburg	LT 2615	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
28	M	ZAKHREY Leopold	37	M	Accountant	Yes	English	Germany	Hamburg	Germany	Vienna	LT 10790	Lisbon	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
29	M	ZAKHREY Ocellie	37	F	Housewife	Yes	As above	As above	As above	As above	As above	LT 10790	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41
30	M	ZAKHREY Isaiah	8	M	Student	Yes	English	As above	As above	As above	As above	LT 10777	As above	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41	5/1/41

נצולו נג

U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE
IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERVICE

No. 2 936190

CERTIFICATE OF ARRIVAL

I HEREBY CERTIFY that the immigration records show that the alien named below arrived at the port on the date, and in the manner shown, and was lawfully admitted to the United States of America for permanent residence.

Name: Mendel Schneerson
Port of entry: New York, N. Y.
Date: June 23, 1941
Manner of arrival: SS Serpa Pinto

I FURTHER CERTIFY that this certificate of arrival is issued under authority of, and in conformity with the provisions of the Nationality Act of 1940 (Pub. No. 853, 76th Cong.), solely for the purpose of the registration herein named and only for naturalization purposes.

IN WITNESS WHEREOF, this certificate of arrival is issued

DEC 5 - 1941

LEMUEL B. SCHOFIELD,
Special Assistant to the Attorney General

By: *E. Salisbury*

Form N-225 U. S. GOVERNMENT PRINTING OFFICE 18 (1941)

תעודת רשיון הנתישה של הרבי לראה"ב

פארקוויי. סימן היכר: נושא זקן.

16) שניאורסאהן חי' מוסיא, גיל 40, נקבה, נשואה, קוראת וכותבת אנגלית, אזרחות: פליטה רוסית, יהודית, נולדה בסמולנסק רוסיה, הויזה התקבלה במארסיי, באפריל 17 1941 [כ' ניסן תש"א], הכרטיס שולם על ידי האב, מקום דירה האחרון במארסיי צרפת, יעד אחרון בנ.י. אצל רבי יוסף שניאורסאהן, 770 איסטערן פארקוויי.

הנסיעה הייתה מסוכנת מאד ורק בחסדי ה' לא נפגעה הספינה מירי הנאצים. במהלך ההפלגה נעצרה הספינה ע"י ספינת מודיעין בריטית למשך שלושה ימים, במהלכם נערך בין הנוסעים חיפוש אחר אזרחים גרמנים¹⁰⁰. מעל סיפון הספינה שלח הרבי מברק לחותנו הרבי הריי"צ בו הודיע על עזיבתם את שטח המים הטריטוריאליים של אירופא.

"הגיעו צלחה"¹⁰¹

ביום שני, כ"ח סיון ה'תש"א, בשעה 10:30 בבוקר, עגנה הספינה בנמל ניו יארק בסטעטן איילענד במזח מס' 8.

מצב בריאותו של הרבי הריי"צ לא איפשר לו לקבל בעצמו את פני בתו וחתנו, אך הוא דאג לשלוח לקראתם משלחת נכבדה של חשובי זקני חסידי חב"ד - הרבנים החסידים דזייקאבסאהן, קורנובסקי, סימפסון ולויטין, וכן קבוצה מבחורי הישיבה. בנוסף כמובן לבני משפחת בית הרב - הרבנית של הרבי הריי"צ ומשפחת חתנו הרש"ג.

לא הי' קץ לשמחתו של הרבי הריי"צ על כי מאמצי ההצלה נשאו פרי והוא דאג לשתף בשמחה זו אף את המקורבים אליו, תוך כדי שהוא מגלה להם מעט מזעיר מתכונותיו של חתנו הנעלה: "חתני בקיא בש"ס עם תוספות, רא"ש ור"ן, וכל ספרי החסידות הנדפסים!"¹⁰².

הר"ר יצחק דוד גרונר, שהי' מהתלמידים שהגיעו לנמל לפגוש את הרבי, תיאר לימים את המאורע:

100 כפר חב"ד גיליון 717 ע' 31.

101 פרטים רבים בפרק זה הם ע"פ 'שער כ"ח סיון' בספר "תולדות התמימים בארה"ב" ותכנית 'שנים ראשונות' של JEM, מס' 4.

102 הר"ר יצחק דוד גרונר, (ראיון לתכנית תכנית "שנים ראשונות" של JEM חלק 4). ישנן גירסאות נוספות מה הייתה ההתבטאות המדויקת של הרבי הריי"צ.

כשהגענו לנמל, היו מחסומים שלא איפשרו להתקרב לרציף היכן שעגנה הספינה. מרחוק ראינו כיצד הרבנית יוצאת מהאוניה, ואחריה יצא הרבי. כשהתקרבו אלינו, נתן הרבי שלום עליכם למשפחת בית הרב שבאו לקבל פניו, ואחר כך הביא אותו הרב דזייקאבסאן למקום שעמדו הבחורים, והרבי נתן שלום לכל אחד, ואח"כ עלו על שני רכבים ונסעו ל770.

בשעה 11 לערך הגיעו הרכבים ל770.

"הפעם הראשונה בה נכנס הרבי ל770!"

מזכרונות הרה"ח ר' לייב פויזנר¹⁰³:

אני זוכר היטב וכמו חי ניצב תמיד לנגד עיני המחזה המרגש בו הגיע כ"ק אדמו"ר ל-770, הייתי אז תלמיד בכיתת הר"ר שנ"ז גואר'י שי'. הכיתה שכנה בחדר בו נמצאת היום ה'מזכירות'. לעולם לא אשכח איך כל התלמידים יצאו לקבל את פני הרבי והרבנית.

וכי קלה בעיניכם – הפעם הראשונה בה נכנס הרבי ל-770!

עוד מסופר¹⁰⁴ כי בהמשך להגעתם של הרבי והרבנית ל770, הגיע למקום ר' לייבוש העבוער. ר' לייבוש הי' בפאריז בתקופה בה התגוררו שם הרבי והרבנית. כאשר שמע על בואם של הרבי והרבנית, מיהר להגיע על מנת לפגוש את הרבי. כאשר פגש את הרבי בירך מיד "שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", חיבק את הרבי ואמר בהתרגשות: "אין לשער עד כמה היום הזה הוא יום של שמחה אצלי", ופרץ בדמעות של שמחה. הרבנית שעמדה בצד והביטה בנעשה התבטאה: "דאס זיינען אמת'ע גוטע פריינט [= אלו ידידים אמיתיים]".

מיד עם הגעתם, נשארו הרבי והרבנית להתגורר בבנין "770" למשך תקופה, בחדר שהפך מאז להיות חדרו של הרבי.

סיפר הר"ר דוד איידלמן, מתלמידי הישיבה באותן שנים:

103 תשורה מהתועדות כ"ח סיון תשמ"ז.

104 קובץ "הרבנית" (נ.י. תשס"ג).

כששמעו שהרבי הגיע, הלכו כולם לקבל את פניו. במשך כל היום הגיעו חסידים ואנ"ש מכל רחבי ניו יורק. מאות יהודים באו לקבל את פני הרבי. באותם ימי מלחמה רק בודדים הצליחו להינצל מהנאצים ימ"ש, וכולם הכירו בכך שבואו של הרבי הוא נס גדול.

עוד ביום כ"ח סיון עצמו הגיעו הרבה חסידים וביקשו שהרבי התוועד, הרבי ענה שיש להמתין ליום חמישי, שאז יקבל עליה ויברך 'הגומל', ולאחמ"כ יתוועד בחמישי בערב בשעה שמונה.

הפגישה עם הרבי הרי"צ

בפגישה נרגשת נפגש הרבי הרי"צ עם חתנו הרבי ובתו הרבנית.

הר"ר גרשון בער דזייקאבסאן סיפר¹⁰⁵ כי בהזדמנות נדירה סיפר לו הרבי אודות כך:

"בדרך חשבתי באם להיכנס לכ"ק מו"ח אדמו"ר לפני שאלך למקווה או אחרי זה: כי יש סברא להיכנס מיד מצד הענין ד"חטוף ואכול" וכו', אך מצד שני – מען גייט דאך אריין צום רבי'ן [= הרי נכנסים אל הרבי].

צום שווער האט מען דאך ניט געקענט אריינגיין סתם [לכ"ק מו"ח אדמו"ר לא יכלו הרי להיכנס סתם], ולכן כאשר הגעתי הודעתי ע"ז, וחיכיתי שכ"ק מו"ח אדמו"ר יקרא לי, אך הוא לא קרא לי.

בינתיים כבר הספקתי ללכת למקווה, וגם התפללתי תפילת מנחה... ועדיין לא קרא לי.

עלינו לשוויגער וגם שאר בני המשפחה היו שם, און מיר האבן פארבראכט כל הלילה. "א קליינקייט?! קינדער זיינען ניצול געווארן פון די נאצי'ס" [= והתוועדנו שם כל הלילה. "וכי קלה היא בעיניכם?! הילדים ניצלו מהנאצים"]!

במשך כל הזמן הזה ישב כ"ק מו"ח אדמו"ר בחדר השני, ואעפ"כ לא קרא לנו, וגם למחרת לא קרא לנו. ביום השלישי לבואנו כחצות היום, שלח כ"ק מו"ח אדמו"ר לקרוא לנו שנכנס אליו, אבל בנפרד.

. . הטעם בדבר, כיוון שמו"ח הי', כידוע, בעל רגש גדול, ואפשר לתאר את גודל ההתפעלות שהיתה נפעלת עליו אם היינו נכנסים מיד, וביחד כו', והרי חסידות

תובעת שיהי' מוח שליט על הלב – לכן המתין ימים אחדים, מבלי הבט על גודל הצער – הניתן לשער – שהי' לו מהעובדה שנאלץ להמתין כמה ימים עד שיראה אותנו..."

כ"ח סיון תש"ז

אחרי כמעט שני עשורים בהם נמנע מהרבי להתראות עם אמו הרבנית, נסע הרבי לפגוש את אמו בפאריז עם יציאתה מרוסי'.

במשך כמה חודשים שהה הרבי עם קהל החסידים שהתגוררו באותה העת בפאריז, שזכו להתוודע לאורו הגדול של הרבי.

חשוב לציין כי גם הפעם השני' בה הגיע הרבי – יחד עם אמו הרבנית – לחופי ארצות הברית, הייתה ביום הבהיר כ"ח סיון.

U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE
IMMIGRATION AND NATURALIZATION SERVICE

No. 0300 K 80534
497404

CERTIFICATE OF ARRIVAL

I HEREBY CERTIFY that the immigration records show that the alien named below arrived at the port, on the date, and in the manner shown, and was lawfully admitted to the United States of America for permanent residence.

Name:	Chana Schneerson
Port of entry:	New York, E. Y.
Date:	June 16, 1947
Manner of arrival:	SS Mauretania

I FURTHER CERTIFY that this certificate of arrival is issued under authority of, and in conformity with, the provisions of the Nationality Act of 1940 (Pub., No. 853, 76th Cong.), solely for the use of the alien herein named and only for naturalization purposes.

IN WITNESS WHEREOF, this certificate of arrival is issued... September 12, 1947

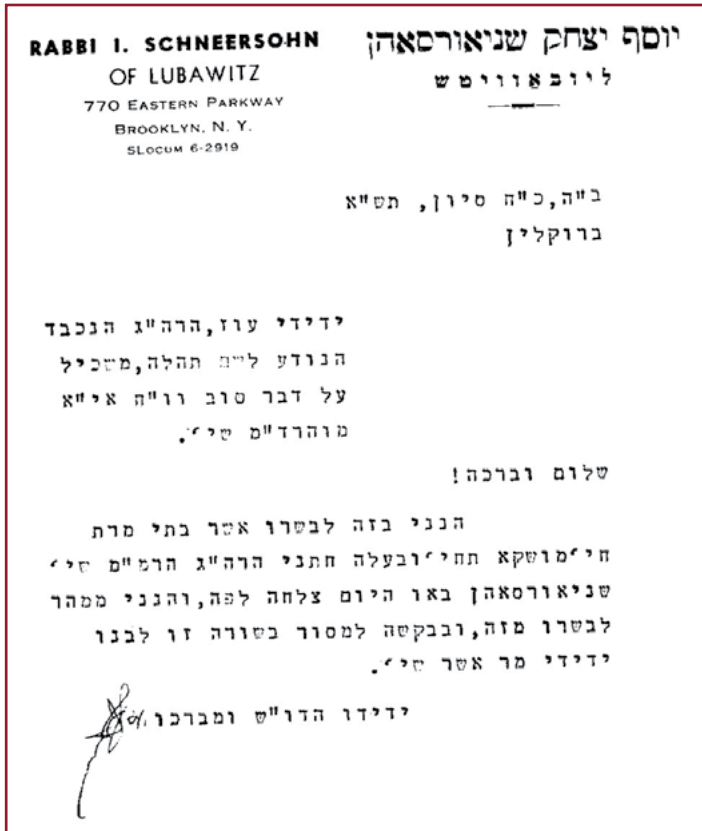
mb

771 ATLANTA-2-8-47-1047-2864

תעודת רשיון הנניסה של הרבנית חנה ע"ה לארה"ב, בה נכתב תאריך בואה

ברכות ואיחולים

ביום בואם כתב הרבי הריי"צ לרד"מ רבינוביץ – אביו של העו"ד אשר רבינוביץ שעסק בהשגת הויזות – אגרת¹⁰⁶ בה בישר על בואם של הרבי והרבנית, ומבקשו לבשר זאת גם לבנו. רבים מאנ"ש והידידים שיגרו את ברכותיהם לרבי הריי"צ לרגל המאורע, והרבי הריי"צ השיבם בברכה בימים הבאים¹⁰⁷ (תצלום כד).

תצלום כד

ביטוי מיוחד במכתבים אלו אודות אהבת החסידים לרבי אנו מוצאים באגרת לר"י דזייקאבסאן:

במענה על מכתבו בברכת מז"ט לשמחת ביאתם של בתנו מרת חי' מושקא

106 אג"ק שלו ח"ה אגרת א'תסז, ע' שצו.

107 שם אגרות א'תסח-ע. א'תעב, ע' שצז-ט. תא.

בימים אלו בא התנא דבי נשיאה הרב הגאון
 המפורסם איש האשכולות מוה"ר מנחם
 מענדיל שניאורסן שליט"א, ורעייתו החשובה
 הרבנית מוסיא תחי' בתו של הארסו"ר רבי-
 באוויטש שליט"א.
 יהי בואו לברכה ולהצלחה, להרמת קרן
 התורה, ולתפארת חב"ד.

ברוך הבא

אגודת חסידי הכ"ד דאה"ב וקנדה און דער מרכז הישיבות תוסבי
 הבימים דליבאוויץ, זיינען מודיע מיט גרויס פרייד אלע מעכערס אין
 אסערייא אין קאנאדע, אי התנא דבי נשיאה האמענע, הרב הגאון
 האמיתי איש אשכולות הרב-ה מוהר"ר **מנחם מענדיל**
 בן הרב הגאון הרב-ה המפורסם ר' לוי יצחק שליט"א שניאורסאָן,
 און זיין פרוי הרבנית מוסיא תחי', זיינען עכטען מאַנטאָג פרייט
 אַנגעטומען קיין ניו יארק פון פראַנטריד.

און נאכען פון אלע מעכערס און פאנגרענישען חב"ד אין אמע
 ריקא און קאנאדע, דריקען מיר אויב א הארציגן ברוך הבא צו די
 עתהאבענע אורחים און ווינטען זיי פילע פול אין ברכה אין ווייער נייער
 תיים, להרמת קרן התורה ולתפארת חב"ד.

ועד הפועל אגודת חסידי הכ"ד דאה"ב וקנדה

הידיעה והבנה לוגל בואו של הרבי בגיליון הפחד

תחי' וחתנינו הרב הגאון הרב החסיד מוהר"ר מנחם מענדיל שליט"א לפה
 להצלחה בגשם וברוח, וברכתו שבקרוב ממש נשמח בשמחת ביאתם של
 בתנו מרת שיינא תחי' וחתנינו הרב וו"ח אי"א מוה"ר מנחם מענדיל שליט"א
 הכהן יקרה לי במאד מאד, כי כל רגש ידידות ואהבה וחיבה שהנני רואה ושומע
 מאחד מאנ"ש ותלמידי התמימים יחיו, הן בינם לבין עצמם והן ביני
 גורם לי קורת רוח אין קץ כי זהו כל ענין החסידות שהוד כ"ק רבותינו הק' מסרו
 נפשם הק' לנטוע באנ"ש שי' והנני מברכם בברכות מאליפות אין קץ.

בידיעה מיוחדת שנדפסה בירחון התורני 'הפרדס', גליון חודש תמוז תש"א, פורסמה
 עובדת ביאתו צלחה של ה"חתנא דבי נשיאה", בצירוף האיחול: "יהי בואו לברכה
 ולהצלחה, להרמת קרן התורה, ולתפארת חב"ד". כמו כן הופיעה באותו גיליון ברכה
 מטעם ועד הפועל של אגודת חסידי חב"ד דאה"ב וקנדה.

ההתוועדות הראשונה של הרבי

זמן קצר לאחר מכן, בליל שישי, ב' תמוז, נאות הרבי לבקשת קהל החסידים, שהיו מודעים לעובדה שאירוע חשוב קרה בבית הרב, לכבדם בהשתתפותו בהתוועדות שנערכה לרגל בואו. למעלה משש שעות הצטופפו סביבו חסידים ותלמידי הישיבה בבית המדרש שב"ליובאוויטש", שותים בצמא כל מילה שיצאה מפיו. לרבים מהם ה' ברור כי באותו יום הסתיימה, מבחינה מסויימת, תקופה ארוכה של הסתגרות ובדידות וכי נכוננו מעתה ימים חדשים ותמורה מהפכנית בכל הקשור להפצת החסידות ב"חצי כדור התחתון".

ר"ד מהתוועדות זו נדפס בקובץ כ"ח סיון יובל שנים ע' 20 ואילך.

התוועדות הרבי הרי"צ בשבת ג' תמוז

בשבת שלאחרי זה – ש"פ קרח, ג' תמוז – התקיימה התוועדות הרבי הרי"צ (הראשונה – בארה"ב – שבה נכח הרבי). באמצע ההתוועדות, שאל הרבי הרי"צ אם מישהו יודע את הניגון של הרה"צ ר' מיכל מזלוטשוב בנוסח של ר"מ דווארקין, והרבי החל לנגן ניגון זה.

בסעודת ליל שש"פ ה'תש"א אמר כ"ק אדמו"ר מהורי"צ:

החסיד ר' מיכאל שי' דווארקין זינגט – חג הפסח תרע"ו – דעם ניגון הידוע ומפורסם וואס הצדיק ר' מיכל מזלאטשעוו זצ"ל האט געזונגען פאר מורנו הבעש"ט.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק איז שטארק אויפגעלייגט און פני קדשו מאירים בהדרת קדש, זייער אפגעטראגן. מען זעהט קלאר, אז בזכרון קדשו איז מאיר א לעבנס'ס-זכרון, וואס איז פארבונדן מיט דעם ניגון.

אז ר"מ האט מסיים געווען זינגען, האט הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק געזאגט, אז דעם ניגון האט מען געזונגען לילה שני דחה"פ – תרל"ח – אין צוויי נוסחאות, און הוד כ"ק אביו אדמו"ר הרה"ק מוהר"ש האט בוחר געווען דעם נוסח וואס ר"מ זינגט.

[= החסיד ר' מיכאל שי' דווארקין מנגן – חג בפסח תרע"ו – את הניגון הידוע והמפורסם שניגן הרה"צ ר' מיכל מזלוטצ'ב לפני מורנו הבעל שם טוב.

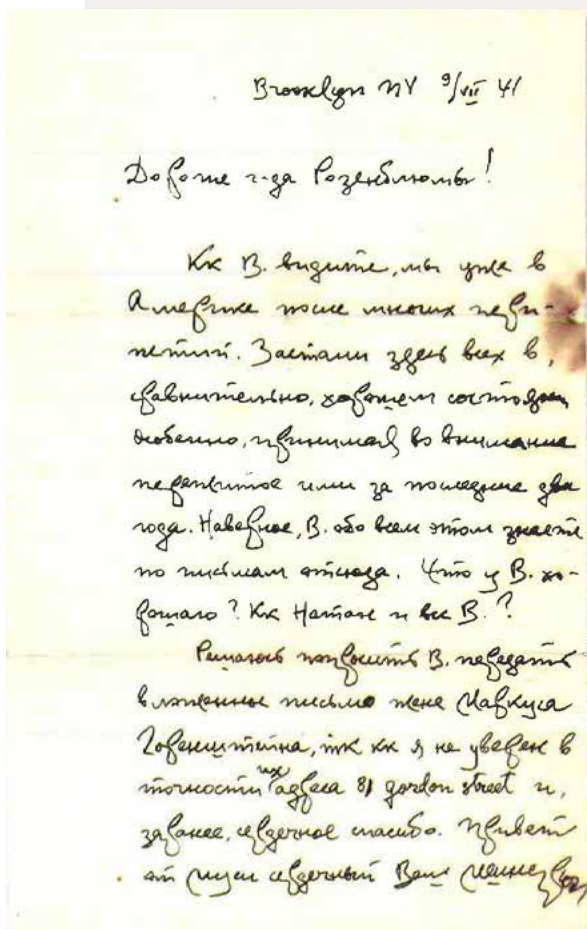
הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק הי' במצב רוח מרומם ביותר ופני קדשו האירו בהדרת קודש. ורואים בברור שבזכרון קדשו מאיר זכרון חי, הקשור עם ניגון זה.

כשר' מיכאל סיים לנגן, אמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, שאת הניגון ניגנו בלילה השני של חג בפסח – תרל"ח – בשני נוסחאות, והוד כ"ק אביו אאמו"ר הרה"ק מוהר"ש בחר בנוסח כפי שניגנו ר' מיכאל].

מסופר¹⁰⁸ שבשעת ההתוועדות ניגנו את הניגון שלא כראוי, וכ"ק אדמו"ר מהור"י צ

108 תולדות התמימים בארה"ב ע' 128 מפי רי"ל שפירא בשם ר"ב לויטין.

"אנו כבר באמריקה"

במכתב מיום י"ד תמוז
 כותב הרבי לר' חיים יוסף
 רוזנבלום ורעייתו (תרגום
 מרוסית):

כפי שאתם רואים,
 אנו כבר באמריקה,
 אחרי תלאות רבות.

מצאנו את כולם
 במצב טוב יחסית,
 אם לקחת בחשבון
 מה שעבר עליהם
 בשנתיים האחרונות.

אמר שעוד מעט יבוא חתנו, שהוא בעל מנגן, והוא ילמד את הניגון¹⁰⁹.

תנופה חדשה

עם בואו של הרבי התחילה תנופה חדשה בהפצת התורה והיהדות, תחילה בארצות הברית ומאוחר יותר בעולם כולו, וזאת עם יסודו¹¹⁰ של הרבי הריי"צ את המוסדות המרכזיים: "מחנה ישראל" – שמטרתו המוצהרת היא "חיזוק היהדות וקיום התורה והמצוות המעשיות; לעורר לבות בני ישראל ולקרבתם לתשובה, תורה ומעשים טובים", ועמה גם השאיפה "לפרסם האמת אשר לאלתר לתשובה – לאלתר לגאולה שלמה ע"י משיח צדקנו"; הוצאת הספרים "קרני הוד תורה" (קה"ת) – תחתי' גם ספריית "אוצר החסידים ליובאוויטש" – ו"מרכז לעניני חינוך" (מל"ח) שתפקידו הי' לדאוג לחנוך בני ובנות ישראל ברוח ישראל סבא – ומסירת ניהולם לידי הרבי.

מעניין לציין את אשר סיפר המזכיר הרב חמ"א חדקוב¹¹¹ שכבר בעת המסע לארה"ב בחודשי אדר ת"ש ביקש ממנו הרבי הריי"צ שיערוך תכנית מפורטת באשר לאסטרטגי' שלהם להפרחתה של היהדות באמריקה. תכנית המתאר אותה הגה – והתקבלה ואומצה על ידי הרבי הריי"צ – הכילה שלושה חלקים: חינוך עבור ילדים יהודים; התעסקות עם הנוער והוצאה לאור של ספרות שתסביר את יסודות היהדות; אך ביצוע התכנית בפועל התרחש עם בואו של הרבי.

עם בואו של הרבי קיבל העיסוק בביאת המשיח הקרובה משנה תוקף בעבודתו, וכך נכתב בפתח דבר לקובץ "כ"ח סיון – יובל שנים":

. . . צפי' ותשוקה לביאת המשיח – אשר זהו מהענינים המיוחדים שהודגשו בעבודת כ"ק אדמו"ר שליט"א מאז הגיע לארצה"ב⁷.

(7) ראה שיחת ח"י ניסן תשמ"ח.

[ושם:]

109 להעיר שבהתוועדות י"ג תמוז תרצ"ב ביקש הרבי הריי"צ שינגנו את ניגונו של ר' מיכל מזלוטשוב. ר' שמואל זלמנוב ניגן את הניגון בגירסתו הידועה, ולאחמ"כ ביקש הרבי הריי"צ מהרבי שינגן את הניגון בגירסתו השני', וכן עשה.

110 "מחנה ישראל" נזכר כבר בקול קורא השני של הרבי הריי"צ מיום ט"ז סיון. "מרכז לעניני חינוך" נוסד בקיץ תש"א. ובשנת תש"ב נוסד "קה"ת". ראה בכ"ז מבוא לאג"ק אדמו"ר ז"ע ח"א ע' 15 ואילך.

111 בראיון לעיתון "דער אלגמיינער זשורנאל" מכ"ט תמוז תשל"ז, הובא בספר שנים ראשונות ע' 376.

אבל בנדוד – הרי זה ענין ש"לא ראו אבותינו" ... הוא מעולם לא שמע מאביו, ובודאי לא מזקנו, שאביו או זקנו הוא, היו הולכים ברחוב, או עומדים בביהכנ"ס בעיצומו של יום, וצועקים "עד מתי", "היתכן שמישיח צדקנו עדיין לא בא"? ...!

(כ"ק אדמו"ר שליט"א חי"ך, ואמר:) ומנין יודע אני שיטענו כך? כי גם אני לא שמעתי זאת מאבי... ובודאי לא מזקני... ואף ממני עצמי לא שמעתי זאת לפני בואי לארה"ב (איני יודע הטעם לזה, אבל כך היא המציאות), והעיקר – שבפועל ה"ז ענין שמביא תוצאות טובות, למרות שישנם כאלו שהנהגה זו היא לא לרוחם...].

*

ולהעיר שזהו גם ממטרות היסוד ד"מחנה ישראל" – "לפרסם האמת אשר לאלתר לתשובה – לאלתר לגאולה שלימה ע"י משיח צדקנו" ("סקירה קצרה" אודות "מחנה ישראל" – נדפסה ב"היום יום", ועוד).

ולהעיר, אשר ה"קול קורא" הראשון דכ"ק אדמו"ר (מהור"י צ"נ"ע בענין זה יצא בער"ח סיון תש"א¹¹² (אגרות-קודש שלו ח"ה ע' שסא ואילך). וראה גם ספר השיחות ה'תש"א ע' 129.

[ושם:

איך מיין ניט זאגן קיין פלפולים, נאר ריידען אפען און קלאר. בנוהג שבעולם, אז מען ריכט זיך אויף א אורח מאכט מען הכנות א סך פריער. צוויי וואכן פריער גרייט מען צו די הויז און מען רייניגט אין אלע ווינקעלעך. די גאנצע בני בית רעדן דערפון, אויך צו די שכנים דערציילט מען, אט נאך א וויילע קומט דער אורח אויף וועמען מען ווארט.

עס איז דאך יעצט די צייט נאהענט, אז משיח קומט, דארף מען זיך דאך נעמען גרייטן אויף דעם אורח.

[= אין ברצוני לומר פלפולים, אלא לדבר בצורה גלוי' ובהירה. בנוהג שבעולם, כשמתכוננים לאורח, מתחילים להתכונן זמן רב לפני בואו. שבועיים לפני בואו מכינים את הבית, מנקים כל הפינות, כל בני הבית מדברים על כך, גם לשכנים מספרים על כך, הנה בעוד זמן קצר יבוא האורח עליו מחכים.

הזמן כעת קרוב מאד לביאת המשיח, וצריכים הרי להתכונן לקראת האורח]].

112 הקול קורא השני יצא בט"ז סיון – ערב נסיעתו של הרבי מפורטוגל (אותו יום בו כתב הרבי את הרשימה העוסקת בביאת המשיח), והקול קורא השלישי יצא בתחילת תמוז – תיכף להגעתו של הרבי.

כמו כן הרשימה אותה כתב הרבי עזיבתו את אירופא עוסקת בביאור מחז"ל "אין בן דוד בא עד שיבקש דג לחולה ולא ימצא". הרבי מבאר את החילוק בין השמות בהם נקרא מלך המשיח – "משיח" ו"בן דוד", ומבאר את המחז"ל בשני אופנים – בהתאם לשני המצבים האפשריים בהם תתרחש ביאת המשיח – דור שכולו חייב ודור שכולו זכאי.

במהלך השנים קשר הרבי בכמה הזדמנויות את בואו לארה"ב למאורעות כלליים שהתרחשו בתקופה זו.

במכתב אותו שיגר לנשיא ארה"ב בוש כתשובה על ברכותיו לרגל מלאות יובל לבואו של הרבי לארה"ב¹ מציין הרבי כי בואו חל במקביל לקביעת יום הולדת האומה האמריקנית ב-4 ביולי ליום חג לאומי.

בשיחת ש"פ משפטים תשנ"ב נאמר²:

ולהעיר, שארגון חבר העמים למטרת אחדות ושלוש בין העמים הוקם בחצי כדור התחתון לאחר ובסמיכות לבואו של נשיא דורנו לחצי כדור התחתון (החל מההחלטה שנתקבלה באמצע המלחמה, בשנת תש"ב לערך, ובעיקר בסיומה של המלחמה, בשנת תש"ה לערך), ונקבע מקום מושבה בעירו של נשיא דורנו.

1 נדפס לקמן ע' 112.

2 ספר השיחות תשנ"ב ע' 365 הע' 26.

חלק שני

הגיגות היום

לאורך השנים לא נודע בקרב קהל החסידים התאריך המדויק בו הגיעו הרבי והרבנית לארצות הברית.

במהדורה השני' של "היום יום" שי"ל בתשי"ז נכללו לראשונה בשלשלת היחס ראשי פרקים מתולדותיו של הרבי, ושם נכתב כי בחודש סיון תש"א הגיע הרבי לארה"ב, אך ללא ציון היום בחודש בו אירע הדבר.

עם זאת, בהזדמנות מסוימת גילה הרבי יחס של חשיבות ליום כ"ח סיון.

הי' זה בחודש סיון תשי"ג, כשר' בצלאל שי' ראטער נכנס ל"יחידות" בפעם הראשונה, לרגל יום הולדתו. כשאמר שיום הולדתו חל בכ"ח סיון התבטא הרבי: "אה! א חשוב'ע טאג...".

תפנית חלה בדבר עם הוצאתם לאור של אגרותיו הקדושות של הרבי הריי"צ.

בשנת תשמ"א הורה הרבי למערכת "אוצר החסידים" להדפיס את מכתביו של הרבי הריי"צ, בהמשך למכתבי הרביים שנדפסו קודם לכן. בשלהי שנת תשמ"ג נדפס הכרך החמישי' הכולל את מכתבי השנים ת"ש-תש"א, ובו (ע' שצו) מכתב הרבי הריי"צ מיום כ"ח סיון תש"א, המבשר לרד"מ רבינוביץ כי ביום זה הגיעו הרבי והרבנית צלחה לארה"ב.

יצויין שמכתב זה כבר התפרסם לראשונה קודם לכן באותה שנה בגיליון כפר חב"ד (מס' 92) שיצא לאור לרגל יום הבהיר י"א ניסן.

1 יצויין שהרבי נכנס להתוועדות ער"ה תשד"מ כשאוחזו בידו הק' כך זה של אג"ק.

תשמ"ה

ביום ראשון כ"ז סיון, לפני תפילת מנחה, נכנס לזאל 770 למעלה אורח שהגיע מאה"ק (ר' יוסף סלומון), כשמחזיק בידו ח"ה של אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ, והראה לנוכחים ב'זאל' את המכתב מכ"ח סיון תש"א, בו מודיע הרבי הריי"צ לרד"מ רבינוביץ שחתנו הרבי ובתו הרבנית הגיעו ביום זה לארה"ב. משום כך, טען, יש לציין ולחגוג את יום זה.

כמה מתלמידי התמימים שנכחו באותה העת ב'זאל', החלו להתדיין בדבר. שהרי מחד, הרבי דיבר אודות ט' אדר יום בואו של הרבי הריי"צ לארה"ב, וא"כ אף אנן (חסידים) נעני' אבתרי' בנוגע לכ"ח סיון, יום בואו של הרבי לארה"ב. אך לאידך בהיום יום' מובאת רק העובדה שהרבי הגיע לארה"ב בחודש סיון, מבלי לנקוב בתאריך מסויים, וא"כ מנין האומץ לעשות יו"ט חדש. לבסוף הוחלט כי תיערך התוועדות לא רשמית של תלמידי התמימים בחדר שני של הזאל' למעלה. כמו"כ הוחלט בין הבחורים שלפני כניסת הרבי לתפילת מעריב באותו יום ינגנו את מארש ר"ח כסלו שהי' ניגון "טרי" יחסית (הולחן לקראת ר"ח כסלו תשמ"ג), מפני הדמיון של נס ההצלה בכ"ח סיון לנס של ר"ח כסלו.

עקב העובדה שבאותם שנים, לא הי' נהוג שהקהל ינגן בעת כניסתו ויציאתו של הרבי לתפילות מנחה ומעריב (אותם הי' הרבי מתפלל – בשנים ההם – ב'זאל' למעלה), בליבם של הבחורים הי' חשש לא קטן מה תהי' תגובתו של הרבי לעניין, אך לשמחתם של הבחורים, מיד עם כניסתו ל'זאל' הניף הרבי את ידו הק' בעוז להגברת השירה.

עבור הבחורים, הדבר הי' רמז ברור שהעניין הוא לרצון, והם התוועדו כל הלילה בשמחה גדולה.

במהלך ההתוועדות, חשבו הבחורים איזה ניגון מתאים ליום זה. הבחורים תיארו לעצמם שבאם היו רואים כעת את הרבי והרבנית יורדים מסיפון האני' היו מנגנים 'מארש נפוליון', ומשום כך החלו לנגן את ה'מארש', וכך שרו ורקדו במשך שעה ארוכה.

גם למחרת, ביום כ"ח סיון לפני תפילת מנחה ניגנו מארש ר"ח כסלו, והרבי עודד את השירה בעוז בעת כניסתו לתפילה.

בשיחת ש"פ שלח כ"ח סיון תשמ"ט אמר הרבי: "כ"ח סיון [שכבר נקבע ע"י רבים

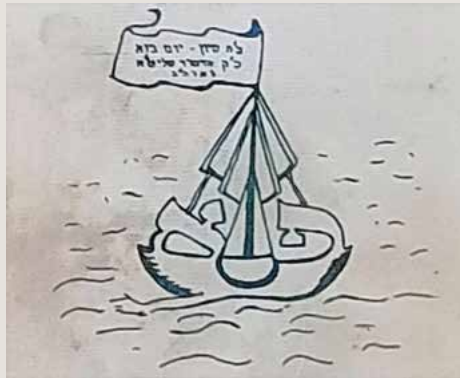
מישראל ליום התוועדות . . וכבר ראו התוצאות מהתוועדויות אלה במעשה בפועל במשך יותר מג' שני חזקה". ייתכן ובכך התייחס הרבי להתוועדות בשנת תשמ"ה, אף שלא נערכה באופן רשמי.

יש לציין שבאותה שנה – הפעם הראשונה בה חגגו את היום הבהיר בזעיר אנפין ב770 – חל כ"ח סיון באותו יום בשבוע בו חל בפעם הראשונה בשנת תש"א – יום שני.

כמו"כ יש לציין שהפעם הראשונה בה חגגו את כ"ח סיון ב770 היה יומיים לפני היחידות של חברי אגו"ח בר"ח תמוז, בה דיבר בפניהם הרבי לראשונה על פרשת הספרים, ואודות הבעלות על הבנין של 770. ייתכן שציון וחגיגת היום בו החלה תנופה חדשה בהפצת המעיינות ע"י הרבי בפעולותיו בניהול המוסדות המרכזיים היווה מעין הקדמת רפואה ל"ערעור" ח"ו על פעולותיו ונשיאותו של הרבי.

חתונתו של ר' (אז – הת') אלימלך גורביץ (אז) – מחברי ועד הנחות בלה"ק) נקבעה ליום כ"ח סיון תשמ"ה. על גבי ההזמנה לחתונתו צוירה ספינה שהורכבה מראשי התיבות של שמות החתן והכלה, ובסמוך נכתב "כ"ח סיון – יום בוא כ"ק אדמו"ר שליט"א לארה"ב". ההזמנה נשלחה לרבי כנהוג.

תשמו"ו

בשנה זו בה מלאו ארבעים וחמש שנה לבואם של הרבי והרבנית לארה"ב, ובעקבות היחס החיובי שהתקבל מהרבי לציון היום בשנה שעברה, בין הבחורים התקבלה החלטה לארגן התוועדות חסידים גדולה ב770 עבור כל אנ"ש והת' במוצאי שבת – מוצאי יום הבהיר כ"ח סיון.

הרבנים ר' צבי פאגעלמאן ור' לייבל פויזנער, שהיו מראשוני התמימים בישיבה ב770, וזכרו את הגעתם של הרבי והרבנית בתש"א, הוזמנו ע"י המארגנים לחלוק את זכרונותיהם עם קהל החסידים במהלך ההתוועדות.

ביום שישי הדפיסו מארגני ההתוועדות כמה מאות עותקים מתשורה מיוחדת עבור המשתתפים בהתוועדות. התשורה כללה סקירה קצרה אודות הצלת הרבי מתוך המבוא לאג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה. שני עותקים הוכנסו לרבי ע"י המזכירות, ואת היתר הניחו על השולחנות ב770 לקראת כניסת השבת על מנת להכניס את הקהל לאווירה חגיגית.

כמו"כ דאגו המארגנים לפרסם ברחבי השכונה מודעות על ההתוועדות.

כנהוג, הכניסו המארגנים למזכירות לפני שבת קנקן יי"ש, על מנת שיגשו לרבי במהלך חלוקת המשקה בעת ההתוועדות, יקבלו לחיים מידו הק', ויכריזו על ההתוועדות, ועל המקום והזמן בו תתקיים.

המארגנים ביקשו מר' מאיר הארליג שיעלה בעת החלוקה ויכריז ע"ד ההתוועדות, אך הוא בשום אופן לא רצה וטען שהמארגנים יכולים לעשות זאת בעצמם, אך אצל הבחורים זה הי' מופרך. לפני

ההתוועדות של הרבי שוב בקשו המארגנים מר' מאיר, אך הוא הודיע ברורות שאין בדעתו לעלות לקבל את הקנקן. הבחורים היו נבוכים. וכי מה בידם לעשות כעת? לעלות אל הרבי, לקבל את הקנקן יי"ש ולהכריז בפני הרבי?...

אך מיד בתחילת השיחה הראשונה, הי' ניכר שהרבי מקבל את היו"ט של כ"ח סיון

– אם כי לא הי' יחס מפורש לתאריך כ"ח סיון; בתחילת השיחה דיבר הרבי – כדרכו בכל שבת מברכים תמוז – אודות ענין המאסר והגאולה של י"ב תמוז, שבנוסף לכך שבחודש תמוז היה המאסר והגאולה, הנה מאורע זה היה גם הסיבה ליציאת נשיא הדור מהמדינה ההיא, שע"ז התווסף בהפצת המעיינות חוצה, ולאח"ז נמשך הדבר בבואו לחצי כדור התחתון על מנת להפיץ את המעיינות גם בחצי כדור זה, והסיבה לכל זה בדרך הטבע היא המאורע של י"ב תמוז.

ובהמשך לכך, התחיל הרבי לבאר בארוכה את לשון הכתוב "יפוצו מעיינותיך חוצה", והוסיף שע"י הירידה הכי גדולה שבעשר גליות שגלתה ליבאוויטש, רוסטוב וכו', הנה דוקא בחצי כדור התחתון, התווסף בהפצת המעיינות חוצה באופן שבאין ערוך לגמרי, כולל הרחבת ומנוחת הדעת שלא בערך לגבי השנים שלפנ"ו, שע"ז התאפשר להוסיף ביתר שאת וביתר עז בגילוי והפצת החסידות.

בסיום השיחה, לאור הדברים הברורים שנאמרו ע"י הרבי, שינה ר' מאיר את דעתו, ורמז לנו ממקומו שהוא מסכים לעלות לקבל את הקנקן.

כרגיל, בהמשך ההתוועדות – לאחרי השאלות ברש"י, לקוטי לוי"צ, פרקי אבות ושיעור הרמב"ם היומי – הורה הרבי שאלו העורכים התוועדויות והכניסו משקה בקשר לכך, ייגשו לקבל את המשקה, יאמרו לחיים, ויכריזו את הזמן והמקום בו תתקיים ההתוועדות ויזמינו את כל הקהל, ושאלו השייכים לכך אכן ישתתפו בפועל.

ר' מאיר הארליג עלה ראשון, הרבי נתן לו את הקנקן, והוא הכריז בסגנונו הייחודי שבמוצ"ש תתקיים התוועדות חסידים "לכבוד דעם טאג וואס דער רבי איז געקומען קיין אמריקה" [= היום בו הרבי הגיע לאמריקה], ולפני שהספיק לסיים את ההכרזה, הרבי עצר אותו בתנועת ידו הק' והכריז בחיך "איש וביתו", ור' מאיר הכריז בשנית את כל ההכרזה ואמר שההתוועדות תתקיים "לכבוד דעם טאג וואס דער רבי און די רעביצין זיינען געקומען קיין אמריקה" [= היום בו הרבי והרבנית הגיעו לאמריקה].

השיחה הראשונה בהתוועדות שהוקדשה לתוכן היום של כ"ח סיון (אף שהדבר לא התפרש בשיחה), והקירוב והנחת רוח הגלוי' שניכרו על פני הרבי בעת ההכרזה אודות ההתוועדות, הסירו כל ספק והיה ברור שהרבי מקבל את כ"ח סיון ליו"ט. ניתן הי' לחוש את ההתעוררות שנפעלה בקהל.

בעקבות כך, נהר קהל גדול 770 להתוועדות במוצ"ש"ק, ומשכך, נאלצו המארגנים לשנות את מיקום ההתוועדות. ההתוועדות תוכננה להתקיים ב'זאל' למעלה מתוך "רחבות" – שלושה טורי שולחנות לאורך ה'זאל' עם שולחן ראשי. ביוזמת ר' ישראל שם-טוב, במהלך ההתוועדות היא הועברה לביהמ"ד הגדול והמשך ההתוועדות הי'

"ברוב עם הדרת מלך" וברוב שטורעם.

ההתוועדות נפתחה ע"י החוזר ר' יואל כהן ב"חזרה" על השיחה הראשונה שנאמרה בהתוועדות שבת זו.

אח"כ העלו ר' צבי פאגעלמאן ור' לייבל פויזנער זכרונות מהרבי מהתקופה הראשונה לשהותו בארה"ב.

אחרי ההתוועדות כתבו המארגנים לרבי דו"ח מפורט מההתוועדות. הדו"ח כלל את הסיפורים והזכרונות אודות שנותיו הראשונות של הרבי בארה"ב שסופרו במהלך ההתוועדות, והרבי ענה על כך (תוכן): **כן יבשר טוב וכו'.**

כרגיל בשנים ההם, לעתים הי' הרבי מגי' שיחה אחת מההתוועדות. באותה שבת הכניסו לרבי להגהה את השיחה הידועה אודות 'אביר שבאבירים' בקשר לבחירות לרבני השכונה, שיחה אותה אמר הרבי בהמשך לחלוקת המשקה.

את השיחה הניח הרה"ח החוזר ר' יואל כהן (בדרך כלל הי' ר' דוד פלדמן מניח את השיחה בלה"ק, אך באותה שבת הוא הי' מחוץ לעיר), וכשציין בכותרת השיחה את התאריך בו נאמרה, כתב (כרגיל בשבת שלא חלה בתאריך מיוחד) "ש"פ שלח, מבה"ח תמוז" ללא ציון התאריך. בהגהת השיחה הוסיף הרבי בכותרת השיחה את התאריך "כח סיון".

תשמ"ז

בשבת מבה"ח תמוז, במהלך חלוקת המשקה בעת ההתוועדות, ניגש ר' מאיר הארליג וקיבל מהרבי קנקן יי"ש עבור הסעודת מצווה וההתוועדות המרכזית בביהמ"ד – 770 לכבוד כ"ח סיון, יום בוא הרבי והרבנית ל"חצי כדור התחתון".

בליל כ"ח סיון נערכה התוועדות חסידים רבתי לרגל היום הבהיר.

ההתוועדות החלה בשעה 10:00, 770 הי' מלא בקהל רב של אנ"ש והתמימים שיחיו שבאו לחגוג את היום המיוחד.

ר' מאיר הארליג הנחה את ההתוועדות בטוב טעם.

הנאומים בהתוועדות היו הרבנים:

ר' שלום דובער גורדון, המכהן כרב ביכנ"ס בניו-ג'רסי, שסיפר זכרונות מ"הימים ההם".

ר' מרדכי שארפשטיין, מתושבי השכונה הותיקים, שזכה להיות מראשוני התמימים בארה"ב.

ר' חנני' יוסף אייזנבאך, עורך 'חידושים וביאורים בש"ס', שדיבר אודות מעלת דורנו.

ר' לייבל ביסטריצקי סיפר סיפורים ששמע מא' שזכה להיות בצרפת בתקופה בה הי' שם הרבי.

ר' אלי' חיים רויטבלאט, משפיע ב'אוהלי תורה', דיבר בענין 'עשה לך רב'.

ר' אברהם אזדאבא, מד"א דשכונת 'כאן צוה הוי' את הברכה', דיבר באריכות על הוראה הנלמדת מפרשת השבוע, בענין מעלת נשיאותו של משה רבינו.

השד"ר ר' שמואל דוד רייטשיק.

ר' יצחק גאנזבורג, עורר אודות שליחות, וחזר על כמה ביאורים נפלאים מאג"ק של הרבי.

בין הנאומים שרו ניגונים ור' מאיר הארליג חילק מהמשקה שזכו שהרבי נתן לכבוד ההתוועדות.

במהלך ההתוועדות חולקה למשתתפים "תשורה" ובה סיפורים שסופרו במהלך ההתוועדות שנערכה לרגל כ"ח סיון בשנה שעברה. מרבית הסיפורים מתארים את שנותיו הראשונות של הרבי על אדמת ארה"ב, כמו"כ התפרסמו בתשורה קטעי שיחות קודש שטרם נדפסו.

אחרי סיום החלק ה'רשמי' של ההתוועדות, המשיכו להתוועד בקבוצות עם משפיעים עד אור הבוקר.

לאחר ההתוועדות הכניסו המארגנים דו"ח על ההתוועדות, והרבי הואיל לענות ע"כ: "הזכרתי עה"צ לפעולה נמשכת דכהנ"ל ובהוספה".

תשמ"ח

בחלוקת המשקה בסיום התוועדות ש"פ שלח כ"ו סיון, נתן הרבי קנקן יי"ש לר' מאיר הארליג עבור ההתוועדות חסידים שתיערך לרגל כ"ח סיון, הרבי ברכו באומרו: "ברכה והצלחה".

ביום א' ערב יום הבהיר, יצא לאור "קונטרס כ"ח סיון – תשמ"ח" ובו מאמר ד"ה "וישלח יהושע גו'", שנאמר על ידי הרבי בשבת קודש פרשת שלח כ"ח סיון תשל"ו, ועתה הואיל להגיהו לקראת כ"ח סיון.

המאמר עוסק בביאור החילוק בעבודת ה' בין המרגלים ששלח משה ללא ציווי מאת הקב"ה, אלא אדרבה נאמר לו "שלח לך – לדעתך", לבין המרגלים ששלח יהושע על פי ציווי המפורש של הקב"ה, בהסבירו – בהתאם להידוע שהתורה היא נצחית וציוויי' תקפים בכל דור – כי עבודת האדם המתאימה לכיבוש משה את ארצות ז' העמים – היתה כיבוש ושליטה על שבע המידות שבנפש, ואילו העבודה הנדרשת לכיבוש יהושע – כיבוש יריחו "מנעולה של ארץ ישראל" – היא עבודה והתעסקות עם שלושת לבושי הנפש, מחשבה, דיבור ומעשה².

המאמר התקבל בשמחה ובהתלהבות רבה (שכן נוסף לעצם גילוי האור החדש, הרי שזוהי הפעם הראשונה שזכינו למאמר מוגה היו"ל לקראת תאריך זה).

גם בפתח דבר הובאה הקדמה מיוחדת:

"לקראת יום הבהיר כ"ח סיון הבעל"ט, יום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע מעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצות-הברית (ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א) שאז התחילה תנופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות, ע"י התייסדות המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קה"ת" ו"מרכז לענייני חינוך" שבראשם עמד כ"ק אדמו"ר שליט"א...".

2 להעיר משיחת ש"פ שלח מבה"ח תמוז כ"ח סיון תשמ"ו (קובץ כ"ח סיון יובל שנים ע' 37) הע' 4 – הקשר בין כ"ח סיון לכיבוש הארץ, עיי"ש; ומשיחת ש"פ שלח מבה"ח תמוז, כ"ח סיון תשמ"ט (קובץ כ"ח סיון יובל שנים ע' 43), כללות השיחה – כנ"ל, וכן הקשר לשילוח המרגלים ע"י משה.

בלילה נערכה התועדות חסידים גדולה ומפוארת בהשתתפות קהל רב, בניהולו של ר' מאיר הארליג.

החגיגה נפתחה בלימוד המאמר שזה עתה יצא לאור, ע"י ר' יואל כהן, ונמשכה עוד שעות ארוכות מתוך שמחה והתעלות כשזקני החסידים מעלים זכרונות ורשמים משנים עברו במחיצת הרבי עם בואו ל'בית חיינו', והצלתו מעמק הבכא.

לקראת סיום החגיגה קיבל כל אחד מהמשתתפים 'תשורה' ובה לקט סיפורים, מכתבים ומסמכים תיעודיים של הרבי בשנותיו הראשונות בארה"ב, שלא התפרסמו קודם לכן.

בימים שלאחר מכן הואיל הרבי לענות על דו"ח שהכניסו מארגני התועדות: "כן יבשר טוב בפעולה נמשכת מכל הנ"ל, ובהוספה דוקא. אזכיר עה"צ".

למחרת, בסיום התפילות בביתו הק' של הרבי, ניגן הקהל "ופרצת" בקשר עם היום הבהיר. הרבי עודד את השירה בחוזק, בהניפו את ידו הק' בעלייתו במדרגות אל הקומה העליונה.

תשמ"ט

בש"פ בהעלותך, כ"א סיון, במהלך חלוקת המשקה נתן הרבי לר' מענדל מרוזוב שני קנקני יי"ש עבור התוועדות בקשר עם כ"ח סיון – א' עבור התלמידים השלוחים בישיבת 'תורת אמת' וא' עבור התלמידים השלוחים בישיבת תו"ת ברינוא.

במהלך השבוע הקרוב הורגשה ב70 אווירה חגיגית במיוחד. עובדה מיוחדת שתרמה הרבה לאווירה, הייתה הופעתו של מאמר חסידות מוגה ע"י הרבי לכבוד היום הגדול, ד"ה 'ועתה יגדל נא כח אד' כאשר דברת לאמר". המאמר נאמר ע"י הרבי בש"ק ש"פ שלח תשי"ט, שחל ביום כ"ח סיון ועתה הוגה על ידו, כאמור.

הופעתו של המאמר התקבלה בשמחה בלתי רגילה להיותו המאמר המאה בסדרת המאמרים המוגהים ע"י הרבי.

כמו"כ לרגל היום נתלה בערב שבת כ"ח סיון על הקיר המערבי של ביהמ"ד הגדול שלט גדול באותיות מאירות עיניים: "יום הבהיר כ"ח סיון / יום בא כ"ק אדמו"ר שליט"א 'איש וביתו' לארה"ב / חצי כדור התחתון".

בעת כניסתו ויציאתו של הרבי לתפילות השבת, ניגנו הקהל "ופרצת".

בהתוועדות השבת, אחר שקידש הרבי על היין, שרו הקהל מארש ר"ח כסלו (ולא כרגיל שמנגנים "שיר מזמור" – הניגון שחובר על הקאפיטל של הרבי בשנה זו), והרבי עודד את השירה בתנועות קלות בראשו הק'.

בשיחה הראשונה דיבר הרבי באריכות נפלאה ע"ד מעלתו של יום כ"ח סיון, ואף היו התייחסויות מפורשת לנס הצלת הרבי והרבנית. הרבי הסביר את המשמעות המיוחדת של היום בנוגע להפצת המעיינות, ובין הדברים אמר הרבי שמכיון שכבר נהגו במשך למעלה מג' שנות חזקה לערוך התוועדות ביום זה, הרי שיש להוסיף בזה. השיחה נאמרה באריכות גדולה (בא' היומנים נכתב שזמן אמירת השיחה הי' 1:45 עד 3:05 – משך שעה ועשרים דקות!).

מדברי הרבי בהתוועדות: ". יום כ"ח סיון, שאז הי' הביאה בפועל אל "ארץ נושבת" (חצי כדור התחתון) שבו גר כ"ק מו"ח אדמו"ר בעשר שנים האחרונות בעלמא דין ועסק בהפצת התורה והיהדות וכו', ליעשות עזר ומסייע בעבודתו, ע"י מניעת דברים (באווערענען זאכן) שאינם שייכים אליו, או ע"י הוספת דברים לסייע בעבודתו, עד באופן שנעשה "כמוך" ממש".

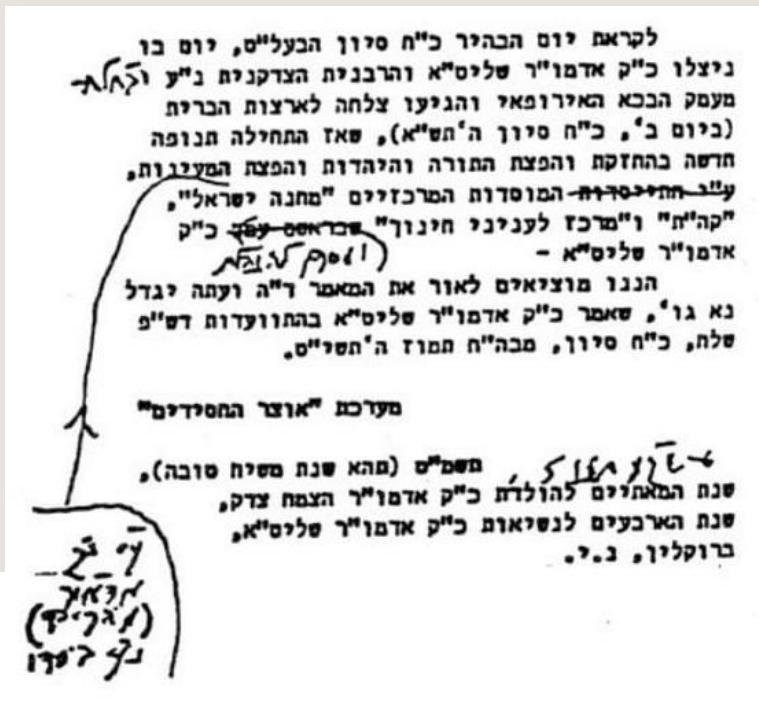
הגהות הרבי על הפתח-דבר של קונטרס כ"ח סיון ה'תשמ"ט:

לאחר התיבות "כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע" הוסיף כ"ק אדמו"ר: "יבחל"ח -".

לאחר התיבות "שאז התחילה תנופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות, ע"י התייסדות המוסדות המרכזיים..." , הוסיף כ"ק אדמו"ר: "ע"י כ"ק אדמו"ר (מהרי"ץ) נ"ע ביסדו" (המוסדות המרכזיים...)". ומחק "ע"י התייסדות".

את התיבות "שבראשם עמד" מחק כ"ק אדמו"ר ובמקומם כתב "זמסרם להנהלת".

כ"ק אדמו"ר כתב את התאריך: עשק"מ (= ערב שבת-קודש מברכים) תמוז.

לאחר שיחה זו ניגנו הקהל את הניגון של "חיילי אדוננו" (ללא המילים), והרבי עודד את השירה במחיאית כפיו הק'.

אחרי השיחה הב' ניגנו הקהל "פדה בשלום" – בקשר עם נס ההצלה.

במהלך חלוקת היי"ש, עלה ר' מאיר הארליג לקבל קנקן עבור ההתוועדות חסידים שתיערך לרגל כ"ח סיון בביהמ"ד הגדול 770 במוצ"ש בשעה 10:30, הרבי בירכו בברכת: "הצלחה רבה".

אחרי תפילת מנחה ואמירת פרקי אבות, לפני שקם הרבי מכסאו על מנת ללכת לחדרו הק', נעמד הר' יוסף נימוטין והושיט כוסית לחיים לכיוון הרבי, ובירך בהתרגשות ובקול ברכת "שהחיינו" (בקשר עם כ"ח סיון), במהלך כל זמן הברכה הביט בו הרבי כשחיוך גדול נסוך על פניו הק', ובכל תיבה שאמר הלה – "שהחיינו", "וקיימנו" וכו', עודד הרבי לעברו בידו הק' (סה"כ ארבע או חמש תנועות עידוד).

אחרי כל אירועי השבת, מובן כי סעודת המלוה-מלכה במוצאי ש"ק, התקיימה מתוך התוועדות גדולה במיוחד.

החגיגה נפתחה ונוהלה בלבביות ע"י ר' מאיר הארליג, שהזמין את ר' יואל כהן לחזור משיחותיו הק' של הרבי בהתוועדות היום.

אחריו עלו בזה אחר זה שורה של נואמים נכבדים, כולם זכו להיות בשנות נעוריהם ב770, חלקם זוכרים את הרבי מיד עם בואו, ואחרים – מעלים זכרונות מתקופות מאוחרות יותר. כיום כולם תופסים מקום נכבד בפעילות החב"דית, והפעם ניתנה להם ולציבור הזדמנות לספר ולשמוע על ה"ימים ההם".

הנואמים היו:

ר' צבי פאגעלמאן – שליח הרבי בוואסטר, ר' זלמן פויזנער – שליח הרבי בנאשוויל, ר' משה לאזאר – שליח הרבי במילאנו, ר' ישראל גורדון – מנהל הישיבה במאריסטאון.

בין הדברים שילבו הנואמים סיפורים, קטעי שיחות ופניני ביטויים שזכו לשמוע מהרבי בתקופה הראשונה לבואו לארה"ב, בנושאי התעוררות לתורה ותפלה, אודות החובה להפיץ את מעיינות היהדות והחסידות חוצה, וכו'.

כמו"כ הושמעו דברים מעניינים במיוחד ע"י ר' שלום דובער לוי – שזכה להיות העורך של סדרת ה"אגרות קודש" באמצעותם התגלה תאריך בואם של הרבי והרבנית – דברים שהיו תגליות נוספות בפרשת מסע ההצלה של הרבי והרבנית.

בין הדברים העלה הר' לוי'ן דיון על האופן בו יש לכתוב את שמה של הרבנית. [לאחר מכן הכניס לרבי את תוכן נאומו, וזכה לקבל שתי מענות קודש ארוכים – שמהם עולה כי האופן הנכון הוא – "מושקא"].

בין הפרקים הושרו ניגונים חסידיים, והקהל אמר "לחיים" על היי"ש שהרבי הואיל לתת עבור התוועדות זו, כאשר כל אחד מאחל לרעהו שיום סגולה זה ינוצל כראוי ויביא להתעוררות אמיתית בכל ענייני הפצת המעיינות.

על הדו"ח שהכניסו מנהלי ההתוועדות הואיל הרבי לענות: "אזכיר על הציון שתהא פעולה נמשכת ובהוספה".

תש"נ

לרגל כ"ח סיון יצא לאור "קונטרס כ"ח סיון – תש"נ" ובו מאמר ד"ה "והנה פרח מטה אהרן וגו'", שאמר הרבי בהתוועדות ש"פ קרח, א' דר"ח תמוז ה'תשל"ג.

במהלך כ"ח סיון והימים הסמוכים ניגנו הקהל בכניסתו וביציאתו של הרבי את הניגון 'ופרצת', והרבי עודד את הניגון בידו הק' כמה פעמים.

כמידי שנה התקיימה בביהמ"ד התוועדות חסידים. ההתוועדות החלה בשעה 10:00 ונוהלה בניצוחו של ר' מאיר הארליג. תחילה חזר ר' יואל כהן את המאמר החדש שיצא לאור, ולאחר מכן התוועדו עד אור הבוקר.

כמו כן ברחבי תבל נערכו התוועדויות בקשר עם התחלת שנת היובל לכ"ח סיון.

תנש"א

בשנה זו, "יובל שנים" לנס ההצלה ולמהפכה הגדולה שחוללה הגעתו של הרבי ל"חצי כדור התחתון", צוין היו"ט של כ"ח סיון באופן יוצא מן הכלל. הדבר בא לידי ביטוי בשלל המאורעות שהתרחשו בבית חיינו וברחבי תבל.

הכנות

כבר משך זמן לפני היום הבהיר ניכרה תכונה בקרב החסידים אשר ערכו פעולות שונות לרגל היום.

בהתקרב החג, הכין הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק מודעה אודות גודל מעלת היום על מנת לפרסמה בעיתונים שונים. ואכן הופיעה בעיתונים "כפר חב"ד" "אלגעמיינער זשורנאל", "יום השישי" ועוד, מודעה הנושאת את הכותרת "הודו לו ברכו שמו" – ומעוררת את בני ישראל בכל אתר ואתר לקראת היובל המיוחד להצלת הרבי.

כשדיווח ע"כ לרבי ענה הרבי: "וימשיך לבש"ט ובהוספה וכו' אזכיר עה"צ".

גם בישיבת תומכי תמימים המרכזית החלו ההכנות בעוד מועד.

בימים הסמוכים לכ"ח סיון נערכה אסיפת-כינוס "הקהל" לתלמידי הישיבה, לעורר על ההכנות המתאימות.

מנהל הישיבה הרב דוד ראסקין דיווח על כך לרבי. בדו"ח כתב ש"מקוים שיהי' המושך טוב וכו'", וזכה למענת הרבי על כך: "ובהוספה מחיל אל חיל וכו'. אזכיר עה"צ".

בתלמוד תורה חב"ד בבני ברק שקדו תלמידי כתה ב' ללמוד משניות בע"פ ונבחנו עליהם כמתנה לרבי לקראת כ"ח סיון. הנהלת המוסד מסרה לרבי את רשימת התלמידים שנבחנו, וזכו לקבל מענה: "נתקבל ות"ח ת"ח, והענין והזמ"ג להצלחה רבה בכהנ"ל וכו', אזכיר עה"צ".

בשבת פר' שלח תנש"א, לכבוד יום הבהיר כ"ח סיון, הלכו התמימים ואנ"ש להקהלת קהילות (ב'איסט סייד' במנהטן) בכמה בתי-כנסיות נוסף על הרגיל.

הרבי מסר למארגנים את המענה כללי פרטי של אותם ימים: "נת' ות"ח ותהא פעולה נמשכת ובהוספה והזמ"ג, כנתינת כח דחז"ל וברכתם דכל המוסיף מוסיפין

ב"ה, סיון ה' תהיה שנת אראנו נפלאות

הודו לו ברכו שמו

ביום השני הבעל"ט, כ"ח לחודש סיון תנש"א, ימלאו יובל שנים ליום זכאי, בו זכינו ורבינו הגדול, אביר הרועים, קדוש ה', רבם ומאורם של כל ישראל, הו"כ **אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש**, ניצל בחסדי השי"ת ממסטר הכובש הנאצי ימ"ש, והגיע לארצות-הברית של אמריקה, ביום כ"ח סיון תש"א. יום זה הביא לתמינתו של ממש בשדה הפצת היהדות והחדרת אור התורה והחסידות ברחבי אמריקה וקנדה, וממנה לכל קצווי תבל ועד ליבשת אוסטרליה הרחוקה. למן הרגע הראשון של הופעתו באמריקה, בו הוטלה עליו ע"י חותנו הק' כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ זיע"א, המשימה הקדושה, לנצל את נאונותו העצומה בכל מקצועותיה של תורה, עוצם קדושתו ורוממותו השגותי, להפרכת השמחה הרוחנית של העולם הרחב וכיבוש באור תורה ואמונה טהורה, ועד עיצומם של ימינו אלה, עומד רבינו הקדוש שליט"א בראש מערכה עקבית נמרצת וחסרת תקדים של דחיית חושך הגלות, ע"י הפצת אור התורה והמצווה בכל קצווי תבל, שבה נוטלים חלק אלפי אלפים שלוחים ושלוחי שלוחים, אשר שם שמים מתאהב על ידם.

וב"ה שזכינו שבמשך תקופת חמישים השנה, התבסס והתרחב קהל עדת החסידיים ההולכים לאור תורת רבותינו הקדושים בממדי ענק ורבות אלפי ישראל שותים בעמא את דברות קדשו; הודלק ניצוץ אמונת ה' בלבות מיליוני יהודים בני א"ל חי, עד שכמעט אין פינה בעולם שאין בה מקום תורה, בחי תפילה ומקוואות טהרה, ומסודות חינוך על טהרת-הקודש; נשמרה נחלת הקודש בארצות המיצר והמצוקה בפעילות מסוימת של מסירות-נפש שתוצאותיה הברוכות נראות כיום לעיני כל; מאות אלפי בני העם הזה נבוכי אמונה ותעוה דרך חזרו אל צור מתבצתם והקימו בתיהם למי רוח ישראל סבא; ועוד ידו תק' נטויה ב"ה להמשיך כהנה וכנהג.

במלאות חמישים שנה ליום גדול זה, עוודנו עומדים תחת רושם הנהגתו המופלאה של רבינו הק' שליט"א רועם ואוהבם של כל ישראל, שכמו באירועים דומים בעבר, באה שוב לידי ביטוי בימי הניסים והנפלאות הגדולות של "משבר המרץ", ואזינו קשובות לקריאת הקודש היוצאת לאחרונה מפה קדשו להגביר את האמונה והציפיה הנמרצת בביאתו הקרובה מאוד של משיח צדקנו, ע"י התחזקות בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור והתעסקות בהלכות וענייני הגאולה – ויחד עם ההודאה על גדול חסדו ית' עמנו עד הלום, עיני כל ישראל נשואות למרום בתפילה עמוקה ובכרכת לב פנימית, שאיריך השי"ת ימיו ושנותיו בנעימים, וימים על ימי מל"ך יוסף, מתוך בריאות ומנוחה, ובקרבן קרוב משם נלך כולנו יחד לקבל פני משיח צדקנו ומלכנו הקדוש שליט"א בראשנו.

יוסף-יחזק הכהן גוטניק
מלבורן, אוסטרליה

המודעה שפרסם הרב גוטניק בעיתונות

לו, ובמיוחד ברכתו דהקב"ה שתוספתו מרובה כו'. והזמ"ג שבאים מחודש אייר (ר"ת האבות ורחל – רגל הד') כמפורש בכמה מקומות. ונמצאים בירחא תליתאי בו ניתן אוריין תליתאי לעם תליתאי ור"ח שלו יומא תליתאי, בשנת ה'ת"ת (תהא) ש(נת) א(ראנו) נ(פלאות). אזכיר עה"צ".

מענה זה נמסר גם לכל תלמידי ישיבה גדולה במלבורן אוסטרלי' אשר לקראת היום הבהיר כ"ח סיון חתמו על מכתב, בו הביעו את ברכותיהם ואיחוליהם לרגל היום הבהיר, וכתבו את החלטתם להעלות על הכתב חידושי-תורה ולהדפיסם בקרוב בקובץ מיוחד.

"ועד כפר חב"ד" הודיעו לרבי על ההתוועדות המרכזית העתידה להתקיים, וקבלו מענה: "והזמ"ג והענינים וכו' וכו' אזכיר עה"צ".

קובץ "כ"ח סיון – יובל שנים"

לקראת יובל החמישים לכ"ח סיון עלה רעיון לעשות משהו מיוחד לרגל המאורע.

שנה לפני כן, לרגל מלאות ארבעים שנה לנשיאותו של הרבי, יצא לאור ע"י קה"ת קובץ "ויהי בארבעים שנה" שכלל שיחות בקשר לארבעים שנה, ובעקבות כך חשבו לעשות משהו דומה. ע"פ התייעצות עם המזכיר ר' חיים יהודה קרינסקי (חבר הנהלת קה"ת) הוחלט לעשות זאת דרך "ועד הנחות התמימים".

מספר ר' סימון ג'ייקובסון מועד הנחות התמימים: "בי"א ניסן תשמ"ב מלאו שמונים שנה להולדת הרבי. בסביבות חנוכה של אותה שנה העליתי בפני הרבי הצעה להוציא לאור לכבוד י"א ניסן קובץ שיכלול את המאמרי דא"ח שנאמרו בי"א ניסן במשך השנים. הרבי שלל את ההצעה, והוסיף: "ויציעו מה שא"צ להגהתי וכיו"ב".

[אחרי התייעצות עם מבינים כתבתי לרבי הצעה חדשה: להוציא לאור קובץ שיכלול עניינים מדא"ח הקשורים לי"א ניסן, יום הולדת, שמונים שנה וכיו"ב, ובתור הוספה – ליקוט מאמרים אודות תולדותיו ופעולותיו של הרבי. הרבי ענה (תצלום א): "להו"ל הקובץ – שמטרתו תורה", ובהמשך לכך פירט מה יכלול הקובץ, ובנוסף לכך הורה הרבי להדפיס מהדורה מיוחדת של ספר התניא (אותו חילק הרבי במשך שעות ארוכות למשתתפים בהתוועדות י"א ניסן)].

מכך למדתי שהרבי נותן מקום להצעות מעין אלו באתערותא דלתתא – "ויציעו".

ב"ועד הנחות התמימים" (שבראשו עמד ר' סימון ג'ייקובסון) עסקו כמה בחורים (ביניהם: התמימים אליעזר יהושע זקליקובסקי, שמואל קראוס, משה שטערן, זלמן שמוטקין ועוד) ללקט שיחות ומאמרים השייכים ליום זה. בנוסף לכך הם אספו מסמכים הקשורים להצלת הרבי והרבנית והחלו לערוך על פי המסמכים סקירה קצרה על פרשת ההצלה. כמו כן ראינו כמה מזקני החסידים שנכחו בעת בואם של הרבי והרבנית לארה"ב.

ר' סימון ג'ייקובסון כתב לרבי על הרעיון בצירוף החומר שהוכן, וביום ראשון כ' סיון השיב הרבי (תצלום ב): "כהנהלת אגו"ח וצאגו"ח ויהא בהצלחה רבה".

מיד כתבו העורכים למזכיר הרב חזקוני (מאגו"ח) ולר' דוד רסקין (מצאגו"ח) והם

בס"ד. יום ד' ט' חצוה, ח' אדר ה'תשמ"ב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

בהמשך לש"ס כ"ק אדמו"ר שליט"א (בכ"ד סבת העבר) בנוגע מה להו"ל לקראת י"א ניסן הבע"ל (שמונים שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א), "גיצועו מה שא"צ להגהתי וכיו"ב" - הננו מציעים בזה (ע"פ מה שכו"כ הציעו):

להו"ל "קובץ י"א ניסן", הכולל (מכל הבא לקמן - מצו"ב צילומים): 1) ר"ם מחולדות כ"ק אדמו"ר שליט"א - הנדפס ב"היום יום" (הוצאה חדשה) בתחלתו. 2) כרכות, שיחות ומכתבי כ"ק אדמו"ר שליט"א לאלו שברבו אהבו י"א ניסן (בכתבים שלפניו) - לדקו מהנדפס בלקו"ש (ח"ד, הי"ב וח"ד כו"). 3) קאפיתל ס"א דהתלים (עם פירושים) עם רשימות הצ"צ ע"י (הנדפס ביהל אור). 4) שיחת יום א', י"א ניסן הש"ס (מכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ) נדפס כס"מ תש"ח. 5) אגרות מל' לוי"ב ז"ל (אביו של כ"ק אדמו"ר שליט"א) לכ"ק אדמו"ר שליט"א ליום הולדתו י"א ניסן (ג' אגרות). 6) מאמר (רשימות) הצ"צ ע"ה"פ ימי שנותינו בהם שבועים שנה ואם בגבורות שמונים שנה גו' (שלא נדפס עדיין) מבכתי"ק הצ"צ (בהכפלאך שהגיעו לאחרונה). 7) ביאור בתורה לוי"צ על פסוק הנ"ל שנדפסו ביהל אור, וכנראה שהם קיצורים למאמר הנ"ל. 8) ביאור בתורה לוי"צ על פסוק הנ"ל שנדפסו (חולין כד, ב) "אחרו עליו על רבי הנינא שהי" בן שמונים שנה והי" עמד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו, אמר רבי הנינא חמין ושמן סטכתי אמי בילדותי הן עמדו לי בעת זקנותי" - בב"ה הנ"ל (6 דף) מנאמר (גם) הענין דשמונים שנה. 9) ואלו-לדפוסת גם ציורים למקומות בדא"ח המבארים הענין דשמונים שנה. 10) מנהגי יום הולדת: א) "היום יום י"א ניסן. ב) ספר המנהגים-חב"ד מנהגי יום הולדת. ג) איזה הערות כשחות כ"ק אדמו"ר שליט"א ע"ד יום הולדת. ד) אולי גם חלק משיחת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ (בלקוסי דיבורים) ע"ד יום הולדת. ה) כ"ק הנ"ל כולל בערך שישים וחמס עמודים.

בלקו"ש ח"ה נדפס שיחה (סאמרה) כ"ק אדמו"ר שליט"א בי"א ניסן תשכ"ג, שנת הששים לכ"ק אדמו"ר שליט"א) אודות שישים שנה; ובלקו"ש ח"ד (בהופעות) נדפסו ביאורים כקאפיתל ע"א דהתלים (השייך לשנה השבעים), סאמרה כ"ק אדמו"ר שליט"א בסנת חש"ב. שנה השבעים לכ"ק אדמו"ר שליט"א - אבל אולי אינו כדאי להדפיס זה בהנ"ל?

ובתור הוספה לקובץ הנ"ל - אולי כדאי גם להדפיס איזה סאמרים מאנ"ש כו' שיחיו אודות כ"ק אדמו"ר שליט"א (הולדותיו, פעולותיו וכיו"ב) שנדפסו ב"רי אידישע היים", "בסאון חב"ד" וכיו"ב?

אקו בקזפד - אולען תורה
 ואכן וזל הסדר: אלא אור דקראי פ' (וע"פ) פ"א (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)
 אלא אור ע"י יתע"ע (6-3 ע"ע)
 הוציא אור ע"י יתע"ע (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)
 הוציא אור ע"י יתע"ע (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)
 הוציא אור ע"י יתע"ע (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)

ועוד יעברו אקו (המנהל) יעלה ע"י יתע"ע (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)
 ועוד יעברו אקו (המנהל) יעלה ע"י יתע"ע (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)
 ועוד יעברו אקו (המנהל) יעלה ע"י יתע"ע (ע"פ המאמרים) (ע"פ קציה סוד)

א | להו"ל הקובץ - שמטרתו תורה.

מענה הרבי לקראת י"א ניסן תשמ"ב - שמונים שנה - על ההצעה להו"ל "קובץ י"א ניסן", ובו הוראות מפורטות לגבי הקובץ וכן לגבי הוצאה מיוחדת של ספר התינא לרגל י"א ניסן, אותו חילק הרבי למשתתפים בהתועדות י"א ניסן.

בס"ד.
 בקשר לכ"ח סיון הבע"ל, יובל שנים מיום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית
 נ"ע - יבחל"ח - מעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצה"ב (ביום ב', כ"ח סיון תש"א) -
 ההצעה (בהתדברות עם הנהלת קה"ת): להו"ל קובץ "כ"ח סיון - יובל שנים", הכולל:
 (א) תולדות פרשת ההצלה וההעברה לארצה"ב, והתחלת עבודת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 בהגיעו לכאן.
 (ב) תיאור התועודות כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת הקבלת פנים בהגיעו לכאן (שהתקיימה
 בליל ששי פ' קרח, בדרי"ח תמוז, ג' ימים לאחר שהגיעו לכאן), ואולי גם ר"ד נקודות
 ההתועודות - בביאור ענין ארבעה חייבים להודות, ועוד (משתדלים כעת לברר תוכן הדברים
 אצל השומעים והמשתתפים בהתועודות ההיא).
 (ג) ליקוט שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א בקשר עם ט' אדר וכ"ח סיון, בביאור ענין ההעברה
 והעבודה בחצי כדור התחתון.
 (ד) מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"ל (בקונטרסים בפ"ע) בקשר עם כ"ח סיון.
 סימון יעקבסאן

מנייה כ"ח אדמו"ר שליט"א 712 א, 5 סיון תש"א:
 "כהנהג" אצל אדמו"ר שליט"א
 אי"א 712 אדמו"ר שליט"א

ב | מענה הרבי (בכ"ח מעתיק) על הצעת ההו"ל של הקובץ

Tel.: NY 4214 3-4281
 PH 4214 8-4270

TZEHREI AGUDAS CHAHAD
 LUBAVITCH YOUTH ORGANIZATION
 Under the Auspices of
 The Lubavitcher Rabbi שליט"א
 Central Office 1957 תל אביב
 770 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN 13, N. Y.

כ"ח
צעירי אגודת חב"ד
 תחת נשיאות
 כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש

ב"ה כ"ב סיון חנש"א

כבוד הרב סימון יעקבסאן
 ועד הנחות התמימים

שלום וברכה!
 בקשר שאלתו אודות להוציא לאור קובץ
 " כח סיון " וכותב שזה בהתדברות עם הנהלת קה"ת
 וגם קבל מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א " כהנהלת אגו"ח
 וצאגו"ח ויהא בהצלחה רבה "

לאחר ההתדברות עם חברי הנהלת צאגו"ח
 המענה : שדבר טוב להוציא קובץ כ"ח סיון אבל צריך
 (לאחר שיכינו הקובץ) שיהי' ב' מוסחים שיעיינו
 תוכן החומר ,

בכבוד רב
 ובהצלחה רבה וכו'
 הרב דוד ראסקין
 שערמאן עקז. קאמיטי

ג | מענה צא"ח על הצעת ההו"ל של הקובץ

אישרו את הוצאת הקובץ, אך התנו זאת בכך ששני מומחים יעברו על הקובץ (תצלום ג).

בינתיים נוספו פרטים רבים לסקירה, וכן צורפו כמה צילומי מסמכים.

עם הזמן, עלה רעיון לערוך הנחה מההתוועדות הראשונה של הרבי בארה"ב. העורכים תחקרו חסידים שנכחו בהתוועדות על זכרונותיהם, אך הנוכחים לא זכרו את תוכן המדובר, אלא רק פרטים קטנים ונקודות כלליות. ר' לייבל פוזנר זכר שהרבי אמר שאומרים על הבחורים האמריקאים כי הם בקיאים בלקוטי דיבורים והחל לבחון אותם, ר' צבי פאגעלמאן זכר שהרבי דיבר על ארבעה צריכים להודות וביאר את שמות הנוכחים.

בין החסידים שנכחו בהתוועדות זו נמנה הר"ר בערל בוימגרטרן. ר' בערל הי' שולח לחבירו ר' הירשל שוסטערמאן (משיקאגו) גלויות שעל גביהם כתב פרטים מהמאורעות בבית חיינו. בין הגלויות נכתב התוכן המדובר בהתוועדות. העורכים פנו אליו בבקשה לקבל ממנו את הגלויות אך הוא אמר שלפני שנים – בשנת תשח"י – ביקש ממנו הרבי את הגלויות, ומאז נשארו הגלויות אצל הרבי.

בתקופה שקדמה לזה, א' מהבחורים שעסק בהכנת הקובץ עסק בעריכת הספר "ימי בראשית". רק מספר שבועות קודם לכן הואיל הרבי להגי' (בהפתעה) במיוחד עבור הספר את השיחה שנאמרה בשנת תש"ח אודות משחק ה"שאח". בעקבות זה ראו המארגנים סיכוי שהרבי יגי' את ה"ראשי דברים" שהכינו, אף שכאן הי' הרבה פחות חומר להגיש להגהה.

המארגנים גם ידעו שהרבי נהג באותם שנים לכתוב לעצמו מתורתו, וחשבו שייכתן שגם בהתוועדות זו הי' כך וא"כ נמצא אצל הרבי ראשי פרקים (על כל פנים) מהמדובר באותה התוועדות.

את כל הרעיונות והסברות הללו כתב ר' סימון לרבי. למכתבו צירף את ה"תיאור ור"ד התוועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת הקבלת פנים" שהכינו, ובסופו כתב: "ואולי לשלימות הענין – אפשר שכ"ק אדמו"ר שליט"א יזכנו עם נקודות בקיצור מתוכן הדברים, שעל יסוד זה ירשמו הדברים בצורת שיחה עם ציוני מ"מ וכו', ועי"ז – יזכו לדורות לשיחה יסודית כזו. על ה"תיאור ור"ד התוועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת הקבלת פנים" כתב הרבי (תצלום ד): "בטח יגיהו עוד הפעם קודם ההו"ל". על בקשת ר' סימון שהרבי יגי' את החומר כתב (תצלום ה): "אין הזמ"ג כלל".

בעל פה נמסר לר' סימון שבקשר לגלויות של ר' בערל בומגרטרן השיב הרבי שיחפשו בביתו הק' ובספרי', אך החיפושים לא נשאו פרי.

בס"ד.
 בקשר עם הצעה להו"ל קובץ "כ"ח סיון - יובל שנים" (ומענה כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתאם לגורל האגדה (כ"ח)
 - קבלנו על זה הסכמה מהנהלת הג"ל.
 בין הדברים שהחשיבים להדפיס בקובץ זה נוספו לתולדות פרשת הצלה וההעברה לכאן, ושיחות בקשר עם העבודה
 בחצי כדור התחתון הוא - תיאור ור"ד התועדות כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת הקבלת פנים בהגיעו לכאן בשנת תש"א
 (שהתקיימה בליל ששי פ' קרח, בדר"ח תמוז).
 והשתדלו בכל הכחות לברר תוכן הדברים של התועדות היא אצל השומעים והמשתתפים בהתועדות ושהרי
 התועדות היא תופסת מקום חשוב בפרשת כ"ח סיון, כי היא התועדות ושיחות אדמו"ר שליט"א שדיבר כ"ק אדמו"ר
 שליט"א בהגיעו לכאן, ויש לשער שנאמרו או כמה ענינים עיקריים בנוגע להעבודה חדשה בחצי כדור התחתון,
 ובמשך שבוע עשבר דברתי עם כ"כ שנוכח בתועדות היא ולע"ע עלתה בידי רק נקודות צרות מתוכן התועדות
 הבאות להלן:
 התועדות התחילה בתשע בערב. נכחו אז כשני מנינים חצי ובראשם רבני ווקני החסידים. בתחלה ביקש מהם כ"ק
 אדמו"ר שליט"א לדבר אך הם טרבו ובקשו לשמוע את כ"ק אדמו"ר שליט"א. כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש באם יש להם
 איזה שאלות בחסידות, וגם שאל על שםם ושם אסם. ולאחר שהציעו כמה שאלות והגידו שםם - פתח כ"ק אדמו"ר
 שליט"א בענין "ארבעה צריכים להודות", ודרש על כל אחד מהארבעה, וביארם ע"פ נגלה, ע"פ קבלה וע"פ חסידות.
 ע"ד החסידות הביא ביאור אדמ"צ בדרך חיים (שער התפלה פל"ו). ש"ארבעה צריכים להודות" קאי על יודת הנשמה
 לפתח בנקו, ויש בה כל הדי' דרנות (וישב בבית האמורים, יודי חיים וכו'), וכמבואר גם בדרושי האגדה של ר"ב תמוז.
 ובתוך הדברים דובר על טאמר ונאות כ"ק אדמו"ר מהורייצ, וביאר גם הפנים שבעל האגדה לא בירך ברכת הגומל
 עד לאחרי הורתו לכתו (כי אין מברכים עד שתורו לברויו).
 ובהמשך השיחה קישר את ביאור הג"ל גם עם שמות האנשים הנוכחים בהתועדות, וגם תירץ את שאלות שהציעו
 בחסידות, ובחשך לוח - פנה אל כמה מתלמידי הישיבה שהיו נוכחים בהתועדות - שהיו סקובצת תלמידים שנמנו
 בשנת תרע"ט מארצ"ב אל אטמוואצק - ואמר: ע"פ המבואר לעיל נמשך לדבר בענינים שבשארם בהם באמצע בעת
 השיחה על הרכבת בצרפת בדרך לאטמוואצק (שתלמידים הג"ל עברו אז צרפת ברכבם לאטמוואצק וכ"ק אדמו"ר שליט"א
 שתגורר בפארוי הגיע לתחנת הרכבת כדי לפגושם ויבר עמדם מספר שעות עד נסיעת הרכבת) - אבל לא זוכרים
 תוכן הדברים.
 בהמשך התועדות אמר: "אמורים על החתומים האמקראים שהם בקיאים בלקוטי דיבורים", והמשך לבחון את
 התלמידים בקלדר. וע"פ וברון אחרים שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א אם העולם מכיר את הגנון של רבי מיכל מולמשוב,
 ואמר שיש בזה ב' נוסחאות - נוסח ר' מיכל דווארקי. ונוסח אחר, וגיננו בנוסח של ר"ם דווארקי. אחרים זוכרים
 שסופרו זה אירע ביום השיק (נ' תמוז) שלאחרי, בתועדות כ"ק אדמו"ר מהורייצ, וכ"ק אדמו"ר מהורייצ שאל אם
 מישתו יודע הניגון של ר"ם ולאפשרונוק בנוסח של ר"ם דווארקי, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ניגן אותו.
 התועדות נמרה בשלש לפנות בוקר, ועשה רושם גדול על כל הנוכחים, שמעולם לא שמעו דיבורים כמגנו זה (כפי
 סיפורם המשתתפים).
 עד כאן מהה שבידנו עד עתה. וכנראה שהו ממש פכים קטנים מהמדובר בתועדות היא (שארבה שש שעות).
 וכדי להשלים הענין - שאלנו את המזכירות (ר' יהודה ל"ב גראנער שי') והפשונו גם בספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א
 באם יש איזה רשימות מהשיחות דאו וכי ע"י החקוד שלנו נודע לנו שר' בערל בוימגארטן ע"ה ה' רושם הדברים
 ששמע וראה בתצורת רבינו במשך השנים (תש"א ואילך) והי' שולח הרשימות על "פאסט-קארטלעך" אל ר' הירשל
 שוסטערמאן שי' שסיקאנא (מ"כ שלח בערך מאתיים, שלש מאות כרטיסים), ובשנת תשי"ז-י"ח (בערך) ביקש כ"ק
 אדמו"ר שליט"א וקיבל ממנו כרטיסים אלו (ואמר לו שאין מה להפחד, עם וועט גיט פארלארן גיין) - כן שמענו מר'
 שוסטערמאן ומכנו של ר' בערל בוימגארטן בשם אביו. וכן יש רשימות מומנים שהם על עור כמה, כמו ר' העביר
 ע"ה, אבל לא מצאנו מהו שום דבר לע"ע.

ד | נסח גיהנו עוה"פ קודם ההו"ל.
 הוראת הרבי להגי' שוב את הר"ד שנתקן מההתועדות הראשונה באר"ב

2-2 - 27/10/80
 ואולי לשלימות הענין - אפשר שכ"ק אדמו"ר שליט"א יזכנו עם נקודות בקיצור מתוכן הדברים, שעל יסוד זה
 ירשמו הדברים בצורת שיחה עם ציוני מ"מ וכו', ועי"ז - יזכו לדורות לשיחה יסודית כזו.
 ואף שלא זו הדרך, והדרך הוא לחפש ולברר אצל השומעים וכו' - הרי מפני גודל השיבות הענין בעיני - הגני מוסר
 הבקשה בשם כ"כ מנה"ל, שהיות שאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א "עם וועט גיט פארלארן גיין", אולי תתה הוא הנתן
 ובקשה זו היא הבלי לקבל עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א אך אפשר להשיג רשימות הג"ל וכו"ב. ובפרט ע"פ בקשה
 לבנית של הרב ר' מאיר גרינברג שי' (שהי' מהבחורים ששמע שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א על הרכבת בניסיעות
 לאטמוואצק והמשך השיחה בשנת תש"א, אבל לצערו שכת תוכן הדברים), שאמר לי לבקש בשמו בזה הלשון: "רבי, גיט
 אונז צוריק די שיחה".
 והגני מבקש מלמתחילה מחילה וסליחה כו' ושלא היי' שום ספידא באם עברתי את הגבול ע"י בקשה הג"ל, ואפע"כ
 לא מנעתי את עצמי מלבקש - מפני גודל התועלת והשמחה שתהי' מזה, און זאל דאס זיין מיין ברעסטע עוולה, אבל
 השבתי שכדאי הרב ואיך אפשר להמציץ אפשריות כזו באם כולי האי ואולי יריושו מזה לגלות עוד שיחה שלילא
 השתדלות זו אולי וואלט געבליבן באהלטן.

סימן יעקבסאן
 ה | אין הזמ"ג כלל.
 מענה הרבי בכתי"ק על הבקשה כי ירשום ר"פ מההתועדות הראשונה באר"ב

ע"פ הוראת הרבי מסרו המארגנים את החומר שנאסף ונערך לכמה מומחים (ביניהם: ר' דוד אולידורט ור' צבי הירש גאנזבורג) להגהה נוספת.

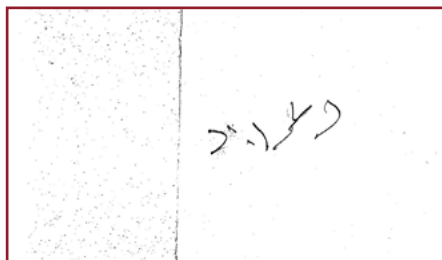
כשהקובץ הי' מוכן הכניס ר' סימון את כל החומר לרבי על מנת לקבל אישור סופי (תצלום ו). הוא הכניס לרבי את הקובץ בצירוף פתקא (המבארת את עניינו של הקובץ) ביום ששי - כ"ה סיון.

ביום ראשון כ"ז סיון הוציא הרבי את החומר. הרבי ציין על גביו "מהיר" (תצלום ז), וכתב בתאריך הפתח דבר "ערב כח סיון" (תצלום ח).

בינתיים עלתה הצעה לצרף ר"פ מתולדות הרבי מאז הגיעו לארה"ב כפי שנדפסו בשלשלת היחס והרבי אישר את ההצעה. כמו"כ צורף לקובץ המאמר שי"ל מוגה במוצש"ק (ד"ה "כימי צאתך" תשל"ח).

בס"ד.
 בקשר ל"קובץ כ"ח סיון - יובל שנים" (שקבלנו על זה הסכמה מהנהלת אגו"ח וצאוגו"ח, כהוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א - מצו"ב א) דף השער של הקובץ, (2 הפתח דבר, 3) מפתח הקובץ, (4) סקירה היסטורית קצרה על פעילות ההצלה והעברה לארצה"ב (הוכנה ונרשמה ע"י הת' שמואל קראוס ושניאור זלמן שמוטקין שיחיו. והרה"ת צבי הירש גנזבורג ודוד אולידורט עברו והגיהו את זה. חלק מהחומר הגיע באדיבותו של הרה"ת שאול שמעון שי' דויטש). (5) תיאור ונקודות קצרות מההתוועדות הראשונה של כ"ק אדמו"ר שליט"א בארצה"ב, "קבלת פנים", שנערכה בליל ששי, בדר"ח תמוז ה'תש"א.
 וכן מצורף ר"ד כ"ק אדמו"ר שליט"א משיחת ש"פ שלה, כ"ח סיון תשמ"ו (בענין ההנעברה לחצי כדור התחתון) שהכינו זה עתה מחדש (ועדיין לא נדפס) בעד הקובץ*.
 * מלבד שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א שנלקטו בקובץ זה משיחות שכבר הוגהו ונדפסו בלקו"ש וכיו"ב.

1 | הפתקא שצירף הרב ג'ייקובסון לחומר הקובץ שהכניס לרבי

2 | מהיר. כתי"ק הרבי על גבי חומר הקובץ שהונס אליו

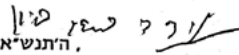
(מהוריי"צ) נ"ע בט' אדר בשנת ה'ש"ת - שאו הועבר והושרש מרכז חסידות חב"ד ב"חצי כדור התחתון", ומשם יוצאת האורה לכל העולם כולו.

מב' טעמים אלו חוגגים בקהילות ישראל מידי שנה בשנה את היום המיוחד של "כח סיון", בארגון התוועדות חסידיות בהם עוסקים בדברי התעוררות ובקבלת החלטות טובות, להוספה בכל עניני תורה ומצוות; לימוד בתורה הנגלית ותורה הפנימית וקיום המצוות בהידור, ובעיקר להוספה בפעולות להתחזקת התורה והיהדות ו"הפצת המעינות חוצה" - בהתאם לאופן המיוחד בעבודה זו שהתחדשה בהגעת רבותינו נשיאינו ל"חצי כדור התחתון".

במלאות יובל - הנקרא "עולם" - שנים מיום סגולה זה (תש"א - תנש"א) הננו מו"ל קובץ הנוכחי שבו ליקוט עניינים בנושאים הנזכרים.

ויהי רצון, שע"י הוספה בעבודת בני"ה הפצת המעינות חוצה מתוך צפי' ותשוקה לביאת המשיח - אשר זהו מהעניינים המיוחדים שהודגשו בעבודת ב"ק אדמו"ר שליט"א לכשהגיע לארצה"ב - יתקיים כבר מילוי הבטחת מלך המשיח להבעש"ט בשאלתו אימתי "אתי מר" - "כשיפוצו מעינותיך חוצה".

מערכת "אוצר החסידים"

 ה'תנש"א (הי' תהא שנת אראנו נפלאות)
 שנת הצדי"ק להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א
 ברוקלין נ.י.

- (1) ע"ד לשון חז"ל ר"ה לא, סע"א ואילך.
- (2) ראה ספר השיחות ה'ש"ת ס"ע 125 ואילך. לקו"ש ח"ג ע' 836. שיחת ש"פ קרח ותשמ"ט ס"א (נדפס בקובץ זה).
- (3) כידוע בנוגע למאסר וגאולת אדמו"ר הזקן, שאו התחיל עיקר הענין דיפוצו מעינותיך חוצה (ס' השיחות תורת שלום ס"ע 112 ואילך).
- (4) ברכות נד, ב. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"ח. טושו"ע או"ח רס"ט. הל' ברכות הנהנין לאדה"ז פי"ג ה"ב.
- (5) פרש"י חוקת כא, כא. (6) קידושין טו, א. מכילתא ופרש"י משפטים כא, ו.
- (7) ראה שיחת ח"י ניסן תשמ"ח. ולהעיר שזהו גם ממטרות היסוד ד"מחנה ישראל" - "לפרסם האמת אשר לאלתה לתשובה - לאלתר לגאולה שלימה ע"י משיח צדקנו" ("סקירה קצרה" אודות "מחנה ישראל" - נדפסה ב"היום יום", ועוד).
- (8) אגרת הקודש הידועה דהבעש"ט - נדפסה בס' כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

ח | תאריך ה"פתח זנר" של הקובץ בנתי"ק

ביום שני כ"ח סיון בשעה שהרבי נסע לאוהל קיבל ר' סימון גייקובסון טלפון מהמזכיר ר' יהודה ליב גרונר.

"כמה הדפסת?" שאל הריל"ג. ר' סימון השיב "3-2 אלף". הרב גרונר המשיך: "האם יש אפשרות להדפיס 10 אלף?" ר' סימון ענה: "אם כבר מדפיסים מסתמא לא יהי' כל כך קשה". הריל"ג אמר לוודא שיהיו מוכנים 10 אלף עותקים של הקובץ בזמן תפילות מנחה-מעריב הלילה.

ר' סימון חשש מיד שזה מגיע מהרבי. מאוחר יותר הלך למשרדו של הריל"ג, ושאל אותו: "האם זה מגיע מלמעלה?" הריל"ג ענה "כן" אך - "ואל זיין שטיל [= שיהי' שקט]". והמשיך הריל"ג לספר, שלפני שהרבי יצא לאוהל אמר לו: "ס'קומט ארויס

די קובץ, מ'וועט דאס טיילן היינט ביי נאכט"³] = יוצא לאור הקובץ, יחלקו אותו היום בלילה].

מספר הרב ג'ייקובסון: "רצתי מיד למשרד "ועד הנחות התמימים" למעלה ואמרתי לכל הבחורים שעסקו בהכנת הקובץ את הבשורה. קשה לומר שהייתה צהלה ושמחה... הי' הרבה יותר מזה".

מהמזכירות סיפרו לר' סימון שהרבי עבר על הקובץ יותר מפעם אחת (!).

ש"פ שלה

כבר לקראת שבת כ"ו בסיון, החלו להגיע אורחים רבים ל-770 כדי לחגוג את כ"ח סיון במחיצת הרבי. כמו כן הגיעה קבוצת אורחים ממונטריאל, ועוד. מבעוד מועד נתלה על הקיר המערבי של בית המדרש שלט מאיר עיניים על עניינו של היום הבהיר כ"ח סיון.

בהתוועדות השבת הזכיר הרבי פעמים רבות את נושא ההודאה על יציאה מבית האסורים ואיחל שבקרוב יהיו כל בני ישראל בני חורין, וכשתבוא הגאולה בודאי יביאו ריבוי עצום של קרבנות תודה. היו שמצאו בכך רמז להצלתו של הרבי בכ"ח סיון, וקישרו זאת לדברים שאמר הרבי בהתוועדות הראשונה שהתקיימה עם בואו לארצות הברית, כאשר דיבר בהרחבה על הנושא של "ארבעה צריכים להודות".

השערה הזו קיבלה גושפנקא כשהרבי הגי' את דבריו בהתוועדות זו, וכך נכתב בסוף השיחה: "מקריבים (לכל לראש) תודה על היציאה דכל בני ישראל ממאסר הגלות", ובהערה 159: "במכל שכן וקל וחומר מהיציאה ממאסר דאיש פרטי (ובשוה"ג: להעיר מהשייכות לכ"ח סיון) 'ארבעה צריכים להודות'. ועל אחת כמה וכמה היציאה דכל בני ישראל מהמאסר דכל ד' הגלויות לגאולה שאין אחריה גלות".

לאחר השיחה הרביעית, קיבל ר' מאיר הארליג קנקן יי"ש עבור ההתוועדות המרכזית של כ"ח סיון בבית חיינו.

3 יש לציין את המסופר מפי השמועה שלקראת יו"ד שבט תש"נ הציע המזכיר הריל"ג לרבי כי יחלק את הקובץ "ויהי בארבעים שנה" שי"ל אז, והרבי הגיב (תוכן הדברים) כי באם תתקיים חלוקה – יחלק תניא, ואילו כאן הודיע הרבי באתערותא דלעילא שיחלק את הקובץ!

יום ראשון

בחלוקת הדולרים יום ראשון כ"ז סיון, בירך הרב חיים הכהן גוטניק ע"ה את הרבי בהתרגשות: "אני כהן, שלוחא דרחמנא וכמו"כ שליח של כל עם ישראל, וברצוני להודות להקב"ה עם מזמור לתודה עבור ה-50 שנים שנמצא הרבי אתנו בארצה"ב. ועוד והוא העיקר, שהרבי יבטיח לנו ויברך אותנו שינהיג את כולנו לארץ ישראל, לזמן שהיובל נהוג, בבית המקדש השלישי, ושם ככהן ראשי אזכה להקריב קרבן תודה, והלחמי-תודה יהיו שהרבי יתוועד עם כלל ישראל".

על כך ענה הרבי: "בתוך כלל ישראל, והוא העיקר, זאל זיין כולם ביחד [= שיהי' כולם ביחד]. [נתן דולר נוסף ואמר:] זאל זיין כפליים לתושי, און די אלע גוטע ברכות [= שיהי' כפליים לתושי' וכל הברכות הטובות]".

בעת כניסת הרבי לתפילות בימים אלו ניגנו 'ופרצת'.

בין הבחורים הסתובבה שמועה, שביום ראשון בלילה – ליל כ"ח סיון אמר הרבי למזכיר הריל"ג שלמחרת בערב יחלק משהו. המזכיר שאל אם מדובר על המאמר שהגי' הרבי זה עתה. והרבי ענה: "נישט דער מאמר".

כמו כן הסתובבה שמועה שהרבי רוצה שמעמד הברכה יתקיים דוקא בבית המדרש הגדול למטה – כמו בי"א ניסן!

יום שני יום הבהיר כ"ח סיון

בשעה שמונה-ועשרה חזר הרבי מהאוהל, ובשעה שמונה וחצי ירד לתפילת מנחה. אותה שעה היה ה'זאל' כבר מלא בקהל עצום – רבים ידעו מראש כי הרבי עתיד לחלק היום את הקובץ המיוחד והקדימו לבוא.

כשנכנס הרבי לתפילת מנחה ניגנו הקהל "ופרצת" והרבי עודד את השירה, אך כשעלה על הבימה לא הסתובב אל הקהל. אחרי תפילת מנחה פנה הרבי אל הקהל ואמר "מכריז זיין וועגן מעריב" [= להכריז את זמן תפילת מעריב], והגבאי הכריז.

הרבי ירד מהבימה וניגש למקומו הרגיל בעת חלוקת דולרים בביהכנ"ס הגדול, והרב שנ"ז גורארי' החל באמירת ברכה מיוחדת להרבי בשם כל החסידים. בהתרגשות תיאר הרב גורארי' את המהפכה הרוחנית שהרבי חולל בארה"ב ובעולם כולו מאז בואו לארה"ב לפני יובל שנים ואיחל מקרב לב כי הרבי ימשיך לראות הצלחה מופלגה בכל פעולותיו הק' והקב"ה ימלא את כל משאלות לבבו הקדוש והטהור לטובה, עד

השיחה בהמשך לבונה אחרי מנחה

לעיקר – גאולה שלימה תיכף ומיד. בסיום ברכה זו ע"פ הוראת הרבי בירך הרב יוסף יצחק הכהן גוטניק שי' את הרבי בברכת כהנים (הרבי העיר (כשידו מכסה את הרמקול) כי יש להתחיל מההתחלה "וידבר גו", והרב גוטניק חזר על הברכה).

כאן השיב הרבי ברכה למברכים והיא היתה, למעשה, שיחה מיוחדת למהותו של היום המיוחד.

הרי 'נקודת' הדברים:

נהוג לקשר אירועים לעת התרחשותם. ובענייננו 'כח' בחודש השלישי שאף הוא מורה על חזק ד'חוט המשולש'.

ומכאן תוספת כח לגאולת כל ישראל. מה גם שעומדים לאחר השליחות "לתור את הארץ" בשליחות משה רבינו ו"לתור" הוא גם מלשון "ויתרון ארץ בכל היא" המורה על תכלית היתרון והשלימות שתהיה בגאולה, וידוע הקשר בין שלימות ל"פדה בשלום" לפי המבואר בחסידות על "פדה בשלום נפשי מקרב לי גו" – פסוק ששייכותו לגאולה ידועה.

ועניינו של יום הוא הפצת המעיינות חוצה דווקא מ'חצי כדור התחתון' שדווקא בו הגיעה ההפצה לידי שלימות ולא במקומות שבהם היתה ליובאוויטש עד אז (ליובאוויטש, רוסטוב, לנינגרד ופולין), אלא דווקא ב-770 (גימטריא "פרצת"), ויש בו השלימות דמאה פעמים שבע ועשר פעמים שבע. והעיקר שנבוא לגאולה

השלימה שכדי לזרזה יתנו שליחות מצוה לצדקה.

השיחה נמשכה כרבע שעה. לאחר סיום השיחה הביאו רבי מים שהכינו לנטילת ידים לפני תפילת מעריב, והרבי עלה על בימתו להתפלל תפילת מעריב.

אחרי התפלה הכריז הגבאי על הפסקה קצרה עד חלוקת הקונטרסים, אך הרבי הגיב, כשעל שפתותיו הק' חיוך קל, ואמר: "אזוי ווי מ'האט מכריז געווען אז ס'וועט זיין א הפסק, איז א שאד די צייט, במילא וועט מען מאכן א המשך" ... [= "היות והכריזו שיהי' הפסק, הרי חבל על הזמן, ולכן יעשו המשך"], ופנה מיד אל המיקרופון ואמר שיחת ק' נוספת. השיחה נפתחה בציון העובדה שמ"כח" בחודש עוברים לכ"ט בו שהוא ערב ר"ח יום חידוש הלבנה. והרי ישראל דומין ללבנה וכשם שהיא מתאחדת במאור הגדול כך הם מתאחדים עם הקב"ה באחדות מושלמת שכתוצאה ממנה באים מעשים טובים המביאים לגאולה שעל כל יהודי לרצות אותה ולבקש עלי' עד שתבוא ליד גילוי ותגלה פנימיות התורה, יהי' גלוי ה'יחידה' שבנשמה וכו', עד שיבוא בפועל משיח צדקנו שהוא ה'יחידה' הכללית של עם ישראל ויהי' שלימות הגילוי של "תורה חדשה מאתי תצא", תיכף ומיד ממש.

עם סיום שיחה זו (שארכה כשבע דקות) החלו המוני הנוכחים לעבור לפני הרבי והוא העניק לכאו"א בידו הק' 'קובץ כ"ח סיון – יובל שנים' בעטיפה אדומה, נתון בתוך עטיפה מפלסטיק ובה גם דולר שליחות מצוה לצדקה.

ההפתעה הייתה גדולה, כיוון שהיתה זו הפעם הראשונה, שהרבי הודיע שיחלק קובץ שכלול (לא רק ממאמרי חסידות ושיחות קודש, אלא גם) מסיפורים ועובדות היסטוריות ועוד.

"עשר גלויות גלתה ליובאוויטש"

בהמשך לשיחת כ"ח סיון כתב הרב צבי מאיר שטיינמץ לרבי מכתב, ובו הערה על השיחה. ובלשונו: "על כ"ח סיון ועשר גלויות של חב"ד מקושר עם מסעי הנודדים של התורה ממדינה למדינה ע"פ דברי החיד"א במערכת ספרים שלו ערך התלמוד ואסיפת הנצוצות (דברים נפלאים)".

הרבי ענה לו: "ות"ח על העלתו הערתו והארתו הזו".

במהלך חלוקת הקובץ

החלוקה החלה בשעה 9:20, ועד השעה 10:15 עברו הגברים. לכמה חייך במיוחד. לר' גרשון בער ג'ייקובסון אף נתן קובץ נוסף באמרו "פאר'ן צייטונג" [= "עבור העיתון"] ('אלגעמיינער זשורנאל'). בין העוברים א' מסר לרבי צ'ק, והרבי הניחו תחת סידורו.

משעה 10:15 עד 11:15 עברו הנשים, ואח"כ שוב עברו הגברים עד שעה 12:10.

בערך בשעה 11:30 לקח הרבי קובץ א' ושם תחת סידורו, וכעבור כמה דקות לקח קובץ נוסף והניחו מתחת הקובץ הראשון.

אחרי כשלוש שעות של חלוקה, בערך בשעה שתיים-עשרה ועשרה, יצא הרבי בזריזות כשהוא מעודד את שירת 'ופרצת'. ליד הדלת חילק לעוד כמה שלא קיבלו.

ב-770 התיישב הקהל להתחיל ללמוד מהקובץ שקיבלו זה עתה מהרבי. רק בשעה 1:00 (!) החלה ההתוועדות הגדולה. היא נוהלה ע"י הרה"ח ר' מאיר הארליג שי'. בתחילתה לימד הגה"ח ר' יואל כהן את המאמר החדש מתוך הקובץ ה'טרי' ובמשך הערב השמיעו דברים: הנגיד הרב יוסף יצחק גוטניק, שופט מאוסטרלי שזכה לקשרים עם הרבי, הרה"ח ר' שמואל אייזיק פאפאק שסיפר זכרונות מהתקופה הראשונה לבוא הרבי לארה"ב ועוד.

למרות השעה המאוחרת, היסב לשולחנות קהל רב ובמשך שעות ארוכות, ממש עד אור הבוקר, נמשכה ההתוועדות באווירה מרוממת ביותר, כיאה ליום גדול זה.

למחרת, כשהרבי ירד לתפילת שחרית ניגן הקהל (שחלקו זה עתה הגיע מההתוועדות שנמשכה עד שעת הבוקר) את ניגון התעוררות רחמים של הרה"צ ר' מיכל מזלוטשוב, והרבי עודד את השירה. זאת לפי המסופר בקובץ (עמוד 21) שרק אתמול חולק, שהרבי לימד את הניגון עם בואו לארה"ב.

בימים שלאחר כ"ח סיון הואיל הרבי להגיה את השיחות הנאמרו בכ"ח סיון.

"ודבר בעתו" – ספר "ימי בראשית" וכ"ח סיון"

בשלהי חודש סיון עמלו עורכי הספר "ימי בראשית" – ר' יוסף יצחק גרינברג ור' אליעזר יהושע זאקליקובסקי – על גמר הספר, עיצובו והכנתו לדפוס. לקראת כ"ח סיון גרסתו הראשונית כבר הייתה מוכנה, והעורכים כתבו פתח דבר.

לאחר ששביעות רצונו של הרבי מהספר נראתה במוחש, כשלא זו בלבד שהרבי אישר ובירך את הוצאתו, אלא אף הגי' למענו שתי שיחות ואת כיתוב תמונת השחמט, החליטו להכניס גם את הפתח דבר להגהת הרבי.

"עמלנו רבות לסיים את העימוד ולהכניס את הפתח דבר לקראת יום הבהיר כ"ח סיון, בו מלאו יובל שנים לבוא הרבי והרבנית לארה"ב", מספר הר' זאקליקובסקי. "סברנו שזו תהי' מתנה ראוי' לציון יובל חשוב ומיוחד זה. הכנסתי את הפתח דבר בליל כ"ח סיון אחר חלוקת הדולרים, וכנהוג בכגון דא, השארנו את מקום התאריך ריק, בכדי שהרבי יקבע את התאריך בו ייחתם הפתח דבר. תחת המקום הפנוי לתאריך כתבתי: "יובל שנים לבוא כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית – יבחל"ח – לארצות הברית". גם בפתק שצרפתי לפתח דבר כתבתי "בקשר ליום הבהיר כ"ח סיון". תוך זמן קצר הפתח דבר יצא בחזרה כשהוא מוגה. התאריך שהרבי קבע הוא "זעש"ק פ'

בס"ד. שיחת יום ב', כ"ח סיון ה'תנש"א (לאנ"ש שיחיו שברכו אותו)
 - יובל שנים להצלת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע - יבחל"ח - מעמק הבכא האירופאי
 והגעתם צלחה לארצות הברית, ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א -
 - אחרי תפלת מנחה, והמשכה) אחרי תפלת ערבית -

א. דער ענין מיוחד אין א יום זכאי - וואס דער גאנצער טאג ווערט אזוי אנגערופן (יום זכאי²) צוליב א גוטע זאך וואס האט פאסירט אין דעם טאג (אפילו ווען דער דבר זכאי האט פאסירט נאר אין א זמן מסויים פון דעם טאג, בתחלה, באמצע אדער בסוף היום) - איז מרומז אין דעם נאמען און צאל פון דעם יום בחודש³.

ובנדו"ד - כ"ח סיון; כ"ח - אותיות כח⁴ - בחודש באדייט דער כח פון דעם גאנצן חודש. און כ"ח סיון באדייט דער כח פון גאנץ חודש השלישי, וועלכער איז אויסגעטיילט דערמיט וואס ער איז דער חודש פון מתן תורה (וואס איז פארבונדן במיוחד מיט "ירחא תליתאי", כדלקמן), ד.ה. אז דער יום זכאי פון כ"ח בסיון באווייזט אויף דעם כח פון מתן תורה.

ווי ס'איז אויך מרומז אין דעם מספר היום - כ"ח: אמת⁵ כח (ע"פ תורה) איז פארבונדן מיט דעם מספר שלשה, "בתלת זימני הוה חזקה"⁶, וכמ"ש⁶ "החוט המשולש לא במהרה ינתק" - שלשה באווייזט אויף א כח קיים ונצחי, דעם כח פון א דבר של קיימא. תכלית השלימות פון כח (חוקה פון שלשה) גופא איז - שלש פעמים שלש פעמים שלש = כ"ז (אותיות ז"ך), וועלכער מ'האט בשלימות ביום הכ"ח, וואס קומט טיכף נאך דער שלימות פון כ"ז (ג' פעמים ג' פעמים ג').

ב. ויש לומר אז דאס איז איינער פון די טעמים פארוואס מתן תורה איז געווען בחודש השלישי און איז פארבונדן מיט דעם מספר שלשה - כמאחז"ל⁷ "ברוך רחמנא דיהב אוריאלן תליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי ביום תליתאי בירחא תליתאי" [און רב נסים גאון⁸ רעכנט אויס נאך ענינים של שלשה בקשר מיט מתן תורה] - ווייל דורך מתן תורה איז אריינגעגעבן געווארן א כח, א קיום וחזק אין אידן און אין דער גאנצער בריאה, וכידוע⁹ אז דעמולט איז בטל געווארן די גזירה וואס האט פאנאדערגעטיילט צווישן "עליונים" און "תחתונים", און ס'איז געגעבן געווארן דעם כח צו ממשיך ומגלה זיין אלקות (עליונים) אין דער וועלט, עולם הזה התחתון, תחתון שאין תחתון למטה ממנו¹⁰, ביז אז דאס זאל אינגאנצן דורכנעמען מציאות העולם בפנימיות, אז די עניני העולם עצמם זאלן ווערן א חפצא של קדושה¹¹.

ואדרבה: תורה איז געגעבן געווארן (בא מתן תורה) דוקא אין עוה"ז התחתון שאין תחתון למטה ממנו (ביו אז "לא בשמים היא"¹²), ווייל דער עיקר כח ותוקף פון אלקות איז ניכר בגלוי דוקא אין גשמיות העולם, אין דעם תחתון שאין תחתון למטה ממנו, און דוקא דורך עבודת התחתונים ווערט אויפגעטאן המשכת העצמות, ביו אז דורך אויפהויבן דעם תחתון ביותר ווערט אויפגעהויבן דעם גאנצן "בנין", אויך די דרגות הכי עליונות, פון סדר השתלשלות¹³;

און די שלימות הגילוי פון דעם כח פון "ירחא תליתאי" (דער כח פון מ"ת) איז - כ"ח בסיון, ווען מ'האט די שלימות פון דריי מאל דריי מאל דריי טעג אין ירחא תליתאי.

ג. וועט מען עס פארשטיין לויט דער שייכות מיט פרשת שלח - וועלכע מ'האט געלייענט לעצטן שבת, שמיני' מתברך¹⁴ כ"ח סיון (ברוב השנים)¹⁵:

ס' העמוד הראשון מהגהות הרבי על שיחת כ"ח סיון תנש"א

בכותרת השיחה נכתב "יובל שנים להצלת כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע - יבחל"ח - מעמק הבכא האירופאי והגעתם צלחה לארצות הברית, ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א". הרבי מזקן את המילה "הגעתם" וכתב במקומה "וביאתם".

שלח". בפתח דבר כתבנו שהספר "מתעד לראשונה את תקופת קבלת הנשיאות", והרבי שינה ל"מתאר (לראשונה)".

"התרגשות עזה מילאה אותנו. זה היה רגע שבו החלטתי להכין במהירות הבזק ספר מכורך, בו יוכנס כבר הפתח דבר המוגה, ולהביאו לרבי עוד בטרם הנסיעה לאהל, ביום כ"ח סיון.

"מיהרתי לווייליאמסבורג, שם מצוי' כריכי', הכנתי עותק כרוך של הספר, צירפתי פתקה קצרה בה נכתב כי הספר מוכן לדפוס וכי אנו מקווים שהוא יגרום נחת רוח לרבי, וחתמתי את שמו של הרב גרינברג ואת שמי. ממש דקות לפני שהרבי יצא לאהל הגעתי ל-770 עם הספר המכורך ומסרתי אותו לרב קרינסקי שכבר עשה את דרכו אל המכונת על מנת שיתנו לרבי.

"לאחר שהרבי חזר מהאהל, ירד לבית הכנסת הגדול למנחה. אחרי תפלות מנחה מעריב והשיחות לאחריהן החל הרבי לחלק את הקובץ (כמסופר לעיל). באמצע החלוקה הלכתי למשרדו של הרב קרינסקי. "לייזער", הוא אמר לי, "אני לא יודע להסביר את זה, אבל יש לכם זכות מיוחדת. הרבי מעניק יחס מיוחד במינו לספר הזה".

"והוא סיפר: בתחילת הנסיעה מסרתי את הספר לרבי. לאורך הנסיעה לאהל קרא הרבי בספר ממושכות, וגם כשכבר הגענו אל האהל, הרבי נשאר כמכונת כרבע שעה נוספת, והמשיך לקרוא בספר. לפני שיצא מהרכב, סגר את הספר כשהסימני' מונחת בדפים בהם נכתב על הסתלקות הרבי הקודם ביום יו"ד שבט תש"י, ונכנס אל האהל כשהספר בידו.

"בדרך חזור מהאהל, החזיר הרבי את הספר לרב קרינסקי, על אף שבהלון, כשאמר שהכינו את זה לכבוד היום, שאל אותנו הרבי אם הוא יכול להשאיר את הספר אצלו או שיש להחזירו, והוא השיב שניתן להשאיר.

"הרב קרינסקי הוציא מתוך שק הנייר הגדול שלקח עמו הרבי לאהל את הספר, והגישו לי. הבחנתי שעל כריכת הספר דבקו טיפות שעוה, כנראה מהנר שהדליק הרבי באהל הק'.

"פתחתי מיד את הספר, בכדי לראות את הפתק שהשארתי מאחורי כריכתו, והנה אני רואה שהפתקה איננה. שאלתי את הרב קרינסקי על כך, והוא השיב לי שכלל לא ידע על כך שהשארתי פתק, ואין לו מידע על כך.

וכל המברך

א' מאנ"ש שי' כתב מכתב ביום הבהיר כ"ח סיון, ובו כתב בין השאר: "הננו לברכו לרגל היום הבהיר באריכות ימים ושנים טובות מתוך נחת!".
 הרבי ענה על כך: "1) בדיקת התפילין והמזוזות. 2) אזכיר על הציון. 3) וכל המברך כו".

"סברתי, שככל הנראה הרבי הניח את הפתק על הציון. כל הלילה התוודענו כמוכן. למחרת בבוקר הייתי עדיין בחדרי בפנימי' בישיבת אהלי תורה. לפתע צלצל הטלפון, והרב קרינסקי הי' על הקו. הוא סיפר לי כי הרבי החזיר את הפתק שצירפתי אתמול לספר, ועל גביו כתב בכתי"ק: "נת' ות"ח ת"ח ודבר בעתו כו", וסימן חץ לכיוון התאריך שציינתי בראש הפתקה – כ"ח סיון. על המילים "מקוים שיהי' לנח"ר לכ"ק אדמו"ר שליט"א", כתב הרבי "[לנח"ר] רב". כמו כן, חתך הרבי מן הפתק את שם האם של הרב גרינברג ושלי, והשאיר רק את השמות הפרטיים ושמות המשפחה".

בית הנבחרים

בתחלת חודש תמוז נערך ב"בית הנבחרים" של ארצות הברית מעמד מיוחד לציון חמישים שנה לבואו של הרבי לארה"ב.

במעמד השתתף נציג "צעירי אגודת חב"ד" הרב שמואל שי' בוטמאן שנשא בה תפלה מיוחדת. על השתתפותו קיבל כמה התייחסויות מהרבי:

על בקשת ברכה עבור המעמד, ענה הרבי: "אזכיר עה"צ". בחלוקת הדולרים ביום ראשון כ"ז סיון עבר וביקש ברכה, והרבי אמר: "זאל זיין אין א גוטער שעה, און ברענגען מיט זיך אהינצו א צדקה פושקע, און באווייזן אלעמען אז דו האסט דאס געבראכט, און במילא וועסטו מסביר זיין וואס דאס איז, און אז דאס איז די זאך אויף וואס מ'דארף נוצן געלט, ברכה והצלחה [=שיהי' בשעה טובה, ולהביא עמך לשם קופת צדקה, ולהראות לכולם שהבאת, ובמילא תסביר מה זה, ושזהו הדבר שעבורו יש להשתמש בכסף. ברכה והצלחה]".

מכתב לנשיא ארה"ב

בקשר עם היום הבהיר כ"ח סיון כתב נשיא ארצות הברית מר ג'ורג' בוש מכתב איחולים. על מכתבו ענה הרבי במכתב באנגלית מיום ג' אלול.

תרגום חפשי:

ב"ה,

ג' אלול, תנש"א

אוגוסט 13, 1991

ברוקלין נ.י.

הנשיא ג'ורג' בוש

הבית הלבן

ושינגטון, די.סי.

שלום וברכה:

התרשמתי עמוקות מאיחוליך האדיבים בקשר עם יובל ה-50 לבואי לארצות הברית.

איחוליך הטובים, כבוד הנשיא, יחד עם איחולי של הגברת הראשונה, מוערכים בלבביות. תגמולי הטוב ביותר לכך יהי בהזכרת הבטחת ה' לאברהם אבינו, "ואברכה מברכיך".

הערכתי במיוחד את דבריך, נשיא יקר, כהצדעה לתנועת ליובאוויטש שזכיתי לעמוד בראשה. העובדה כי התנועה צמחה ופרחה במדינה זו, מהווה עדות לאקלים התומך והטבע התגובתי האנושי, שמשתלבים יחדיו בכדי לוודא שהמאמצים החיוביים ישאו פירות במלואם.

בהשגחה פרטית, מכתבך האדיב נושא את תאריך מחרת יום הולדת האומה. יש לזכור כי מייסדי האומה החשיבו את יום העצמאות כ"יום ישועה, ע"י פעולות רציניים של התמסרות לה". בהשגחה פרטית, בואי לארצות הברית ב-1941 חל במקביל להכרזת הקונגרס באותה שנה, שקבעה את יום ה-4 ביולי כחג ציבורי המעוגן בחוק.

מדי דברינו על מועדים מיוחדים, עומדים אנו בפתח חודש אלול, אשר להיותו האחרון בשנה (5751) בלוח היהודי שלנו, הינו זמן של הכנה משמעותית לשנה החדשה המתחילה בראש השנה 5752. ככזו, שעת כושר היא לקבלת החלטות מוצקות ללכת מחיל אל חיל בדרך של פעולות רציניות של טוב, טוב לשמים וטוב לבריות.

באיחולי תפילה ובנוסח המסורתי לשנה טובה ומתוקה הן בגשמיות והן ברוחניות,

בלבביות, /חתי"ק/

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

By the Grace of G-d
The Third of Elul, 5751
August 13, 1991
Brooklyn, N.Y.

President George Bush
The White House
Washington, D.C.

Greeting and Blessing:

I was deeply moved by your gracious felicitations in connection with the 50th anniversary of my arrival in the United States.

Your good wishes, Mr. President, as well as those of the First Lady, are heartily appreciated. I can best reciprocate by invoking G-d's promise to our Patriarch Abraham, "I will bless them that bless thee."

I welcome especially your remarks, my dear President, as a tribute to the Lubavitch Movement which I am privileged to head. That it has grown and flourished in this country is a testimony to the conducive climate and responsive human nature that combine to ensure that all positive efforts are abundantly fruitful.

By Divine Providence your kind letter was dated on the morrow of the anniversary of the Nation's birthday. It is well to remember that the founders of this Nation considered Independence Day as "a day of deliverance, by solemn acts of devotion to G-d Al-mighty." By Divine Providence also my arrival in the United States in 1941 coincided with the declaration by Congress that year, making July 4th a legal public holiday.

Speaking of auspicious seasons, we are about to usher in the month of Elul which, being the last month of the year (5751) in our Jewish Calendar, is a time of meaningful preparation for the New Year beginning with Rosh Hashanah 5752. As such it is particularly propitious for firm resolutions to advance from strength to strength along the path of solemn acts of goodness, good in the eyes of G-d and good to fellow man.

With prayerful wishes and traditional blessing for a good and sweet new year both materially and spiritually,

Cordially

תשנ"ב

בחודש סיון תשנ"ב שהה הרבי בבית הרפואה "מאונט סיני", משך שבועיים (החל מאור ליום רביעי, י"ז סיון).

בצהרי יום הבהיר כ"ח סיון נערכה בחצר בית הרפואה התוועדות חסידים לרגל היום הבהיר, שהוקדשה גם לנתינת תודה לצוות הרפואי עבור התמסרותם.

בבוקר ש"פ שלח כ"ו סיון, נתן הרבי קנקן יי"ש עבור ההתוועדות.

ביום רביעי כ"ט סיון, חזר הרבי ל-770.

תשנ"ג

בעת שיצא הרבי אל הקהל לאחר התפילות ביום הבהיר כ"ח סיון, עמדו כו"כ מהנוכחים כשכוסית "לחיים" בידיהם, והרבי ענה להם בתנועות ראשו הק'.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

*

ולזכות

החתן הרה"ת משה יהודה ליב והכלה מרת שיינא שיחיו

צייטאג

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

ד' תמוז, ה'תשפ"א

*

יה"ר שיבנו בית בישראל בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוה

כפי שהם מוארים במאור שבתורה זוהי תורת החסידות

כרצו"ק ולנח"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע

מתוך ברכה והצלחה בגו"ר אושר ושמחה תכה"י

ויזכו להצטרף בליגיון של מלך צבא המשלח בקרוב ממש

לתקן עולם במלכות ש-ד-י

*

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ד"ר יוסף וזוגתו מרת דבורה שיחיו צייטאג

הרה"ת יוסף יצחק וזוגתו מרת צלחה חנה שיחיו עמאר

ולזכות זקניהם

מרת פנינה תי' ראטנער

הרה"ח ר' יעקב וזוגתו מרת שרה שיחיו עמאר

הרה"ח ר' פנחס שלמה וזוגתו מרת רבקה גיטל שיחיו בוימגארטען

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

